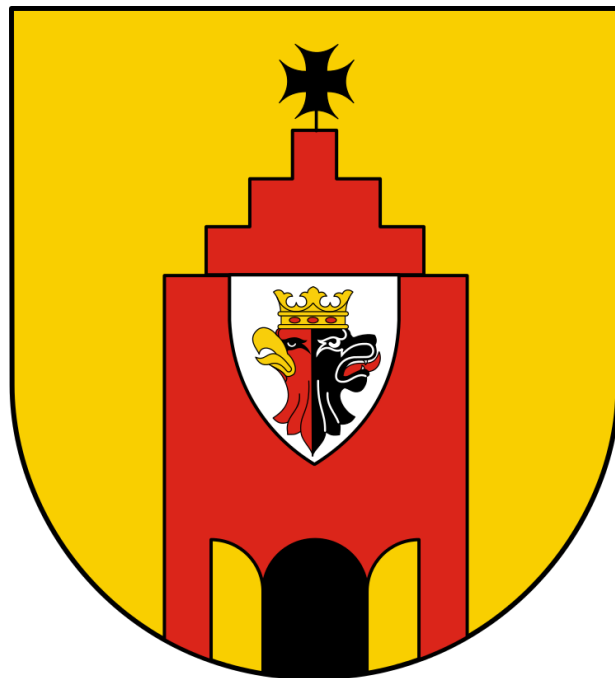

Załącznik do Uchwały Nr XX/219/2018

Rady Gminy Radziejów

z dnia 27 marca 2018 r.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Radziejów na lata 2016-2023

Marzec 2018

Zamawiający:

Gmina Radziejów
ul. Kościuszki 20/22
88-200 Radziejów

Wykonawca:

Dorfin Grant Thornton Frąckowiak Sp. z o.o. Sp. k.
ul. Głowackiego 20
87-100 Toruń
T +48 56 657 55 91
F +48 56 475 45 47
www.GrantThornton.pl
Member of Grant Thornton International Ltd

Spis treści

Wstęp.....	5
1. Powiązania z dokumentami strategicznymi i planistycznymi.....	9
1.1. Powiązania Lokalnego Programu Rewitalizacji z dokumentami krajowymi.....	10
1.2. Powiązania Lokalnego Programu Rewitalizacji z dokumentami regionalnymi	12
1.3. Powiązania Lokalnego Programu Rewitalizacji z dokumentami lokalnymi.....	14
2. Uproszczona diagnoza Gminy Radziejów	16
3. Obszar zdegradowany gminy	21
3.1 Analiza wskaźnikowa pod kątem występowania problemów społecznych	21
3.1.2. Analiza wskaźnikowa w sferze społecznej sołectw położonych na północny zachód od Radziejowa.....	23
3.1.2. Analiza wskaźnikowa w sferze społecznej sołectw położonych na północny wschód od Radziejowa.....	25
3.1.3. Analiza wskaźnikowa w sferze społecznej sołectw położonych na południowy zachód od Radziejowa.....	27
3.1.4. Analiza wskaźnikowa w sferze społecznej sołectw położonych na południowy wschód od Radziejowa.....	29
3.1.5. Analiza wskaźnikowa w sferze społecznej sołectw najbardziej oddalonych od Radziejowa	32
3.2 Analiza wskaźnikowa sołectw, w których zidentyfikowano problemy społeczne pod kątem występowania w nich przestrzeni zdegradowanych lub niekorzystnych zjawisk w innych sferach.....	33
3.3 Podsumowanie.....	35
4. Obszar rewitalizacji gminy.....	38
5. Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji.....	42
5.1 Opatowice.....	42
5.2 Zagorzyce.....	50
6. Wizja stanu obszaru rewitalizacji po przeprowadzeniu rewitalizacji.....	56
7. Cele rewitalizacji i kierunki działań	57
8. Lista przedsięwzięć rewitalizacyjnych	59
9. Mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym programem rewitalizacji.....	68
9.1 Koncepcja projektów zintegrowanych.....	68
9.2 Komplementarność problemowa	69
9.3 Komplementarność przestrzenna.....	71
9.4 Komplementarność proceduralno-instytucjonalna.....	71
9.5 Komplementarność źródeł finansowania.....	71
9.6 Komplementarność międzyokresowa.....	72

10. Mechanizmy włączenia interesariuszy w proces rewitalizacji	72
10.1 Interesariusze rewitalizacji	72
10.2 Partycypacja społeczna na etapie diagnozowania i programowania	73
10.3 Partycypacja społeczna na etapie wdrażania i monitorowania.....	80
11. Szacunkowe ramy finansowe w odniesieniu do głównych i uzupełniających projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych.....	82
12. System zarządzania realizacją programu rewitalizacji.....	85
13. System monitoringu, oceny skuteczności działań i system wprowadzania zmian.....	89
14. Ocena oddziaływania na środowisko.....	91
Załączniki	92

Wstęp

Rewitalizacja, czyli proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony jest na podstawie **programu rewitalizacji**. Jest to wieloletni program działań w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i infrastrukturalnej. Program jest podstawą do ubiegania się o środki na rewitalizację, m. in. z funduszy unijnych. Taką funkcję spełnia niniejszy Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Radziejów.

Ramy prawne dla przeprowadzenia rewitalizacji wyznaczają „Zasady programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020” oraz „Wytuczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020” zatwierdzone przez Ministra Rozwoju.

Schemat 1. Proces rewitalizacji

Źródło: *Opracowanie własne*

W perspektywie finansowej 2014-2020 rewitalizacja dotyczy, zarówno **terenów miejskich, jak i wiejskich**. Głównym jej celem jest trwale podniesienie **jakości życia** na obszarze zdegradowanym. Kierunki działań rewitalizacyjnych wyznacza Krajowa Polityka Miejska 2023, która wskazuje, że w obecnym okresie programowania 2014-2020 rewitalizacja nie może być postrzegana, tak jak do tej pory, jedynie jako remont, modernizacja czy odbudowa. Powinna ona **łączyć działania w sposób kompleksowy** tak, aby nie pomijać aspektu społecznego oraz gospodarczego, przestrzenno-funkcjonalnego, technicznego lub środowiskowego, związanego zarówno z danym obszarem, jak i jego otoczeniem.

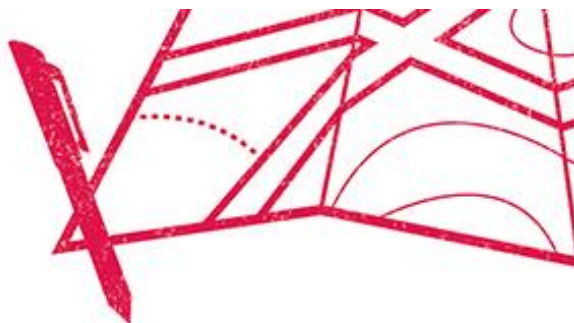
Istotne jest, aby **projekty społeczne stanowiły punkt wyjścia i były nieodłącznym elementem procesów rewitalizacyjnych**. W obecnej perspektywie finansowej nie dopuszcza się realizacji tylko i wyłącznie wybiórczych inwestycji, nastawionych jedynie na szybki efekt poprawy estetyki przestrzeni, skupionych tylko na działaniach remontowych czy modernizacyjnych, które nie skutkują zmianami strukturalnymi na obszarze rewitalizacji. Projekty te będą mogły zostać zrealizowane w ramach szerszej koncepcji, uzupełniająco do działań społecznych tzw. „miękkich”. Istotnym elementem procesu rewitalizacji jest **partycypacja społeczna**, obejmująca przygotowanie, prowadzenie i ocenę rewitalizacji w sposób zapewniający aktywny udział interesariuszy, przez których rozumie się mieszkańców gminy, przedsiębiorców, organizacje pozarządowe i jednostki samorządu terytorialnego.

Prowadzenie procesu rewitalizacji wiąże się z koniecznością wyznaczenia obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji.

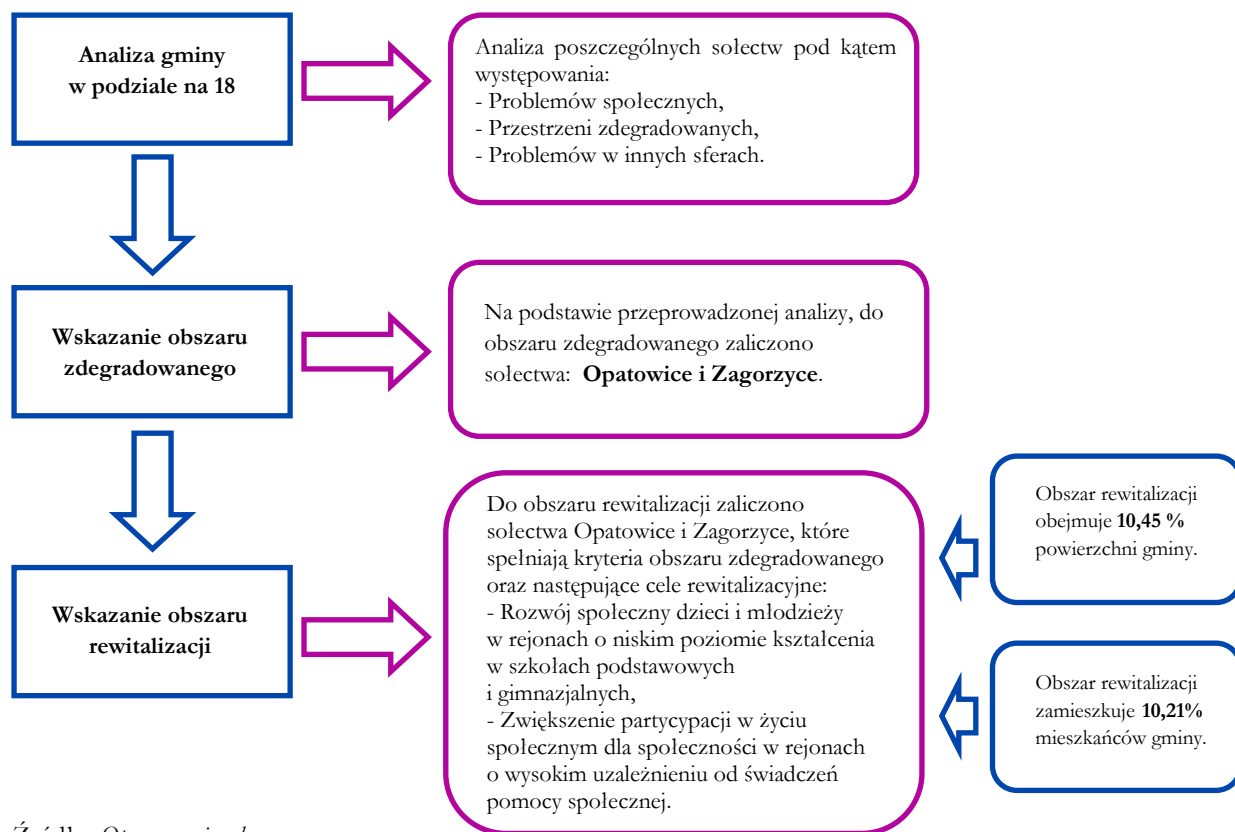
Obszarem zdegradowanym jest obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa mieszkańców w życiu publicznym i kulturalnym. Ponadto występuje na nim co najmniej jedno z negatywnych zjawisk: gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych.

Obszar rewitalizacji wyznacza się jako całość lub część obszaru zdegradowanego i opracowuje dla niego lokalny program rewitalizacji. Gmina Radziejów planuje prowadzenie działań rewitalizacyjnych i chce pozyskać na ten cel środki unijne. W związku z tym konieczne stało się opracowanie Lokalnego Programu Rewitalizacji, zawierającego w szczególności: szczegółową diagnozę obszaru zdegradowanego, cele rewitalizacji oraz odpowiadające im kierunki działań służące eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk, opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz szacunkowe ramy finansowe programu rewitalizacji.

Sposób wyznaczenia obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji w Gminie Radziejów przedstawia poniższy schemat.

Schemat 2. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na obszarze gminy Radziejów

Źródło: Opracowanie własne

Dla potrzeb niniejszego dokumentu przeprowadzono dokładną analizę sytuacji społeczno-gospodarczej, która pozwoliła na zdiagnozowanie problemów i potencjałów występujących na poszczególnych obszarach. Pozwoliło to na określenie kierunków rozwoju na najbliższe lata i zaplanowanie przedsięwzięć rewitalizacyjnych, które pozwolą na osiągnięcie postawionych celów.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Radziejów na lata 2016-2023 charakteryzuje się następującymi cechami:

- Kompleksowością – gdyż ujmuje działania w sposób kompleksowy, tj. planuje realizację przedsięwzięć współfinansowanych z różnych środków (przede wszystkim z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Europejskiego Funduszu Społecznego oraz innych środków publicznych i prywatnych), tym samym nie pomija aspektu społecznego oraz gospodarczego przestrzenno-funkcjonalnego, technicznego lub środowiskowego. Program składa się z różnorodnych działań, które zapewniają, że zostanie osiągnięta kompleksowość interwencji.
- Koncentracją – ponieważ program koncentruje swoją interwencję na tych obszarach Gminy, które są dotknięte koncentracją problemów oraz negatywnych zjawisk.
- Komplementarnością projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych – pomiędzy zaplanowanymi projektami i przedsięwzięciami zachodzi efekt synergii w następujących wymiarach:
 - Przestrzennym,
 - Problemowym,
 - Proceduralno-instytucjonalnym,
 - Źródeł finansowania.

- Realizacją zasady partnerstwa i partycypacji – program został wypracowany we współpracy z lokalną społecznością. Konsultacje społeczne nie tylko towarzyszyły procesowi wyznaczenia obszaru rewitalizacji i przygotowaniu programu, ale też były jednym z elementów współtworzących program. Prace nad programem były prowadzone w ścisłej współpracy z interesariuszami rewitalizacji tj. lokalną społecznością, przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi. Współpraca ta będzie kontynuowana na etapie wdrażania i realizacji programu.

1. Powiązania z dokumentami strategicznymi i planistycznymi

Lokalny Program Rewitalizacji został opracowany zgodnie z zapisami „Zasad programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020” oraz „Wytucznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020”. Ponadto wykazuje on powiązania z dokumentami strategicznymi i planistycznymi na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, które zostały wskazane na poniższym schemacie.

Schemat 2. Powiązania z dokumentami strategicznymi i planistycznymi

Poziom krajowy	Poziom regionalny	Poziom lokalny
Narodowy Plan Rewitalizacji 2022 Założenia	Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+	Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Radziejów
Krajowa Polityka Miejska 2023	Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020	Strategia Rozwoju Gminy Radziejów na lata 2005-2014
Polska 2030 Trzecia fala nowoczesności Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju	Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020	Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Radziejów na lata 2016-2026
Strategia Rozwoju Kraju 2020	Strategia Polityki Społecznej Województwa Kujawsko-Pomorskiego do roku 2020	Lokalna Strategia Rozwoju kierowana przez społeczność dla obszaru Powiatu Radziejowskiego na lata 2016 – 2023
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020 Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie	Zasady programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020	
Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030	Strategia Rozwoju Powiatu Radziejowskiego na lata 2014-2020	
Wytuczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020	Strategia Obszaru Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Radziejowskiego	
Wytuczne w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społ. i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społ. i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020	Założenia polityki terytorialnej województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2014-2020	

Źródło: Opracowanie własne

1.1. Powiązania Lokalnego Programu Rewitalizacji z dokumentami krajowymi

Nazwa dokumentu	Opis powiązań
Narodowy Plan Rewitalizacji 2022 Założenia	Zapisy zawarte w Narodowym Planie Rewitalizacji definiują rewitalizację jako wyprowadzanie ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez przedsięwzięcia całościowe (integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki), skoncentrowane terytorialnie i prowadzone we współpracy z lokalną społecznością, w sposób zaplanowany oraz zintegrowany przez określenie i realizację programów rewitalizacji. Głównym celem Narodowego Planu Rewitalizacji jest poprawa warunków rozwoju obszarów zdegradowanych w wymiarze przestrzennym, społecznym, kulturowym i gospodarczym. Lokalny Program Rewitalizacji jest zgodny z powyższym celem.
Krajowa Polityka Miejska 2023	Polityka miejska jest adresowana do wszystkich polskich miast i ich obszarów funkcjonalnych. Wyznacza ona kierunki działań rewitalizacyjnych i wskazuje, że najbardziej zaawansowanym procesem przemian jest kompleksowa rewitalizacja, realizowana na obszarach zdegradowanych, odnosząca się do konkretnego, wyznaczonego w oparciu o obiektywne kryteria, terytorium i łącząca wysiłki różnych podmiotów, których suma ma spowodować trwale ożywienie społeczne i gospodarcze obszaru, zwiększenie jego atrakcyjności dla mieszkańców i przedsiębiorców oraz poprawę jakości życia. W ten sposób należy wypracować przedsięwzięcia całościowe (integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki), skoncentrowane terytorialnie i powstające we współpracy z lokalną społecznością. Lokalny Program Rewitalizacji wykazuje spójność z opisanymi wyżej kierunkami działań.
Polska 2030 Trzecia fala nowoczesności Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju	Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju to dokument określający główne trendy, wyzwania oraz koncepcję rozwoju kraju w perspektywie długookresowej. Głównym celem dokumentu jest wytyczenie i charakterystyka działań skierowanych ku poprawie jakości życia Polaków i rozwoju Polski na tle Unii Europejskiej. Lokalny Program Rewitalizacja jest zgodny z następującymi celami Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Cel 3 Poprawa dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienie konkurencyjności nauki, ▪ Cel 6 Rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie „workfare state” , ▪ Cel 8 Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych, ▪ Cel 11 Wzrost społecznego kapitału rozwoju.
Strategia Rozwoju Kraju 2020	Dokument wyznacza najważniejsze zadania państwa, których realizacja przyczyni się do szybszego i bardziej zrównoważonego rozwoju kraju i poprawy jakości życia ludności poprzez wzmocnienie potencjałów gospodarczych, instytucjonalnych i społecznych. Główne działania obejmują trzy obszary: sprawne i efektywne państwo, konkurencyjną gospodarkę oraz spójność społeczną i terytorialną. Lokalny Program Rewitalizacji wpisuje się w następujące obszary i cele: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Obszar strategiczny: Sprawne i efektywne państwo, Cel 3 Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywateli, kierunek: rozwój kapitału społecznego, ▪ Obszar strategiczny: Konkurencyjna gospodarka, Cel 4 Rozwój kapitału ludzkiego, kierunki interwencji: zwiększenie aktywności zawodowej oraz poprawa jakości kapitału ludzkiego,

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Obszar strategiczny: Spójność społeczna i terytorialna, Cel 1 Integracja społeczna, kierunki interwencji: zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz zmniejszenie ubóstwa w grupach najbardziej zagrożonych.
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020 Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie	<p>Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020 to kompleksowy średniookresowy dokument strategiczny, odnoszący się do prowadzenia polityki rozwoju społeczno-gospodarczego kraju w ujęciu wojewódzkim.</p> <p>Głównym celem dokumentu jest efektywne wykorzystywanie specyficznych regionalnych i innych terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągania celów rozwoju kraju – wzrostu, zatrudnienia i spójności w horyzoncie długookresowym.</p> <p>Lokalny Program Rewitalizacji jest spójny z Celem 2 Strategii: Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych („spójność”).</p>
Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030	<p>Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju jest najważniejszym dokumentem strategicznym w kwestii zagospodarowania przestrzennego kraju. Został on stworzony w celu zapewnienia efektywnego wykorzystania jego przestrzeni. Dokument zawiera cele i kierunki działań służące takiemu planowaniu przestrzennemu, które pozwoli na wzrost społeczno-gospodarczy państwa.</p> <p>Lokalny Program Rewitalizacji jest zgodny z następującymi celami określonymi w dokumencie:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Podwyższenie konkurencyjności głównych ośrodków miejskich Polski w przestrzeni europejskiej poprzez ich integrację funkcjonalną przy zachowaniu policentrycznej struktury systemu osadniczego sprzyjającego spójności, ▪ Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystywanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów, ▪ Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski, ▪ Przywrócenie i utrwalenie ład przestrzennego.
Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020	<p>Celem opracowanych przez Ministerstwo Rozwoju Wytycznych jest ujednoczenie warunków i procedur wdrażania programów operacyjnych na lata 2014-2020 w zakresie projektów realizujących cele i procesy rewitalizacji. Wytyczne określają, jak należy rozumieć pojęcie rewitalizacji w odniesieniu do działań współfinansowanych ze środków EFRR, EFS, FS w perspektywie finansowej 2014-2020, wskazują instrumenty realizacji projektów rewitalizacyjnych w ramach programów operacyjnych oraz zapewniają ich spójność oraz kompleksowość.</p> <p>Lokalny Program Rewitalizacji został opracowany zgodnie z Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020.</p>
Wytyczne w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020	<p>Wytyczne służą zapewnieniu niezbędnego poziomu koordynacji działań podejmowanych w całym kraju z wykorzystaniem środków EFS w Celu Tematycznym (CT) 9 Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją. Wyznaczają jednolite warunki i procedury wdrażania wsparcia w celu zapewnienia jednolitych standardów usług oferowanych przy udziale środków EFS osobom zagrożonym ubóstwem i wykluczeniem społecznym oraz innym adresatom wsparcia w CT 9.</p> <p>Lokalny Program Rewitalizacji został opracowany zgodnie z Wytycznymi w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego</p>

1.2. Powiązania Lokalnego Programu Rewitalizacji z dokumentami regionalnymi

Nazwa dokumentu	Opis powiązań
<p>Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+</p>	<p>Zgodnie ze Strategią Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego aktywizacja społeczno-gospodarcza na poziomie lokalnym jest jednym z najważniejszych założeń polityki rozwoju województwa. Świadczą o tym następujące cele strategiczne, z którymi zgodność wykazuje program rewitalizacji: nowoczesne społeczeństwo, modernizacja przestrzeni wsi i miast, konkurencyjna gospodarka oraz kierunki działań: rozbudzanie aktywności obywatelskiej i społecznej, chęci do współpracy, prowadzenia działań edukacyjnych, zachęcania do szerokiego otwarcia na świat oraz dążeń do znacznego przyspieszenia rozwoju obszarów wiejskich i miast. Priorytet modernizacja przestrzeni miast i wsi zakłada dążenie do znacznego przyspieszenia rozwoju obszarów wiejskich oraz aktywizacji społeczno-gospodarczej miast przy uwzględnieniu ich pozycji w sieci osadniczej i dostosowaniu potencjału do oczekiwań stawianych przed nimi w zakresie stymulowania rozwoju regionu, zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju i ładu przestrzennego.</p> <p>W Strategii wskazano konieczność nadania impulsów rozwojowych wschodniej części województwa. Jako obszar problemowy wymagający szczególnego wsparcia w tej części województwa wskazano m. in. powiat radziejowski.</p> <p>Powiat radziejowski (w tym Gmina Radziejów) został zakwalifikowany do następujących obszarów strategicznej interwencji:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ OSI - Kujawy - wyspecjalizowana strefa gospodarcza dla rolnictwa. Dla tego obszaru planowana interwencja obejmuje realizację terenów inwestycyjnych powiązanych z wykorzystaniem potencjału rolnego (tereny przedsiębiorczości bazującej na przetwórstwie rolno-spożywczym oraz na rzecz oze) – czyli „stworzenie wyspecjalizowanej strefy gospodarczej, ukierunkowanej na produkcję rolniczą Kujaw”. Dzięki zwiększeniu potencjału produkcji rolnej, nastąpi również zwiększenie efektywności gospodarki rolnej oraz rozwój przetwórstwa, co będzie stanowiło dodatkowy czynnik aktywizacji społeczno-gospodarczej. ▪ OSI – Przelamanie zapaści społeczno-gospodarczej wschodniej części województwa. Obszar ten został zidentyfikowany ze względu na szczególnie złożony charakter problematyki (z naciskiem na konsekwencje niedorozwoju gospodarczego dla jakości życia mieszkańców, ale równocześnie konsekwencje niskiego poziomu rozwoju społecznego dla możliwości aktywizacji gospodarczej) oraz jej podobieństwo w ramach całego rozległego obszaru wschodniej części województwa. Planowana interwencja dla tego obszaru zakłada działania na rzecz poprawy zdolności mieszkańców radzenia sobie na rynkach pracy, rozwoju przedsiębiorczości na bazie potencjałów endogenicznych (zwłaszcza rolnictwa), rozwoju regionalnego systemu transportu publicznego. <p>Niniejszy Program swoją tematyką i założonymi celami wpisuje się w zidentyfikowane w Strategii kierunki rozwoju.</p>
<p>Założenia polityki terytorialnej województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2014-2020</p>	<p>W dokumencie określono cztery poziomy planowania i wdrażania polityki terytorialnej:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Poziom wojewódzki – obejmuje miasta Toruń i Bydgoszcz oraz ich obszar funkcjonalny, ▪ Poziom regionalny i subregionalny - obejmuje miasta Włocławek, Grudziądz

	<p>i Inowrocław wraz z ich obszarami funkcjonalnymi,</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Poziom ponadlokalny (powiatowy) – obejmuje miasta powiatowe i ich obszary funkcjonalne (ORSG), ▪ Poziom lokalny – rozwój w ramach idei rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność lokalną (RLKS). Poziom ten obejmuje gminy wiejskie oraz miasta nie będące stolicami powiatów (lokalne centra rozwoju). <p>Gmina Radziejów objęta jest poziomem ponadlokalnym i lokalnym polityki terytorialnej.</p> <p>W Założeniach polityki terytorialnej przyjęto, że w zakresie regionalnej polityki rozwoju obszarów wiejskich konieczna jest ich aktywizacja społeczno-gospodarcza poprzez stymulowanie rozwoju społecznego oraz rozwoju przedsiębiorczości lokalnej. Lokalny Program Rewitalizacji wpisuje się we wskazane założenia.</p>
<p>Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020</p>	<p>Zgodnie z zapisami RPO, rewitalizacja społeczno-gospodarcza, a także fizyczna obszarów o dużej koncentracji negatywnych zjawisk społecznych jest jednym z podstawowych działań mających przyczynić się do minimalizacji występujących na danych obszarach problemów.</p> <p>Lokalny Program Rewitalizacji jest zgodny z Priorytetem Inwestycyjnym 9d „Inwestycje dokonywane w kontekście strategii na rzecz rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność”, którego celem jest ożywienie społeczne i gospodarcze na obszarach objętych Lokalnymi Strategiami Rozwoju. W ramach tego priorytetu realizowana będzie odnowa społeczno-gospodarcza polegająca na rewitalizacji miejscowości wiejskich, co powinno przyczynić się do uruchomienia uspiętych potencjałów społecznych, które przyczynią się do aktywizacji społecznej i zawodowej społeczności lokalnych.</p> <p>Ponadto niniejszy Program jest zgodny z Priorytetem Inwestycyjnym 9vi „Strategie rozwoju lokalnego kierowane przez społeczność”, którego celem jest wzrost aktywizacji społeczno-zawodowej mieszkańców objętych Lokalnymi Strategiami Rozwoju.</p>
<p>Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020</p>	<p>Przedsięwzięcia rewitalizacyjne na obszarach wiejskich będą wspierane w ramach:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Działania 7.1 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność (działania infrastrukturalne), ▪ Działania 11.1 Włączenie społeczne na obszarach objętych Lokalną Strategią Rozwoju (działania społeczne). <p>W ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji zaplanowane są przedsięwzięcia wpisujące się w powyższe działania.</p>
<p>Strategia Polityki Społecznej Województwa Kujawsko-Pomorskiego do roku 2020</p>	<p>Misją wskazaną w Strategii Polityki Społecznej Województwa Kujawsko-Pomorskiego jest tworzenie warunków dla rozwoju aktywności i samodzielności mieszkańców w życiu społecznym.</p> <p>Lokalny Program Rewitalizacji wykazuje zgodność z następującymi celami strategicznymi dokumentu:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Wzrost poziomu samodzielności życiowej mieszkańców regionu, ▪ Wzrost poziomu życia mieszkańców regionu poprzez zwiększenie dostępności do różnego rodzaju usług społecznych, ▪ Wzrost poziomu aktywności w życiu społecznym.
<p>Zasady programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach</p>	<p>Zasady regionalne definiują pojęcia związane z rewitalizacją oraz określają sposób tworzenia programu rewitalizacji, w tym zwłaszcza zasady jego opracowywania w nowej perspektywie finansowej: kompleksowości, komplementarności, koncentracji, partnerstwa i partycypacji. Wskazują również: sposób wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, obligatoryjne elementy programu</p>

Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020	rewitalizacji oraz oczekiwane efekty procesów rewitalizacji, prowadzonych w województwie kujawsko-pomorskim. Lokalny Program Rewitalizacji został opracowany w oparciu o Zasady regionalne i wykazuje zgodność z regulami opracowania programów rewitalizacji zawartymi w dokumencie.
Strategia Rozwoju Powiatu Radziejowskiego na lata 2014-2020	Strategia Rozwoju Powiatu Radziejowskiego wyznacza najważniejsze kierunki rozwoju powiatu w perspektywie do roku 2020. Jako cele strategiczne w rozwoju całego powiatu wskazano: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Poprawę atrakcyjności infrastrukturalnej i gospodarczej powiatu, ▪ Podniesienie poziomu kapitału społecznego, ▪ Ochrona zabytków oraz kreowanie nowych rozwiązań kulturalno-rekreacyjnych, ▪ Rozwój i dostosowanie systemu pomocy społecznej do potrzeb oraz zachodzących zmian demograficznych, ▪ Poprawa efektywności energetycznej budynków zlokalizowanych na terenie powiatu, ▪ Poprawa świadomości zdrowotnej mieszkańców oraz modernizacja infrastruktury medycznej. Lokalny Program Rewitalizacji zakłada realizację działań, które wpisują się w powyższe cele.
Strategia Obszaru Rozwoju Społeczno Gospodarczego Powiatu Radziejowskiego	W Strategii ORSG wskazano, że potrzeby rewitalizacyjne gmin powiatu radziejowskiego dotyczą przede wszystkim: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Rewitalizacji oraz remontów budynków, ▪ Zagospodarowania oraz uporządkowania terenów o przeznaczeniu turystycznym, ▪ Nadaniu nowych funkcji obszarom zdegradowanym, ▪ Tworzenia przestrzeni publicznych sprzyjających współpracy społecznej. Niniejszy program wpisuje się w powyższe i stanowi uszczegółowienie zapisów Strategii ORSG poprzez wskazanie konkretnych obszarów na terenie Gminy Radziejów, które wymagają rewitalizacji.

Źródło: *Opracowanie własne*

1.3. Powiązania Lokalnego Programu Rewitalizacji z dokumentami lokalnymi

Nazwa dokumentu	Opis powiązań
Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Radziejów	<p>Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Radziejów, zostało sporządzone w trybie ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Określa ono politykę przestrzenną gminy, w tym lokalne zasady zagospodarowania przestrzennego, stanowi podstawowe narzędzie umożliwiające spełnianie zadań własnych gminy w zakresie ładu przestrzennego, komunikacji i infrastruktury technicznej. Przyjęte w Studium kierunki rozwoju powinny prowadzić do określenia potencjalnych możliwości wykorzystania przestrzeni oraz niezbędnych z punktu widzenia realizacji celów zmian zagospodarowania przestrzennego przy zachowaniu specyficznej cechy Gminy Radziejów jaką jest gospodarka rolna. Jako kierunek rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy wskazano na konieczność podjęcia działań prowadzących do poprawy niekorzystnych wskaźników demograficznych, społecznych i gospodarczych.</p> <p>Lokalny Program Rewitalizacji jest zgodny z zapisami Studium i nie narusza jego postanowień.</p>

<p>Strategia Rozwoju Gminy Radziejów na lata 2005-2014</p>	<p>Lokalny Program Rewitalizacji wpisuje się w następujące cele Strategii:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Rozwój i wspieranie atrakcyjności rolnictwa i gospodarki lokalnej, ▪ Rozwój infrastruktury oraz dążenie do osiągnięcia europejskich standardów stanu środowiska przyrodniczego, ▪ Stała poprawa świadczenia usług społecznych oraz rozwój edukacyjny dostosowany do współczesnych rynków pracy.
<p>Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Radziejów na lata 2016-2020</p>	<p>Lokalny Program Rewitalizacji wpisuje się w następujące cele strategiczne Strategii:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Wspieranie bezrobotnych w poszukiwaniu pracy oraz przeciwdziałanie i eliminowanie negatywnych skutków psychospołecznych bezrobocia, ▪ Udzielanie wszechstronnej pomocy osobom i rodzinom dotkniętym problemem niepełnosprawności oraz długotrwałej choroby i osobom starszym, ▪ Propagowanie prawidłowego funkcjonowania rodziny, ▪ Pomoc na rzecz rodzin dotkniętych problemem uzależnień.
<p>Lokalna Strategia Rozwoju kierowana przez społeczność dla obszaru Powiatu Radziejowskiego na lata 2016 – 2023</p>	<p>Gmina Radziejów jest jedną z siedmiu gmin wchodzących w skład Lokalnej Grupy Działania „Razem dla Powiatu Radziejowskiego”.</p> <p>Lokalny Program Rewitalizacji stanowi uszczegółowienie kwestii dotyczących rewitalizacji poruszanych w LSR i wpisuje się w następujące cele ogólne i szczegółowe LSR:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Cel ogólny I „Wzrost konkurencyjności gospodarczej obszaru LGD”: <ul style="list-style-type: none"> a) Cel szczegółowy „I.1 Spadek poziomu bezrobocia na obszarze wdrażania LSR w grupie 20 osób do 2023 roku”, ▪ Cel ogólny II „Poprawa jakości i standardu życia mieszkańców obszaru LGD w oparciu o zasoby lokalne”: <ul style="list-style-type: none"> a) Cel szczegółowy „II.1 Zwiększenie aktywności wśród 16247 mieszkańców objętych LSR w zakresie korzystania z rozwiniętej sieci infrastruktury do 2023 r., b) Cel szczegółowy „II.2 Zwiększenie świadomości i aktywności społeczno-zawodowej 8000 mieszkańców obszaru LSR w zakresie ochrony środowiska, dziedzictwa kulturowego, przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu i ubóstwu do 2023 r.

Źródło: Opracowanie własne

2. Uproszczona diagnoza Gminy Radziejów

Położenie geograficzne i podział administracyjny

Gmina Radziejów zlokalizowana jest w południowej części województwa kujawsko-pomorskiego, w powiecie radziejowskim. Gmina okala miasto Radziejów, które pełni rolę ośrodka podstawowej obsługi mieszkańców, i w którym znajduje się siedziba Gminy. Przez środek Gminy w zachodu na wschód przebiega droga krajowa nr 62 (Strzelno – Anusin), a z północy na południe droga wojewódzka nr 266 (Konin – Ciechocinek). Gmina Radziejów graniczy z następującymi gminami: Dobrze, Osiećciny, Bytów, Piotrków Kujawski, Gmina Miasto Radziejów (powiat radziejowski), Kruszwica (powiat inowrocławski). Strukturę administracyjną Gminy tworzy 18 sołectw, a w nich 27 miejscowości. Łączna powierzchnia Gminy to 92,6 km², co stanowi 15,25% powierzchni powiatu radziejowskiego. Jest to Gmina o charakterze rolniczym, charakteryzująca się wysoką produkcją towarową, gdzie większość gospodarstw rolnych stanowią gospodarstwa indywidualne.

Mapa 1. Położenie Gminy Radziejów na tle powiatu radziejowskiego

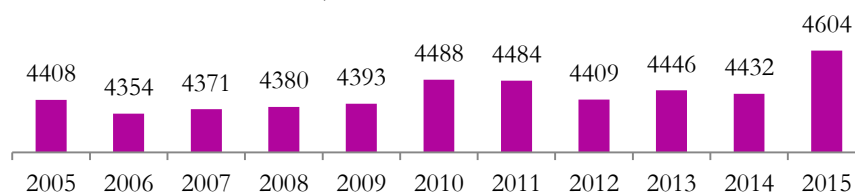

Sfera społeczna

W 2015 r. gminę Radziejów zamieszkiwały 4 604 osoby (z czego 50,2% stanowiły kobiety), a średnia gęstość zaludnienia obszaru wynosiła 50 os./km² (jedna z najmniejszych w powiecie radziejowskim). Na przestrzeni ostatnich 10 lat liczba mieszkańców ulegała wahaniom, spadki zanotowano w latach 2006-2009 oraz 2012-2014. W 2015 r. w porównaniu z 2005 r. liczba ludności wzrosła o 4,45% (z 4 408 os. w 2006 r. do 4 604 os. w 2015 r.). **Przyrost naturalny w badanym okresie najczęściej był ujemny** (w 2014 r. wynosił -14) lub nieznacznie powyżej zera (w 2015 r. wynosił +4). Gmina Radziejów jest położona w strefie oddziaływania miasta Radziejów. Ze względu na jego bardzo bliskie sąsiedztwo oraz tendencje odpływu ludności z miast, wzrost liczby mieszkańców Gminy może być związany z migracją mieszkańców miasta Radziejów na obszary wiejskie.

Źródło: Opracowanie własne

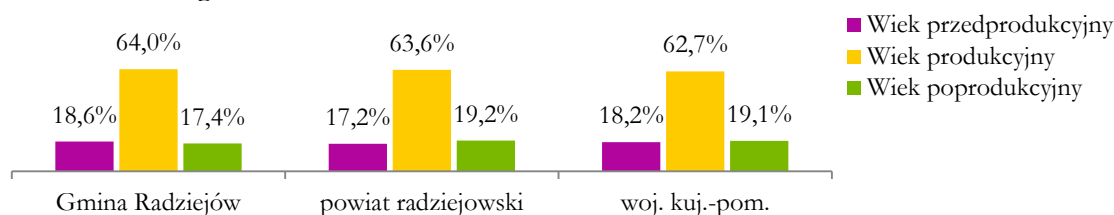
Wykres 1. Liczba ludności w Gminie Radziejów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Radziejów i BDL GUS

Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na obszarze Gminy wynosi **17,4%**, natomiast stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym to **27,3%**. **Trendy demograficzne w Gminie są nieco korzystniejsze niż w powiecie i województwie**, co pokazuje poniższy wykres.

Wykres 2. Struktura demograficzna w 2015 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Radziejów i BDL GUS

Na koniec 2015 r. w Gminie zarejestrowanych było **327 osób bezrobotnych**. Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na obszarze Gminy wynosi **11,10%** i jest o 2 p. p. niższy niż w powiecie (13,10%), ale o 2,9 p.p. wyższy niż w województwie (8,20%). Stosunek osób pozostających bez pracy 12 miesięcy i dłużej względem ludności w wieku produkcyjnym to 5,16%, natomiast udział bezrobotnych pozostających bez pracy ponad 24 miesiące w ogóle bezrobotnych na obszarze Gminy wynosi 32,42%. W porównaniu do sytuacji panującej w województwie, Gmina Radziejów cechuje się **wysokim odsetkiem osób bezrobotnych**. Zjawisko bezrobocia jest jednym z najistotniejszych problemów społecznych na tym obszarze.

Charakterystycznym wyznacznikiem położenia ekonomicznego mieszkańców Gminy Radziejów jest skala świadczonej pomocy społecznej. W 2015 r. z pomocy społecznej korzystało **138 rodzin** (liczących łącznie 395 osób). Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności Gminy wyniósł w badanym roku **8,58%**, i był znacznie wyższy niż w powiecie (13%) i województwie (9,7%). Natomiast udział gospodarstw domowych – stałych beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie gospodarstw domowych na terenie Gminy kształtował się w tym czasie na poziomie 12,17%. Najczęstszymi przyczynami udzielania pomocy przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Radziejowie są: bezrobocie i ubóstwo. **Natężenie korzystania z pomocy społecznej jest duże większe niż w powiecie radziejowskim i województwie**. Tym samym jest to kolejny istotny problem społeczny występujący w Gminie Radziejów. Na terenie Gminy brakuje łatwego dostępu do specjalistycznych usług opiekuńczych, rehabilitacyjnych itp.

Na terenie Gminy znajdują się 2 szkoły podstawowe z oddziałami przedszkolnymi – Szkoła Podstawowa im. Stefana Kardynała Wyszyńskiego w Bieganowie i Szkoła Podstawowa im. Władysława Łokietka w Płowcach oraz Gimnazjum Publiczne im. Kazimierza Wielkiego w Skibinie, a także Przedszkole Gminne w Skibinie. Brak natomiast żłobków. Część dzieci z terenu Gminy uczęszcza do Szkoły Podstawowej nr 1 w Radziejowie. Ponadto w Przemystce znajduje się Zespół Szkół Rolnicze Centrum Kształcenia Ustawicznego im. Ziemi Kujawskiej.

Tabela 1. Wyniki sprawdzianu szóstoklasistów w latach 2012-2015

	2012	2013	2014	2015 ¹	Względny wynik 2012	Względny wynik 2013	Względny wynik 2014	Względny wynik 2015
Gmina Radziejów	55%	71%	62%	72%	100%	129%	113%	131%
SP w Bieganowie	60%	72%	52%	69%	109%	121%	82%	108%
SP im. Wł. Łokietka w Płowcach	53%	71%	76%	74%	95%	120%	121%	116%
SP nr 1 Radziejów	61%	63%	67%	65%	111%	107%	106%	102%
Woj. kuj.-pom.	55%	59%	63%	64%	-	-	-	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych OKE w Gdańsku

¹ Dotyczy części I sprawdzianu, tj. języka polskiego i matematyki.

Jakość kształcenie w Gminie Radziejów na poziomie podstawowym została oparta o wyniki sprawdzianu szóstoklasisty. Wynik średni Gminy, jak i wyniki poszczególnych szkół najczęściej były porównywalne lub wyższe od wyników województwa. **Wyniki niższe od średniej wojewódzkiej odnotowano w 2012 (SP Płowce i SP Radziejów) oraz w 2014 r. (SP Bieganowo).** Badanie **względego wyniku** (czyli stosunku wyniku uzyskanego w danej szkole na tle średniej wartości wojewódzkiej) pokazało, że w 2015 r. wynik ten **był niższy niż w dowolnym z trzech poprzedzających lat** w SP w Bieganowie, SP Płowce, SP Radziejów.

Z kolei jakość kształcenia na poziomie gimnazjalnym jest w przypadku większości przedmiotów jest na podobnym poziomie, jak w województwie. Uwagę zwracają przeciętne **wyniki z 3 lat z egzaminu z języka angielskiego które są niższe niż w województwie.** Szczegółowe porównanie wszystkich wyników przedstawia poniższa tabela.

Tabela 2. Wyniki egzaminu gimnazjalnego w latach 2013-2015

	Przedmiot	Gmina			woj. kujawsko-pomorskie			Przeciętny wynik z 3 lat	
		2013	2014	2015	2013	2014	2015	Gmina	Woj.
Część humanistyczna	J. polski	59%	61%	55%	61%	65%	60%	58%	62%
	Historia i WOS	56%	59%	61%	56%	58%	62%	59%	59%
Część matematyczna	Matematyka	53%	52%	42%	46%	45%	47%	49%	46%
	Przedmioty przyrodnicze	55%	55%	45%	57%	50%	48%	51%	52%
Języki obce	J. angielski - podst.	54%	56%	51%	60%	64%	63%	54%	62%
	J. angielski - rozsz.	32%	32%	24%	43%	42%	44%	29%	43%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Radziejów i OKE w Gdańsku

Institucją zajmującą się zapewnieniem bezpieczeństwa i porządku na terenie Gminy jest Komenda Powiatowa Policji w Radziejowie. W 2015 r. na terenie Gminy Policja odnotowała 31 interwencji domowych z powodu zakłócania miru domowego oraz 6 interwencji spowodowanych zakłócaniem porządku publicznego. Stosunek interwencji służb porządkowych z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego względem ogółu gospodarstw domowych na terenie Gminy wyniósł w 2015 r. **3,26%.**

Sfera gospodarcza

Typowo rolniczy charakter Gminy powoduje, że większość przedsiębiorstw w znacznej części zajmuje się obsługą sektora rolniczego. Według danych za 2015 r. w Gminie działały ogółem 294 firmy, a 248 osób fizycznych prowadziło działalność gospodarczą. Na terenie Gminy brak dużych zakładów pracy. Przeważająca większość firm (281) to mikro przedsiębiorstwa zatrudniające do 9 pracowników.

Tabela 3. Podmioty gospodarcze w 2015 r.

	Ogółem	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	Przemysł i budownictwo	Pozostała działalność	Podmioty wpisane do rejestru REGON na 1000 ludności	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym
Gmina Radziejów	294	19	56	219	66	8,05
Powiat radziejowski	3 122	146	830	2 146	75	9,50

Woj. kuj.-pom.	193 470	4 303	41 887	147 280	93	10,80
----------------	------------	-------	--------	---------	----	-------

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Poziom przedsiębiorczości mierzony wskaźnikiem liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym w 2015 r. **wynosił 8,05 i był niższy niż w powiecie radziejowskim (9,50) i województwie kujawsko-pomorskim (10,80).**

Sfera środowiskowa

Aktualny **stan jakości środowiska nie stwarza zagrożenia dla życia i zdrowia ludzi**. Jednak istotnym zagrożeniem w tej sferze jest zanieczyszczenie powietrza powodowane przez 2 główne czynniki:

- **Ruch samochodowy**, zwłaszcza na drodze krajowej nr 62,
- **Spalanie paliw, głównie węgla** – poziom szkodliwych związków (przede wszystkim dwutlenku siarki) wzrasta w sezonie grzewczym.

Na terenie gminy nie funkcjonuje sieć centralnego ogrzewania, mieszkańcy zaopatrują się w ciepło ze źródeł indywidualnych. Najczęściej są to piece węglowe, stosowane są także piece na drewno, gaz, olej opałowy lub elektryczne. W zakresie ogrzewania przewiduje się stopniową eliminację węgla, który powinien zostać zastąpiony paliwami ekologicznymi (energia słoneczna, biomasa, gaz).

Innym zagadnieniem problematycznym, związanym z ochroną środowiska jest obecność na terenie Gminy wyrobów zawierających **azbest**. Według Programu Usuwania Azbestu w Gminie występuje 4 040,846 Mg wyrobów azbestowych. Ilość wyrobów jaka przypada na jednostkę powierzchni, czyli na 92,6 km² (43,64 Mg/km²) jest niższa w stosunku do wskaźnika krajowego (46,37 Mg/km²). Natomiast w przeliczeniu na 1 mieszkańca (901,16 kg/1Mk) prawie dwa i pół razy wyższa niż w kraju (376,3 kg/1Mk).²

Gmina posiada **korzystne warunki do rozwoju energetyki wiatrowej**, dlatego też na jej terenie działa już 60 wiatraków.

Na terenie Gminy Radziejów **nie występują żadne formy ochrony przyrody**. Obszar ten jest bardzo słabo zalesiony – ogólna powierzchnia lasów w 2014 r. wynosiła 21,58 ha. Duży obszar Gminy zajmują gleby w typie **czarnych ziem** (stąd nazwa „Czarne Kujawy”). Gleby te charakteryzują się dużą miąższością warstwy próchnicznej i w związku z tym bardzo dobrą żyznością i dużą urodzajnością.

Sfera przestrzenno-funkcjonalna i techniczna

W Gminie Radziejów **nie ma sieci ciepłowniczej oraz gazowej**. Bardzo **słabo rozwinięta jest sieć kanalizacyjna** (korzysta z niej jedynie 15% ogółu ludności – ze względu na rozproszoną zabudowę bardziej ekonomicznym rozwiązaniem są przydomowe oczyszczalnie ścieków. Tych w całej Gminie jest 270 (wg. danych Urzędu Gminy w Radziejowie). Zdecydowana większość nieruchomości korzysta ze zbiorników wybieralnych, czyli **szamb** – **65,36%**, a 23,56% z przydomowych oczyszczalni ścieków. Wysoki jest poziom zwodociągowania w Gminie – **94,80% ludności korzysta z wodociągu**.

Infrastrukturę drogową w Gminie tworzą:

- Drogi gminne – 89,75 km,
- Drogi powiatowe – 46,5 km,
- Droga wojewódzka nr 266 – 5,3 km,
- Droga krajowa nr 62 – 12,1 km.

² Dane z „Programu Usuwania Azbestu i Wyrobów Zawierających Azbest dla Gminy Radziejów Na Lata 2013-2032”

Stan techniczny dróg, pomimo prowadzonych modernizacji **jest niezadowolający**. Na terenie Gminy **brak ścieżek rowerowych**. Konieczna jest budowa chodników i ścieżek pieszo-rowerowych, które poprawią bezpieczeństwo komunikacyjne.

Od 2013 r. szerzeniem kultury zajmuje się **Gminny Ośrodek Kultury w Czołowie**. W Gminie działa też **12 świetlic wiejskich**. Część z tych obiektów została odnowiona, ale **wiele wymaga jeszcze modernizacji i doposażenia**, ale też zapewnienia dojazdu do tych miejsc (chodników, ścieżek pieszo-rowerowych). Niewiele jest obiektów infrastruktury sportowo-rekreacyjnej – są to przede wszystkim boiska, brak natomiast siłowni zewnętrznych. Potrzebni są również tzw. lokalni animatorzy, którzy organizowali by życie kulturalne i społeczne w świetlicach.

Tabela 4. Zestawienie obiektów infrastruktury społecznej w Gminie Radziejów

	Boisko	Siłownia zewnętrzna	Plac zabaw	Biblioteka i filie	Świetlica wiejska	Inna infrastruktura kultury	Szkoły	Przedszkola
Ilość	7	brak	10	2	12	5	2 SP i 1 Gimnazjum	3
Miejscowość	Biskupice, Broniewo, Czołowo, Kwilno-Klonówek, Piolunowo, Skibin, Szostka,	-	Biskupice, Broniewo, Czołowo, Kwilno-Klonówek, Opatowice, Płowce II, Piolunowo, Szostka, Wąsewo Kolonia, Zagorzyce	Czołowo, Płowce	Bieganowo, Biskupice, Broniewek-Płowki, Czołowo, Czołówek, Kwilno-Klonówek, Opatowice, Piolunowo, Skibin, Stary Radziejów Kolonia, Wąsewo Kolonia, Zagorzyce	GOK – Czołowo, muszla koncertowa – Płowce, remizy OSP – Broniewo, Płowce II, Szostka, Zagorzyce	SP – Bieganowo i Płowce, Gim. - Skibin	Skibin, Płowce (oddział) Bieganowo (oddział)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Radziejów

Wnioski z przeprowadzonej diagnozy

Sfera społeczna: Gmina Radziejów jest gminą o najmniejszej w powiecie radziejowskim gęstości zaludnienia. Notuje się wzrost liczby ludności, ale przyrost naturalny najczęściej jest ujemny. Przyczyny wzrostu liczby mieszkańców należy upatrywać w odpływie ludności z miasta Radziejów na tereny wiejskie. Panujące w Gminie trendy demograficzne są korzystniejsza niż sytuacja w powiecie i w województwie. Do najważniejszych problemów Gminy należy bezrobocie (jego poziom jest wyższy niż w województwie) oraz nasilone korzystanie z pomocy społecznej (duże wyższe niż w powiecie i w województwie. Najczęstszą przyczyną korzystania z pomocy społecznej jest bezrobocie i ubóstwo. Brakuje łatwego dostępu do dobrej jakości niedrogich usług specjalistycznych świadczonych na rzecz osób niepełnosprawnych, niesamodzielnych. Tak więc problemy te wzajemnie się nawarstwiają i utrwalają stan kryzysowy. Jakość kształcenia w poszczególnych szkołach wymaga poprawy, co pokazują względne wyniki sprawdzianów 6-klasisty (czyli wynik szkoły na tle średniej wartości woj.).

Sfera gospodarcza: Rolniczy charakter Gminy determinuje fakt, że większość przedsiębiorstw działa w sektorze rolniczym. Dominują mikroprzedsiębiorstwa. W Gminie brak dużych zakładów pracy. Problemem jest niski poziom przedsiębiorczości wśród mieszkańców – niższy niż w powiecie i w województwie.

Sfera środowiskowa: Stan jakości powietrza nie jest najlepszy, wpływ na to ma przede wszystkim ruch samochodowy i ogrzewanie przy pomocy tradycyjnych pieców. Z drugiej strony dzięki korzystnym warunkom, w Gminie rozwijana jest energetyka wiatrowa.

Sfera przestrzenno-funkcjonalna i techniczna: Na terenie Gminy brak sieci gazowej i ciepłowniczej, z kolei sieć kanalizacyjna jest słabo rozwinięta. Rozwojowi kanalizacji nie sprzyja rozproszona zabudowa, dlatego większość nieruchomości korzysta ze zbiorników wybieralnych. Stan techniczny dróg w Gminie jest niezadowalający, brakuje ścieżek rowerowych. Problemem jest również stan techniczny i braki w wyposażeniu świetlic wiejskich, które są jednymi z miejscami aktywizacji społecznej, a także braki w infrastrukturze sportowo-rekreacyjnej. W istniejących świetlicach brakuje również animatorów, którzy organizowaliby życie kulturalne i społeczne.

3. Obszar zdegradowany gminy³

Obszarem zdegradowanym w gminie jest obszar, na którym zidentyfikowano występowanie stanu kryzysowego (czyli koncentracji negatywnych zjawisk w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej). Skalę negatywnych zjawisk odzwierciedlają mierniki rozwoju opisujące powyższe sfery, które wskazują na niski poziom rozwoju lub dokumentują silną dynamikę spadku poziomu rozwoju w odniesieniu do wartości dla całej gminy. Obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nie posiadające ze sobą wspólnych granic⁴.

Obszar zdegradowany w Gminie Radziejów został wyznaczony zgodnie z „Zasadami programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020”. Delimitację obszaru zdegradowanego przeprowadzono w oparciu o wskaźniki określone na liście wskaźników stanu kryzysowego.

Dla wszystkich 18 sołectw tworzących Gminę przeprowadzono diagnozę mającą na celu identyfikację występowania stanu kryzysowego:

1. Bieganowo	10. Piolunowo
2. Biskupice	11. Pruchnowo
3. Broniewo	12. Przemystka
4. Broniewek-Płowki	13. Skibin
5. Czołowo	14. Stary Radziejów Wieś
6. Czołówek	15. Stary Radziejów Kolonia
7. Kwilno-Klonówek	16. Szostka
8. Opatowice	17. Wąsewo Kolonia
9. Płowce	18. Zagorzyce

3.1 Analiza wskaźnikowa pod kątem występowania problemów społecznych

Delimitacja obszaru zdegradowanego na obszarze Gminy Radziejów nastąpiła poprzez zbadanie wszystkich sołectw pod kątem występowania stanu kryzysowego. Specyfiką Gminy jest jej położenie wokół miasta Radziejów, które stanowi dla mieszkańców centrum życia publicznego, społecznego i gospodarczego. To tutaj znajduje się siedziba Gminy i inne instytucje świadczące usługi na rzecz mieszkańców. Dlatego też istotne jest położenie poszczególnych sołectw względem Radziejowa i odległość od miasta. Z tego względu na potrzeby delimitacji obszaru zdegradowanego sołectwa tworzące

³ Przedstawione w poniższym rozdziale dane statystyczne dotyczą stanu na 31.12.2015 r.

⁴ Zasady programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020

Gminę podzielono na kilka grup biorąc pod uwagę ich położenie względem głównego ośrodka obsługi mieszkańców:

- Sołectwa położone na północny zachód od Radziejowa – **Broniewo, Broniewek-Płowki, Przemystka, Szostka,**
- Sołectwa położone na północny wschód od Radziejowa – **Bieganowo, Biskupice, Skibin,**
- Sołectwa położone na południowy zachód od Radziejowa – **Czołowo, Czołówek, Wąsewo Kolonia,**
- Sołectwa położone na południowy wschód od Radziejowa – **Opatowice, Pruchnowo, Stary Radziejów Kolonia, Stary Radziejów Wieś, Zagorzyce,**
- Sołectwa najbardziej oddalone od Radziejowa – **Kwilno-Kłonówek, Piołunowo, Płowce.**

Mapa 2. Podział Gminy na potrzeby analizy wskaźnikowej

Źródło: Opracowanie własne

Każdą z grup zbadano innym zestawem wskaźników. Na tej podstawie do obszaru zdegradowanego zostały zaliczone te sołectwa, które spełniły jednocześnie dwa kryteria:

- Na terenie sołectwa identyfikuje się co najmniej 2 problemy społeczne mierzone wskaźnikami określonymi na liście wskaźników stanu kryzysowego; jednocześnie wskaźniki te przyjmują w sołectwach wartości mniej korzystne niż średnia ich wartość dla gminy,
- Na terenie sołectwa występują przestrzenie zdegradowane lub negatywne zjawiska w przynajmniej jednej z następujących sfer: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej.

3.1.2. Analiza wskaźnikowa w sferze społecznej sołectw położonych na północny zachód od Radziejowa

Sołectwa położone na północny zachód od Radziejowa, czyli **Broniewo, Broniewek-Płowki, Przemystka, Szostka**, zostały zbadane pod kątem występowania problemów społecznych trzema poniższymi wskaźnikami:

- Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze,
- Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku na danym obszarze,
- Stosunek interwencji służb porządkowych (policji, straży) z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego względem ogółu gospodarstw domowych na danym obszarze.

Do wyliczenia wartości wskaźników posłużyły dane statystyczne, zebrane w poniższych tabelach.

Wskaźnik nr 1 - Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze

Tabela 5. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem w sołectwach położonych na północny zachód od Radziejowa

Sołectwo	Ludność w wieku poprodukcyjnym	Ludność ogółem	Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze
Broniewo	26	211	12,32%
Broniewek	61	399	15,29%
Przemystka	39	228	17,11%
Szostka	48	196	24,49%
Gmina	803	4604	17,44%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Radziejów

Wskaźnik nr 2 –Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku na danym obszarze

Tabela 6. Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku w sołectwach położonych na północny zachód od Radziejowa

Sołectwo	Liczba dzieci do lat 17	Liczba dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny	Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku
Broniewo	89	44	49,44%
Broniewek	102	3	2,94%

Sołectwo	Liczba dzieci do lat 17	Liczba dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny	Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku
Przemystka	50	10	20,00%
Szostka	39	6	15,38%
Gmina	893	303	33,93%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Radziejów

Wskaźnik nr 3 – stosunek interwencji służb porządkowych (policji, straży) z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego względem ogółu gospodarstw domowych na danym obszarze

Tabela 7. Stosunek interwencji służb porządkowych (policji, straży) z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego względem ogółu gospodarstw domowych w sołectwach położonych na północny zachód od Radziejowa

Sołectwo	Gospodarstwa domowe ogółem	Interwencje służb porządkowych (policji) z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego na danym obszarze	Stosunek interwencji służb porządkowych (policji) z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego względem ogółu gospodarstw domowych na danym obszarze
Broniewo	85	7	8,24%
Broniewek	75	0	0,00%
Przemystka	44	1	2,50%
Szostka	40	0	0,00%
Gmina	1134	37	3,26%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Radziejów

Zestawienie wyników

Poniższa tabela zawiera zestawienie osiągniętych wartości badanych wskaźników. Wynika z niej, że **co najmniej dwa problemy społeczne** wystąpiły w sołectwie **Broniewo**.

Tabela 8. Wskaźniki występowania stanu kryzysowego w sferze społecznej w sołectwach położonych na północny zachód od Radziejowa

Sołectwa	Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze	Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku	Stosunek interwencji służb porządkowych (policji) z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego względem ogółu gospodarstw domowych na danym obszarze
Broniewo	12,32%	49,44%	8,24%
Broniewek	15,29%	2,94%	0,00%
Przemystka	17,11%	20,00%	2,50%
Szostka	24,49%	15,38%	0,00%
Gmina	17,44%	33,93%	3,26%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Radziejów

3.1.2. Analiza wskaźnikowa w sferze społecznej sołectw położonych na północny wschód od Radziejowa

Sołectwa położone na północny wschód od Radziejowa – **Bieganowo, Biskupice, Skibin**, zostały zbadane pod kątem występowania problemów społecznych trzema poniższymi wskaźnikami:

- Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze,
- Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze,
- Miejscowość należy do rejonu obsługi szkoły podstawowej o niskim poziomie kształcenia.

Do wyliczenia wartości wskaźników posłużyły dane statystyczne, zebrane w poniższych tabelach.

Wskaźnik nr 1 – Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze

Tabela 9. Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym w sołectwach położonych na północny wschód od Radziejowa

Sołectwo	Liczba bezrobotnych	Liczba osób w wieku produkcyjnym	Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze
Bieganowo	21	203	10,34%
Biskupice	21	304	6,91%
Skibin	32	179	17,88%
Gmina	327	2 945	11,10%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Radziejów

Wskaźnik nr 2 – Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze

Tabela 10. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem w sołectwach położonych na północny wschód od Radziejowa

Sołectwo	Ludność w wieku poprodukcyjnym	Ludność ogółem	Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze
Bieganowo	71	327	21,71%
Biskupice	79	477	16,56%
Skibin	39	267	14,61%
Gmina	803	4604	17,44%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Radziejów

Wskaźnik nr 3 – Miejscowość należy do rejonu obsługi szkoły podstawowej o niskim poziomie kształcenia

Skuteczność kształcenia na poziomie podstawowym została zbadana w oparciu o następujący wskaźnik:

- Względny wynik (czyli stosunek wyniku uzyskanego w danej szkole na tle średniej wartości wojewódzkiej) sprawdzianu szóstoklasistów w danym roku jest niższy od względnego wyniku w dowolnym roku z trzech poprzedzających lat.

Tabela 11. Skuteczność kształcenia dzieci na poziomie podstawowym w sołectwach położonych na północny wschód od Radziejowa

Sołectwo	Rejon obsługi szkoły	2014	2015*
Bieganowo	Szkoła Podstawowa im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Bieganowie	52%	69%
Biskupice**	Szkoła Podstawowa im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Bieganowie /SP nr 1 w Radziejowie	52%/67%	69%/65%
Skibin	Szkoła Podstawowa im. Władysława Łokietka w Płowcach	76%	74%
Wynik w województwie	-	63%	64%
Względny wynik (czyli stosunek wyniku uzyskanego w danej szkole na tle średniej wartości wojewódzkiej) sprawdzianu szóstoklasistów w danym roku			
Sołectwo		2014	2015
Bieganowo		82%	108%
Biskupice**		82%/106%	108%/102%
Skibin		121%	116%

* Wyniki z I część sprawdzianu szóstoklasisty (tj. języka polskiego i matematyki).

** Sołectwo Biskupice należy do rejonu obsługi 2 szkół.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Radziejów

Zestawienie wyników

Poniższa tabela zawiera zestawienie osiągniętych wartości badanych wskaźników. Wynika z niej, że co najmniej dwa problemy społeczne występują w sołectwie Skibin.

Tabela 12. Wskaźniki występowania stanu kryzysowego w sferze społecznej w sołectwach położonych na północny wschód od Radziejowa

Sołectwa	Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze	Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze	Miejscowość należy do rejonu obsługi szkoły podstawowej o niskim poziomie kształcenia ⁵
Bieganowo	10,34%	21,71%	Względny wynik sprawdzianu szóstoklasistów w 2015 r. był wyższy (108%) niż względny wynik w 2014 r. (82%)
Biskupice	6,91%	16,56%	Względny wynik sprawdzianu szóstoklasistów w 2015 r. był wyższy (108%) niż względny wynik w 2014 r. (82%) – SP w Bieganowie Względny wynik sprawdzianu szóstoklasistów w 2015 r. był niższy (102%) niż względny wynik w 2014 r. (106%) – SP nr 1 w Radziejowie

⁵ Według następującego kryterium szczegółowego: Względny wynik (czyli stosunek wyniku uzyskanego w danej szkole na tle średniej wartości wojewódzkiej) sprawdzianu szóstoklasistów w danym roku jest niższy od względnego wyniku w dowolnym roku z trzech poprzedzających lat.

Sołectwa	Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze	Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze	Miejscowość należy do rejonu obsługi szkoły podstawowej o niskim poziomie kształcenia ⁵
Skibin	17,88%	14,61%	Względny wynik sprawdzianu szóstoklasistów w 2015 r. był niższy (116%) niż względny wynik w 2014 r. (121%)
Gmina	11,10%	17,44%	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Radziejów

3.1.3. Analiza wskaźnikowa w sferze społecznej sołectw położonych na południowy zachód od Radziejowa

Sołectwa położone na południowy zachód od Radziejowa, czyli **Czołowo, Czołówek, Wąsewo Kolonia** zostały zbadane pod kątem występowania problemów społecznych trzema poniższymi wskaźnikami:

- Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze,
- Stosunek osób bezrobotnych pozostających bez pracy 12 miesięcy i dłużej względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze,
- Stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze.

Do wyliczenia wartości wskaźników posłużyły dane statystyczne, zebrane w poniższych tabelach.

Wskaźnik nr 1 – Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze

Tabela 13. Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym w sołectwach położonych na południowy zachód od Radziejowa

Sołectwo	Liczba bezrobotnych	Liczba ludności w wieku produkcyjnym	Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze
Czołowo	23	306	7,52%
Czołówek	7	104	6,73%
Kolonia Wąsewo	1	48	2,08%
Gmina	327	2 945	11,10%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Radziejów

Wskaźnik nr 2 – Stosunek osób bezrobotnych pozostających bez pracy 12 miesięcy i dłużej względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze

Tabela 14. Stosunek osób bezrobotnych pozostających bez pracy 12 miesięcy i dłużej względem ludności w wieku produkcyjnym w sołectwach położonych na południowy zachód od Radziejowa

Sołectwo	Liczba bezrobotnych pozostających bez pracy 12 miesięcy i dłużej	Liczba ludności w wieku produkcyjnym	Stosunek osób bezrobotnych pozostających bez pracy 12 miesięcy i dłużej względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze
Czołowo	10	306	3,27%

Sołectwo	Liczba bezrobotnych pozostających bez pracy 12 miesięcy i dłużej	Liczba ludności w wieku produkcyjnym	Stosunek osób bezrobotnych pozostających bez pracy 12 miesięcy i dłużej względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze
Czołówek	2	104	1,92%
Kolonia Wąsewo	1	48	2,08%
Gmina	152	2 945	5,16%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Radziejów

Wskaźnik nr 3 – Stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze

Tabela 15. Stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym w sołectwach położonych na południowy zachód od Radziejowa

Sołectwo	Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym	Liczba ludności w wieku produkcyjnym	Stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze
Czołowo	70	306	22,88%
Czołówek	31	104	29,81%
Kolonia Wąsewo	17	48	35,42%
Gmina	803	2 945	27,27%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Radziejów

Zestawienie wyników

Poniższa tabela zawiera zestawienie osiągniętych wartości badanych wskaźników. Wynika z niej, że w żadnym z badanych sołectw nie występują **co najmniej dwa problemy społeczne**.

Tabela 16. Wskaźniki występowania stanu kryzysowego w sferze społecznej w sołectwach położonych na południowy zachód od Radziejowa

Sołectwa	Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze	Stosunek osób bezrobotnych pozostających bez pracy 12 miesięcy i dłużej względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze	Stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze
Czołowo	7,52%	3,27%	22,88%
Czołówek	6,73%	1,92%	29,81%
Wąsewo Kolonia	2,08%	2,08%	35,42%
Gmina	11,10%	5,16%	27,27%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Radziejów

3.1.4. Analiza wskaźnikowa w sferze społecznej sołectw położonych na południowy wschód od Radziejowa

Sołectwa położone na południowy wschód od Radziejowa, czyli **Opatowice, Pruchnowo, Stary Radziejów Kolonia, Stary Radziejów Wieś, Zagorzyce**, zostały zbadane pod kątem występowania problemów społecznych trzema poniższymi wskaźnikami:

- Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze,
- Udział bezrobotnych pozostających bez pracy ponad 24 miesiące w ogóle bezrobotnych na danym obszarze,
- Miejscowość należy do rejonu obsługi szkoły podstawowej o niskim poziomie kształcenia.

Do wyliczenia wartości wskaźników posłużyły dane statystyczne, zebrane w poniższych tabelach.

Wskaźnik nr 1 – Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze

Tabela 17. Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem w sołectwach położonych na południowy wschód od Radziejowa

Sołectwo	Liczba osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej	Liczba ludności	Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze
Opatowice	35	247	14,17%
Pruchnowo	14	162	8,64%
Stary Radziejów Kol.	0	265	0,00%
Stary Radziejów Wieś	7	87	8,05%
Zagorzyce	22	223	9,87%
Gmina	395	4 604	8,58%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Radziejów

Wskaźnik nr 2 – Udział bezrobotnych pozostających bez pracy ponad 24 miesiące w ogóle bezrobotnych na danym obszarze

Tabela 18. Udział bezrobotnych pozostających bez pracy ponad 24 miesiące w ogóle bezrobotnych w sołectwach położonych na południowy wschód od Radziejowa

Sołectwo	Liczba bezrobotnych pozostających bez pracy ponad 24 miesiące	Liczba bezrobotnych	Udział bezrobotnych pozostających bez pracy ponad 24 miesiące w ogóle bezrobotnych na danym obszarze
Opatowice	8	23	34,78%
Pruchnowo	4	13	30,77%
Stary Radziejów Kol.	0	0	0,00%
Stary Radziejów	8	25	32,00%

Sołectwo	Liczba bezrobotnych pozostających bez pracy ponad 24 miesiące	Liczba bezrobotnych	Udział bezrobotnych pozostających bez pracy ponad 24 miesiące w ogóle bezrobotnych na danym obszarze
Wieś			
Zagorzyce	8	18	44,44%
Gmina	106	327	32,42%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Radziejów

Wskaźnik nr 3 – Miejscowość należy do rejonu obsługi szkoły podstawowej o niskim poziomie kształcenia

Skuteczność kształcenia na poziomie podstawowym została zbadana w oparciu o następujący wskaźnik:

- Względny wynik (czyli stosunek wyniku uzyskanego w danej szkole na tle średniej wartości wojewódzkiej) sprawdzianu szóstoklasistów w danym roku jest niższy od względnego wyniku w dowolnym roku z trzech poprzedzających lat.

Tabela 19. Skuteczność kształcenia dzieci na poziomie podstawowym w sołectwach położonych na południowy wschód od Radziejowa

Sołectwo	Rejon obsługi szkoły	2014	2015*
Opatowice**	Szkoła Podstawowa im. Władysława Łokietka w Płowcach/ SP nr 1 w Radziejowie	76%/67%	74%/65%
Pruchnowo	SP nr 1 w Radziejowie	67%	65%
Stary Radziejów Kol.	Szkoła Podstawowa im. Władysława Łokietka w Płowcach	76%	74%
Stary Radziejów Wieś	Szkoła Podstawowa im. Władysława Łokietka w Płowcach	76%	74%
Zagorzyce	SP nr 1 w Radziejowie	67%	65%
Wynik w województwie	-	63%	64%
Względny wynik (czyli stosunek wyniku uzyskanego w danej szkole na tle średniej wartości wojewódzkiej) sprawdzianu szóstoklasistów w danym roku			
Sołectwo		2014	2015
Opatowice**		121%/106%	116%/102%
Pruchnowo		106%	102%
Stary Radziejów Kol.		121%	116%
Stary Radziejów Wieś		121%	116%
Zagorzyce		106%	102%

* Wyniki z I część sprawdzianu szóstoklasisty (tj. języka polskiego i matematyki).

** Sołectwo Opatowice należy do rejonu obsługi 2 szkół.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Radziejów

Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Radziejów

Zestawienie wyników

Poniższa tabela zawiera zestawienie osiągniętych wartości badanych wskaźników. Wynika z niej, że co najmniej dwa problemy społeczne występują w sołectwie Opatowice, Pruchnowo i Zagorzyce.

Tabela 20. Wskaźniki występowania stanu kryzysowego w sferze społecznej w sołectwach położonych na południowy wschód od Radziejowa

Sołectwo	Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze	Udział bezrobotnych pozostających bez pracy ponad 24 miesiące w ogóle bezrobotnych na danym obszarze	Miejscowość należy do rejonu obsługi szkoły podstawowej o niskim poziomie kształcenia ⁶
Opatowice	14,17%	34,78%	Względny wynik sprawdzianu szóstoklasistów w 2015 r. był niższy (116%) niż względny wynik w 2014 r. (121%) – SP w Płowcach
			Względny wynik sprawdzianu szóstoklasistów w 2015 r. był niższy (102%) niż względny wynik w 2014 r. (106%) – SP nr 1 w Radziejowie
Pruchnowo	8,64%	30,77%	Względny wynik sprawdzianu szóstoklasistów w 2015 r. był niższy (102%) niż względny wynik w 2014 r. (106%)
Stary Radziejów Kol.	0,00%	0,00%	Względny wynik sprawdzianu szóstoklasistów w 2015 r. był niższy (116%) niż względny wynik w 2014 r. (121%)
Stary Radziejów Wieś	8,05%	32,00%	Względny wynik sprawdzianu szóstoklasistów w 2015 r. był niższy (116%) niż względny wynik w 2014 r. (121%)
Zagorzyce	9,87%	44,44%	Względny wynik sprawdzianu szóstoklasistów w 2015 r. był niższy (102%) niż względny wynik w 2014 r. (106%)
Gmina	8,58%	32,42%	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Radziejów

⁶ Według następującego kryterium szczegółowego: Względny wynik (czyli stosunek wyniku uzyskanego w danej szkole na tle średniej wartości wojewódzkiej) sprawdzianu szóstoklasistów w danym roku jest niższy od względnego wyniku w dowolnym roku z trzech poprzedzających lat.

3.1.5. Analiza wskaźnikowa w sferze społecznej sołectw najbardziej oddalonych od Radziejowa

Sołectwa najbardziej oddalone od Radziejowa, czyli **Kwilno-Kłonówek, Piołunowo i Płowce** zostały zbadane pod kątem występowania problemów społecznych trzema poniższymi wskaźnikami:

- Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze,
- Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku na danym obszarze,
- Miejscowość należy do rejonu obsługi szkoły podstawowej o niskim poziomie kształcenia.

Do wyliczenia wartości wskaźników posłużyły dane statystyczne, zebrane w poniższych tabelach.

Wskaźnik nr 1 – Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze

Tabela 21. Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem w sołectwach najbardziej oddalonych od Radziejowa

Sołectwo	Liczba osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej	Liczba ludności	Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze
Kwilno-Kłonówek	23	143	16,08%
Piołunowo	14	178	7,87%
Płowce	22	509	4,32%
Gmina	395	4 604	8,58%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Radziejów

Wskaźnik nr 2 – Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku

Tabela 22. Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku w sołectwach najbardziej oddalonych od Radziejowa

Sołectwo	Liczba dzieci do lat 17	Liczba dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny	Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku
Kwilno-Kłonówek	19	5	26,32%
Piołunowo	36	17	47,22%
Płowce	90	35	38,89%
Gmina	893	303	33,93%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Radziejów

Wskaźnik nr 3 – Miejscowość należy do rejonu obsługi szkoły podstawowej o niskim poziomie kształcenia

Skuteczność kształcenia na poziomie podstawowym została zbadana w oparciu o następujący wskaźnik:

- Przeciętny wynik sprawdzianu szóstoklasistów w danej szkole za ostatnie 3 lata jest niższy od przeciętnego wyniku w województwie.

Tabela 23. Przeciętny wynik sprawdzianu szóstoklasistów w danej szkole za ostatnie 3 lata w sołectwach najbardziej oddalonych od Radziejowa

Sołectwo	Rejon obsługi szkoły	Rok szkolny 2012/2013	Rok szkolny 2013/2014	Rok szkolny 2014/2015*	Przeciętny wynik z 3 lat
Kwilno-Klonówek	Szkoła Podstawowa im. Władysława Łokietka w Płowcach	71%	76%	74%	74%
Piołunowo					
Płowce					
Woj.	-	59%	63%	64%	62%

* Wyniki z I część sprawdzianu szóstoklasisty (tj. języka polskiego i matematyki).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Radziejów

Zestawienie wyników

Poniższa tabela zawiera zestawienie osiągniętych wartości badanych wskaźników. Wynika z niej, że **co najmniej 2 problemy społeczne nie wystąpiły w żadnym z badanych sołectw.**

Tabela 24. Wskaźniki występowania stanu kryzysowego w sferze społecznej w sołectwach najbardziej oddalonych od Radziejowa

Sołectwo	Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze	Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku	Przeciętny wynik sprawdzianu szóstoklasistów w danej szkole za ostatnie 3 lata jest niższy od przeciętnego wyniku w woj.
Kwilno-Klonówek	16,08%	26,32%	74%
Piołunowo	7,87%	47,22%	74%
Płowce	4,32%	38,89%	74%
Gmina	8,58%	33,93%	62%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Radziejów

3.2 Analiza wskaźnikowa sołectw, w których zidentyfikowano problemy społeczne pod kątem występowania w nich przestrzeni zdegradowanych lub niekorzystnych zjawisk w innych sferach

Z powyższych analiz wynika, że **problemy społeczne** (w liczbie co najmniej 2) zostały zdiagnozowane w 5 sołectwach: **Broniewo (2), Skibin (2), Opatowice (3), Pruchnowo (2), Zagorzyc (3)**. Przy czym w sołectwach Zagorzyc i Opatowice wystąpiły po 3 problemy społeczne. Wszystkie te sołectwa zostały poddane dalszej analizie pod kątem występowania przestrzeni zdegradowanych lub problemów w przynajmniej jednej ze sfer: gospodarczej, przestrzenno – funkcjonalnej, technicznej lub środowiskowej.

Przestrzeń zdegradowana

Przestrzeń zdegradowana, zgodnie z „Zasadami programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych” to obecnie nieużytkowane tereny i obiekty, na których realizowano działalności: przemysłowe, wojskowe, eksploatację kopalń, transportowe, rolnicze, infrastruktury komunalnej (związanej z gospodarką wodno-ściekową, odpadami, zaopatrzeniem w energię). Specyficznym rodzajem „przestrzeni zdegradowanych” są także tereny i obiekty, w których rozpoczęto realizację zagospodarowania i jej nie zakończono – formalnie nie doszło więc do rozpoczęcia działalności, ale teren jest zajęty przez nieużytkowane obiekty.

Tak rozumiana przestrzeń nie występuje na terenie sołectw, w których zdiagnozowano po minimum 2 problemy społeczne. W związku z tym te sołectwa zostały poddane dalszej analizie pod kątem występowania problemów w innych sferach (poza społeczną).

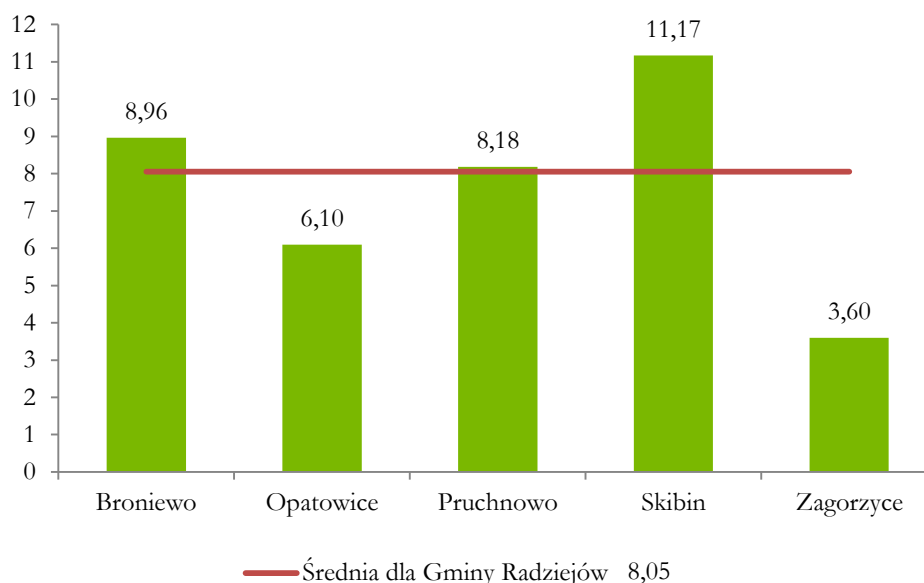
Problemy w innych sferach

Specyfika obszarów wiejskich powoduje, że **występują tu niektóre kategorie problemów**. Inne zaś, w miastach uważane za zjawiska kryzysowe, na terenach wiejskich wcale nie muszą świadczyć o występowaniu sytuacji wymagającej interwencji. Cechą charakterystyczną obszarów wiejskich, ściśle powiązaną z hierarchicznością ośrodków (za którą idzie zależność niektórych obszarów niewyposażonych od sąsiednich ośrodków wyposażonych), jest niedorozwój pewnych aspektów życia społeczno-gospodarczego. Naturalne jest, że obsługa w tym zakresie odbywa się w sąsiednich ośrodkach wyższego rzędu (stąd na przykład nie zawsze na obszarach wiejskich za sytuację niewłaściwą uważa się **brak określonych rodzajów usług – nie są one przejawem sytuacji kryzysowej**).

Biorąc powyższe pod uwagę, dla potrzeb delimitacji sołectwa **Broniewo, Skibin, Opatowice, Pruchnowo i Zagorzyce** zbadano pod kątem występowania negatywnych zjawisk w sferze **gospodarczej**. To właśnie problemy w sferze gospodarczej są istotne z punktu widzenia obszaru, nie zaś np. zaopatrzenie w urządzenia sieciowe (kanalizacja, gaz), których budowa ze względu na rozproszą zabudowa jest nieuzasadniona ekonomicznie.

Panujący w danym sołectwie klimat aktywności gospodarczej najlepiej odzwierciedla liczba mieszkańców, którzy prowadzą własną działalność gospodarczą. Najczęściej są mikro, małe lub średnie przedsiębiorstwa zatrudniające od kilku do kilkudziesięciu pracowników, ale to właśnie firmy z sektora MŚP są podstawą polskiej gospodarki. W 2015 r. **poziom przedsiębiorczości** mierzony liczbą osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym **wynosił w Gminie Radziejów 8,05**. Oznacza to, że na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym 8 osób prowadziło własną firmę. Poniższy wykres pokazuje, że omawiany wskaźnik był niższy niż średnia Gminy w sołectwie **Opatowice i Zagorzyce**, co świadczy o występowaniu na tych obszarach problemów związanych z **niskim stopniem przedsiębiorczości**.

Wykres 3. Wskaźnik osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

3.3 Podsumowanie

Spośród badanych sołectw problemy społeczne oraz problem w sferze gospodarczej wystąpiły w 2 sołectwach – **Opatowice i Zagorzyce**, w związku z tym sołectwa te są wskazywane jako **obszary zdegradowane** wymagające podjęcia działań rewitalizacyjnych.

Poniższa tabela przedstawia zestawienie badanych wskaźników i problemy, na których występowanie wskazują.

Tabela 25. Opatowice i Zagorzyce – cechy obszaru zdegradowanego

Problem	Wskaźnik	Opatowice	Zagorzyce	Gmina Radziejów
Niesamodzielnosc ekonomiczna mieszkańców	Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze	14,17%	9,87%	8,58%
Długotrwałe bezrobocie	Udział bezrobotnych pozostających bez pracy ponad 24 miesiące w ogóle bezrobotnych na danym obszarze	34,78%	44,44%	32,42%
Niski poziom kształcenia	Miejscowość należy do rejonu obsługi szkoły podstawowej o niskim poziomie kształcenia - względny wynik (czyli	Względny wynik sprawdzianu szóstoklasistów w 2015 r. był niższy (116%) niż względny wynik w	Względny wynik sprawdzianu szóstoklasistów w 2015 r. był niższy (102%) niż względny wynik w 2014 r.	-

Problem	Wskaźnik	Opatowice	Zagorzyce	Gmina Radziejów
	stosunek wyniku uzyskanego w danej szkole na tle średniej wartości wojewódzkiej) sprawdzianu szóstoklasistów w danym roku jest niższy od względnego wyniku w dowolnym roku z trzech poprzedzających lat.	2014 r. (121%) – SP w Płowcach Względny wynik sprawdzianu szóstoklasistów w 2015 r. był niższy (102%) niż względny wynik w 2014 r. (106%) – SP nr 1 w Radziejowie	(106%)	
Niski stopień przedsiębiorczości	Wskaźnik osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym	6,10	3,60	8,05

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Radziejów

Zgodnie z uchwałą nr XIV/147/2017 Rady Gminy Radziejów z dnia 27 lutego 2017 r. w sprawie projektu dostosowania sieci szkół podstawowych i gimnazjum na terenie gminy Radziejów do nowego ustroju szkolnego sołectwa Opatowice i Zagorzyce należą do obwodu Szkoły Podstawowej w Bieganowie. Ta zmiana nie ma wpływu na użyty wskaźnik, gdyż SP w Bieganowie również wykazuje niższy poziom kształcenia. Względny wynik sprawdzianu szóstoklasistów w tej szkole w 2015 r. był niższy (108%) niż względny wynik w 2012 (109%) oraz w 2013 r. (121%). W związku ze zmianą sieci szkół w Gminie, działania zaplanowane w ramach podnoszenia jakości edukacji będą realizowane właśnie w SP w Bieganowie.

Na wskazanych obszarach występują również inne problemy, których nie można wykazać za pomocą wskaźników określonych w „Zasadach programowania”, a które potęgują konieczności objęcia tego obszaru rewitalizacji. Występowanie tych problemów zostało również wskazane w badaniu ankietowym i podczas spotkań rewitalizacyjnych:

- Brak oferty spędzania czasu wolnego/zajęć pozaszkolnych dla dzieci i młodzieży,
- Brak atrakcyjnej oferty kulturalnej dla wszystkich grup wiekowych,
- Niska aktywność mieszkańców,
- Brak działań na rzecz animacji i integracji mieszkańców,
- Brak wsparcia w formie aktywizacji społecznej i zawodowej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym,
- Zły stan techniczny świetlic wiejskich ogranicza możliwość wykorzystywania ich jako miejsc aktywizacji lokalnej,
- Ubogie lub brak wyposażenia świetlic do prowadzenia zajęć,
- Braki w infrastrukturze sportowej i rekreacyjnej (np. boiska, siłownie zewnętrznej),
- Zły stan istniejących dróg,
- Brak ścieżek rowerowych,
- Niezadawalający stan oświetlenia ulicznego.

Mapa 3. Obszary zdegradowane na terenie gminy Radziejów

Źródło: Opracowanie własne

4. Obszar rewitalizacji gminy⁷

W myśl „Zasad programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych” obszarem rewitalizacji jest obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk (społecznych, gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych), na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację.

Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, lecz nie może obejmować terenów, których łączna powierzchnia będzie większa niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkałych przez więcej niż 30% mieszkańców gminy. W skład obszaru rewitalizacji mogą wejść obszary występowania problemów przestrzennych, takich jak tereny poprzemysłowe (w tym portowe i powydobycze), powojenne lub pokolejowe, wyłącznie w przypadku, gdy przewidziane dla nich działania są ściśle powiązane z celami rewitalizacji dla danego obszaru rewitalizacji.

Obszar rewitalizacji w Gminie Radziejów składa się z 2 podobszarów obejmujących sołectwa zaliczone do obszaru zdegradowanego tj. **Opatowice i Zagorzyce**, które stanowią **10,45% powierzchni** Gminy i są zamieszkiwane przez **10,21% mieszkańców**. Tak wyznaczony obszar nie przekracza progów 20% powierzchni gminy i 30% ludności gminy.

Tabela 26. Powierzchnia i ludność Gminy Radziejów objęta rewitalizacją

Podobszar	Ludność	% ludności gminy	Powierzchnia (km ²)	% powierzchni gminy
Opatowice	247	5,36%	4,49	4,85%
Zagorzyce	223	4,84%	5,19	5,60%
Obszar rewitalizacji	470	10,21%	9,68	10,45%
Gmina	4 604	-	92,6	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Radziejów

„Zasady programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych” wskazują, że do obszaru rewitalizacji, na którym będą prowadzone przedsięwzięcia wynikające z programu rewitalizacji należy zaliczyć te obszary zdegradowane (w całości lub częściowo), które spełniają przynajmniej jeden z zestawów kryteriów i tym samym zdecydować się na określony kierunek/kierunki działań rewitalizacyjnych. Dla obszarów wiejskich przewidziano następujące 4 cele rewitalizacji:

- **Przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji społecznej.** Za obszar rewitalizacji można uznać miejscowości, w których jednocześnie spełnione zostaną następujące warunki:
 - a) występuje przestrzeń zdegradowana, która może być zaadaptowana do celów rozwoju społecznego,
 - b) na terenie miejscowości i w odległości 1,5 km od zwyczajowo przyjętego centralnego punktu miejscowości, liczonej wzdłuż dróg publicznych i publicznych ciągów pieszych i pieszo-jezdnym brak publicznej infrastruktury aktywizacji społecznej, chyba że uzasadniona i planowana interwencja zakłada utworzenie infrastruktury: komplementarnej wobec już istniejącej, lub bezpośrednio rozszerzającej (poprzez adaptację istniejących budynków) możliwości lokalowej infrastruktury już istniejącej, utworzenie infrastruktury należącej do tej samej kategorii oraz umożliwiającej realizację zadań/aktywności tego samego rodzaju, jeśli

⁷ Przedstawione w poniższym rozdziale dane statystyczne dotyczą roku 2015.

zapotrzebowanie społeczne przekracza możliwości infrastruktury już istniejącej, lub utworzenie infrastruktury zastępującej infrastrukturę tego samego rodzaju likwidowaną ze względu na stan wyeksploatowania, brak funkcjonalności, niespełnianie warunków bezpieczeństwa - to nie jest konieczne spełnienie wspomnianego warunku odległości 1,5 km.

- **Przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji gospodarczej.** Za obszar rewitalizacji można uznać miejscowości, w których jednocześnie spełnione są warunki:
 - a) występują przestrzenie zdegradowane, które mogą być zaadaptowane do celów rozwoju gospodarczego,
 - b) na terenie gminy są zarejestrowane osoby bezrobotne.
- **Rozwój społeczny dzieci i młodzieży w rejonach o niskim poziomie kształcenia w szkołach podstawowych i gimnazjalnych.** Za obszary rewitalizacji można uznać miejscowości, w których jednocześnie spełnione są warunki:
 - c) miejscowość należy do rejonu obsługi szkoły podstawowej lub gimnazjum o niskim poziomie kształcenia,
 - d) lokalny samorząd może wykazać udokumentowane zainteresowanie prowadzeniem zajęć aktywizujących (np. przez sektor ngo).
- **Zwiększenie partycypacji w życiu społecznym dla społeczności w rejonach o wysokim uzależnieniu od świadczeń pomocy społecznej.** Za obszar rewitalizacji można uznać miejscowości, w których jednocześnie spełnione są warunki:
 - a) miejscowość wykazuje wyższy od przeciętnej w gminie wskaźnik osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej lub miejscowość znajduje się wśród trzech miejscowości w gminie o największej bezwzględnej liczbie osób objętych sytuacją kryzysową,
 - b) lokalny samorząd może wykazać udokumentowane zainteresowanie prowadzeniem zajęć aktywizujących (np. przez sektor ngo).

W związku z tym, że na terenach zdegradowanych Gminy Radziejów **nie występują obszary wykazujące cechy przestrzeni zdegradowanych**⁸ przy wyznaczaniu obszarów rewitalizacji **nie było możliwe wskazanie celów rewitalizacji związanych z przekształceniem przestrzeni zdegradowanych na cele aktywizacji społecznej i gospodarczej.** Mimo, iż na badanym obszarze występują inne negatywne zjawiska wskazujące na konieczność podjęcia interwencji w ramach tych dwóch celów, np. bezrobocie, zły stan techniczny obiektów pełniących funkcje miejsc aktywizacji społecznej (świetlice wiejskie).

W związku z powyższym pod uwagę wzięto pozostałe 2 cele dotyczące **rozwoju społecznego dzieci i młodzieży oraz zwiększenia partycypacji wśród społeczności** gdzie nasilone jest korzystanie z pomocy społecznej. Obydwa sołectwa wskazywane do rewitalizacji wpisują się w realizację tych celów.

⁸ Definicja przestrzeni zdegradowanych została wskazana w rozdziale 3.2

Tabela 27. Cel rewitalizacji: rozwój społeczny dzieci i młodzieży w rejonach o niskim poziomie kształcenia w szkołach podstawowych i gimnazjalnych

Obszar rewitalizacji	Miejscowość należy do rejonu obsługi szkoły podstawowej lub gimnazjum o niskim poziomie kształcenia ⁹	Lokalny samorząd może wykazać udokumentowane zainteresowanie prowadzeniem zajęć aktywizujących
Opatowice	<p>Opatowice należą do rejonu obsługi Szkoły Podstawowej nr 1 w Radziejowie i Szkoły Podstawowej im. Władysława Łokietka w Płowcach. Względne wyniki sprawdzianu szóstoklasistów w obydwu szkołach w 2015 r. (SP nr 1 w Radziejowie - 102% i 116% SP w Płowcach) były niższe niż w roku 2014 (SP nr 1 w Radziejowie - 106% i 121% SP w Płowcach).</p> <p>Zgodnie z uchwałą nr XIV/147/2017 Rady Gminy Radziejów z dnia 27 lutego 2017 r. w sprawie projektu dostosowania sieci szkół podstawowych i gimnazjum na terenie gminy Radziejów do nowego ustroju szkolnego sołectwo Opatowice należy do obwodu Szkoły Podstawowej w Bieganowie. Ta zmiana nie ma wpływu na użyty wskaźnik, gdyż SP w Bieganowie również wykazuje niższy poziom kształcenia. Względny wynik sprawdzianu szóstoklasistów w tej szkole w 2015 r. był niższy (108%) niż względny wynik w 2012 (109%) oraz w 2013 r. (121%). W związku ze zmianą sieci szkół w Gminie, działania zaplanowane w ramach podnoszenia jakości edukacji będą realizowane właśnie w SP w Bieganowie.</p>	
Zagorzycze	<p>Sołectwo należy do rejonu obsługi Szkoły Podstawowej nr 1 w Radziejowie, w której względny wynik sprawdzianu szóstoklasistów w 2015 r. był niższy (116%) niż w roku 2014 (121%).</p> <p>Zgodnie z uchwałą nr XIV/147/2017 Rady Gminy Radziejów z dnia 27 lutego 2017 r. w sprawie projektu dostosowania sieci szkół podstawowych i gimnazjum na terenie gminy Radziejów do nowego ustroju szkolnego sołectwo Opatowice należy do obwodu Szkoły Podstawowej w Bieganowie. Ta zmiana nie ma wpływu na użyty wskaźnik, gdyż SP w Bieganowie również wykazuje niższy poziom kształcenia. Względny wynik sprawdzianu szóstoklasistów w tej szkole w 2015 r. był niższy (108%) niż względny wynik w 2012 (109%) oraz w 2013 r. (121%). W związku ze zmianą sieci szkół w Gminie, działania zaplanowane w ramach podnoszenia jakości edukacji będą realizowane właśnie w SP w Bieganowie.</p>	Lokalny samorząd posiada listy intencyjne od lokalnych szkół oraz organizacji pozarządowych, wykazujące zainteresowanie prowadzeniem zajęć aktywizujących, mających na celu rozwój społeczny dzieci i młodzieży z obszaru rewitalizacji.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Radziejów

⁹ Według następującego kryterium szczegółowego: Względny wynik (czyli stosunek wyniku uzyskanego w danej szkole na tle średniej wartości wojewódzkiej) sprawdzianu szóstoklasistów w danym roku jest niższy od względnego wyniku w dowolnym roku z trzech poprzedzających lat.

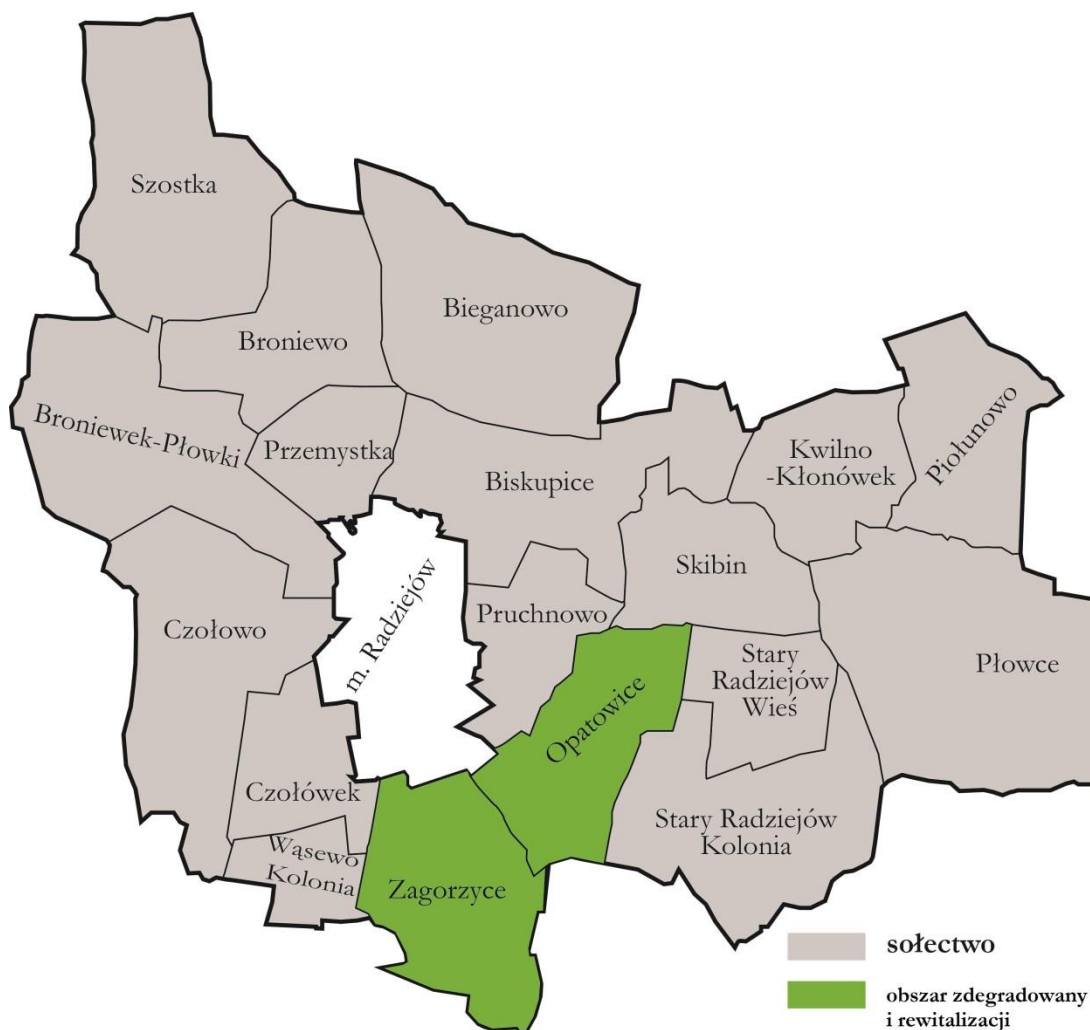
Tabela 28. Cel rewitalizacji: zwiększenie partycypacji w życiu społecznym dla społeczności w rejonach o wysokim uzależnieniu od świadczeń pomocy społecznej

Obszar rewitalizacji	Miejscowość wykazuje wyższy od przeciętnej w gminie wskaźnik osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej	Lokalny samorząd może wykazać udokumentowane zainteresowanie prowadzeniem zajęć aktywizujących
Opatowice	W sołectwie Opatowice udział osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w ludności ogółem wynosi 14,17% i jest wyższy od przeciętnej w Gminie (8,58%).	Lokalny samorząd posiada listy intencyjne od Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz organizacji pozarządowych, wykazujące zainteresowanie prowadzeniem zajęć aktywizujących, mających na celu zwiększenie partycypacji w życiu społecznym oraz zmniejszenie stopnia uzależnienia od świadczeń pomocy społecznej.
Zagorzycy	W Zagorzycach udział osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w ludności ogółem wynosi 9,87% i jest wyższy od przeciętnej w Gminie (8,58%).	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Radziejów

Zasięg obszaru zdegradowanego i rewitalizacji na tle Gminy przedstawia poniższa mapa.

Mapa 4. Obszar zdegradowany i rewitalizacji w gminie Radziejów

Źródło: Opracowanie własne

5. Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji

5.1 Opatowice

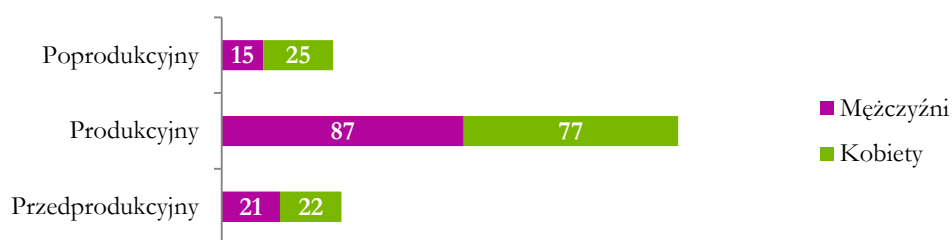
Opatowice są jednym z 18 sołectw wchodzących w skład Gminy Radziejów, położonym na południowy wschód od miasta Radziejów, z którym bezpośrednio graniczą. Sołectwo o powierzchni 449 ha tworzą 2 miejscowości: Plebanka i Opatowice.

Pierwsze wzmianki o Opatowicach pochodzą z okresu wczesnego średniowiecza. Jednak prowadzone na tzw. Wzgórzu Prokopiaka prace archeologiczne pokazały, że tereny te były zasiedlone już w epoce kamienia. Rezultatem badań prowadzonych przez Zespół Badań Kujaw Instytutu Prahistorii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza były liczne pozostałości zabudowy oraz przedmiotów codziennego użytku datowanych na lata 3 000 p.n.e. do 2 000 p.n.e. Odnaleziono również pozostałości dawnych obrzędów. Pradziejowy kompleks osadniczy „Wzgórze Prokopiaka” to 20 stanowisk archeologicznych odgrywających istotną rolę w badaniach nad neolitem Kujaw, stanowi unikat w skali Europy. Jest to miejsce warte objęcia ochroną i udostępnienia dla turystów.

Sfera społeczna

Na koniec 2015 r. na terenie sołectwa mieszkało 247 osób (124 kobiety i 123 mężczyźni), co stanowi 5,36% mieszkańców Gminy.

Wykres 4. Struktura wieku i płci w Opatowicach w 2015 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Radziejów

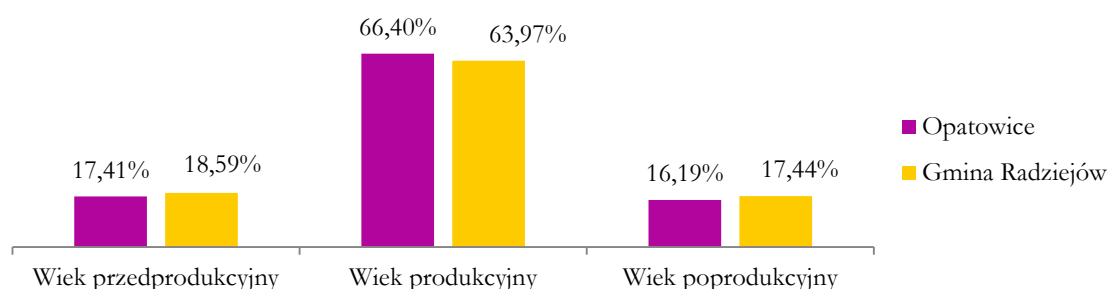
Analizowany obszar zamieszkują w przeważającej części osoby w wieku produkcyjnym (18-64 lat), które stanowią 66,40% ogółu osób zameldowanych na tym obszarze. Udział mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym (0-17 lat) i w wieku poprodukcyjnym (powyżej 65 lat) kształtuje się na podobnym poziomie – odpowiednio 17,41% i 16,19%. **Wskaźnik obciążenia demograficznego** na badanym obszarze jest nieco korzystniejszy niż w Gminie, gdyż stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym wynosi w Opatowicach **24,39%**, a średnio w Gminie 27,27%. Mimo, że odsetek osób starszych w strukturze społeczeństwa Opatowic jest mniejszy niż przeciętnie w Gminie nie oznacza to, że nie występuje tu problem związany ze starzeniem się społeczeństwa.

Seniorzy stanowią grupę prawie tak samą liczną jak osoby w wieku przedprodukcyjnym. Istotną kwestią jest więc zapewnienie im odpowiedniej i dopasowanej do potrzeb oferty, celem aktywizacji społecznej osób starszych. Seniorzy najczęściej większość czasu spędzają we własnym domu, nie integrują się z innymi mieszkańcami. Dlatego potrzebne jest stworzenie im okazji do spotkań poprzez organizację ciekawym zajęć, np. o tematyce zdrowotnej czy kulturalnej.

Drugą grupą, która powinna zostać objęta wsparciem są dzieci i młodzież. Najmłodszy stanowią prawie 18% mieszkańców Opatowic, a obecnie nie mają zapewnionej ciekawej oferty spędzania czasu wolnego w świetlicy. Problem nasila się zwłaszcza w okresie wakacyjnym, kiedy większość

rodziców tych dzieci pracuje na roli. Aktualnie w świetlicy brakuje osoby, która zajmowałaby się organizowaniem atrakcyjnego, efektywnego i bezpiecznego letniego wypoczynku, brak tzw. animatora.

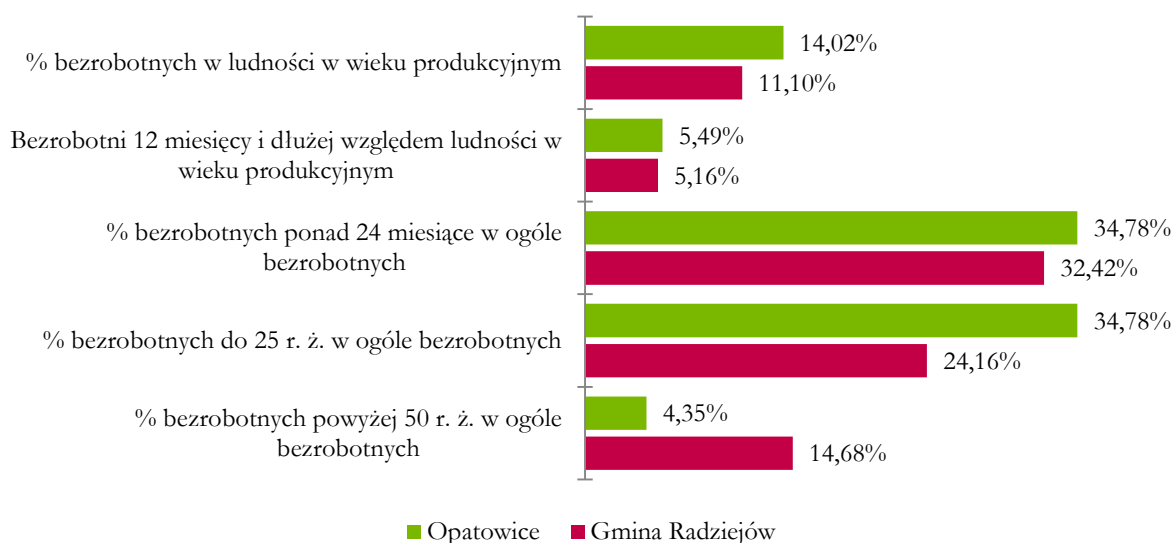
Wykres 5. Struktura wiekowa ludności w Opatowicach w 2015 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Radziejów

Sołectwo charakteryzuje się relatywnie **wysokim poziomem bezrobocia**. Na koniec 2015 r. udział osób bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym wynosił **14,02% (23 osoby)**. Jest to wynik wyższy o 2,92 p.p. od średniej dla Gminy, wynoszącej 11,10%. Dodatkowo stosunek liczby osób bezrobotnych pozostających bez pracy dłużej niż 12 miesięcy do ogółu osób w wieku produkcyjnym wynosił 5,49% (9 osób) i również przekraczał średnią dla Gminy (5,16%). W strukturze bezrobocia zwraca uwagę **wysoki udział osób pozostających bez pracy ponad 2 lata w ogólnej liczbie bezrobotnych** (8 osób). Na wyznaczonym podobszarze wynosi on **34,78%** i jest wyższy od średniej dla Gminy wynoszącej 32,42%. Widocznym problemem jest **wysoki udział osób bezrobotnych do 25 roku życia w ogólnej liczbie bezrobotnych** na wyznaczonym podobszarze wynosi on **34,78%** (8 osób) i jest wyższy od średniej dla Gminy (24,16%). Obecnie osoby bezrobotne bezpośrednio w miejscu swojego zamieszkania tj. w Opatowicach nie otrzymują żadnego wsparcia, są zagrożone wykluczeniem społecznym. Dlatego osoby te powinny zostać zaangażowane do współudziału w wydarzeniach odbywających się w świetlicy, ale też powinno im się zapewnić możliwość udziału w kursach pozwalających na zdobycie nowych umiejętności (np. komputerowych).

Wykres 6. Struktura bezrobocia w Opatowicach w 2015 r.

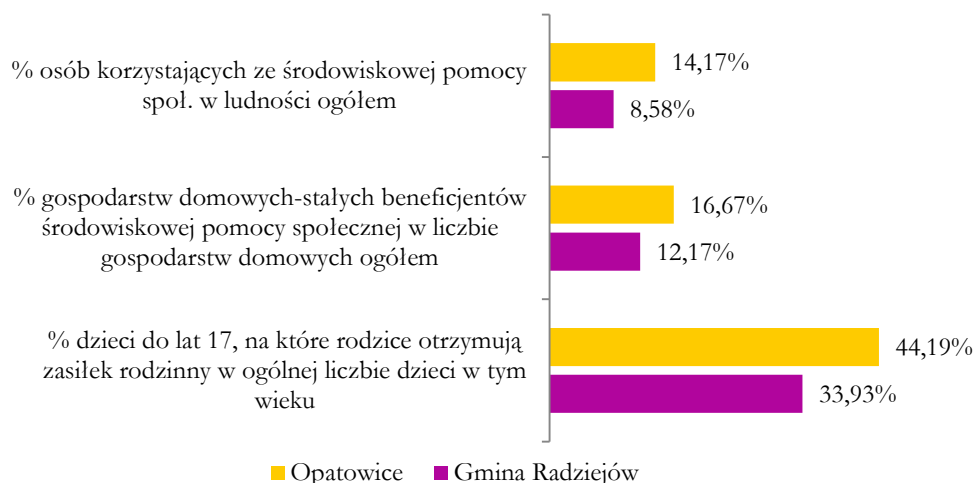

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Radziejów

Czynnikiem kryzysowym świadczącym o poziomie życia na badanym obszarze jest również relatywnie **wysoki odsetek korzystających z pomocy społecznej**. Udział osób korzystających ze

środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem wyniósł w 2015 r. **14,17%** przy średniej dla Gminy wynoszącej 8,58%. Podobnie udział gospodarstw domowych – stałych beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w liczbie gospodarstw domowych ogółem na danym obszarze był wyższy niż w Gminie, gdyż wynosił 16,67% wobec 12,17%. Wiele rodzin w Opatowicach korzystało również z zasiłku rodzinnego na dzieci do 17 roku życia. Osoby i rodziny korzystające z pomocy społecznej powinny się integrować z resztą społeczeństwa, aby zapobiegać nasilaniu się zjawiska wykluczenia społecznego. Bardzo często te osoby i rodziny z różnych przyczyn (m. in. finansowych) nie uczestniczą w życiu kulturalnym i społecznym. Dlatego ważne jest aby zapewnić im ciekawą ofertę kulturalną – różnego typu spotkania i zajęcia odbywające się w miejscowości, w której mieszkają.

Wykres 7. Skala korzystania z pomocy społecznej w Opatowicach w 2015 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Radziejów

Pod względem poziomu bezpieczeństwa, na badanym obszarze w 2015 r. **policeja nie odnotowała interwencji** porządkowych z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego, ani też przestępstw czy wykroczeń popełnionych przez młodzież między 13 a 18 rokiem życia.

Sołectwo należy do rejonu obsługi dwóch szkół podstawowych – Szkoły Podstawowej nr 1 w Radziejowie oraz Szkoły Podstawowej im. Władysława Łokietka w Płowcach. Jakość kształcenia w tych dwóch placówkach mierzona wynikami ze sprawdzianu szóstoklasistów w badanym okresie była wyższa lub porównywalna z poziomem nauczania w całej Gminie oraz w województwie kujawsko-pomorskim

Tabela 29. Opatowice – rejon obsługi szkoły i wyniki sprawdzianu szóstoklasistów

	2012	2013	2014	2015*	Przeciętny wynik z 3 lat (2013-2015)
SP im. Władysława Łokietka w Płowcach	53%	71%	76%	74%	74%
SP nr 1 w Radziejowie	61%	63%	67%	65%	65%
Gmina Radziejów	55%	71%	62%	72%	68%
woj. kuj.-pom.	55%	59%	63%	64%	62%

*Wyniki z I część sprawdzianu szóstoklasisty (tj. języka polskiego i matematyki).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Radziejów i OKE w Gdańsku

Przeciętny wynik sprawdzianu z lat 2013-2015 wynosił 74% w SP w Płowcach i 65% w SP nr 1 w Radziejowie i był w wyższy niż przeciętny wynik w województwie. Natomiast tzw. **względny wynik**,

czyli stosunek wyniku uzyskanego w danej szkole na tle średniej wartości wojewódzkiej sprawdzianu szóstoklasistów w 2015 r. w SP w Płowcach był niższy niż w roku 2013 i 2014, a w SP nr 1 w Radziejowie niższy niż w każdym z trzech poprzedzających lat.

Tabela 30. Opatowice – względny wynik sprawdzianu szóstoklasistów

	Stosunek wyniku w SP na tle średniej wartości woj. w 2012	Stosunek wyniku w SP na tle średniej wartości woj. w 2013	Stosunek wyniku w SP na tle średniej wartości woj. w 2014	Stosunek wyniku w SP na tle średniej wartości woj. w 2015
SP im. Wł. Łokietka w Płowcach	95%	120%	121%	116%
SP nr 1 w Radziejowie	111%	107%	106%	102%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Radziejów i OKE w Gdańsku

Na terenie Gminy działa jedna placówka kształcenia ponadpodstawowego - Gimnazjum Publiczne im. Kazimierza Wielkiego w Skibinie, które swoim zasięgiem obejmuje obszar całej Gminy. Wyniki egzaminu gimnazjalnego osiągane przez uczniów zostały szczegółowo przedstawione w rozdziale 2. *Uproszczona diagnoza Gminy Radziejów*. Ich analiza pokazuje konieczność zapewnienia młodzieży możliwości udziału w dodatkowych zajęciach przede wszystkim językowych.

Mimo wysokich wyników osiągniętych w poszczególnych latach, potrzebna jest realizacja przedsięwzięć nastawionych na podnoszenie jakości edukacji, realizację zajęć pozaszkolnych rozwijających zainteresowania i zdolności dzieci i młodzieży.

Wśród organizacji aktywnie działających na terenie sołectwa, integrujących i aktywizujących społeczność należy wskazać przede wszystkim Koło Gospodyń Wiejskich, które reaktywowano w 2005 r. KGW corocznie organizuje wiele imprez okolicznościowych dla dzieci i dorosłych, a także wycieczki.

Poza grupą bardzo aktywnych mieszkańców, **pozostała większość nie jest zintegrowana, nie uczestniczy w życiu publicznym**. W związku z tym niezbędna jest animacja lokalnej społeczności polegająca na ożywieniu i pobudzeniu mieszkańców do działania

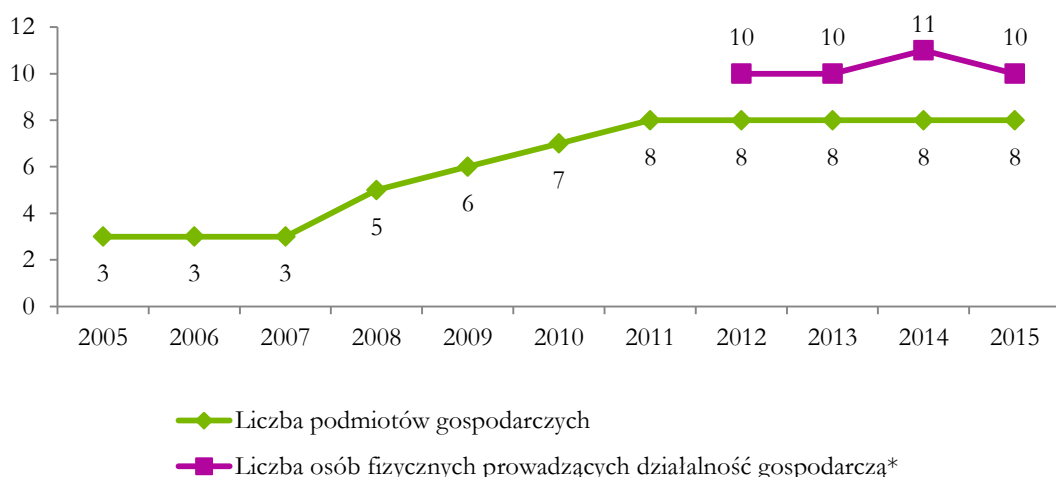
Na spotkaniach konsultacyjnych mieszkańcy wskazywali na potrzebę zatrudnienia animatora, który będzie organizował życie w świetlicy oraz organizację różnego rodzaju kursów kierowanych do dzieci, rolników, seniorów, których celem będzie aktywizacja i podnoszenie kompetencji. Aby przeprowadzenie tych wszystkich działań było możliwe świetlica wiejska w Opatowicach najpierw musi zostać wyremontowana, doposażona i poddana termomodernizacji, by mogła służyć mieszkańcom przez cały rok, potrzebne jest zagospodarowanie terenu wokół świetlicy.

Sfera gospodarcza

Na przestrzeni lat 2005 – 2015 liczba przedsiębiorstw działających na terenie sołectwa wzrosła z 3 do 8. Zaś liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą utrzymuje się na poziomie około 10 osób. Wszystkie firmy to mikro przedsiębiorstwa liczące do 9 pracowników.

Stopień przedsiębiorczości mierzony wskaźnikiem liczby osób fizycznych, które prowadzą firmę w przeliczeniu na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2015 r. wyniósł **6,10** i tym samym był niższy niż średnio w Gminie (8,05).

Wykres 8. Przedsiębiorczość na terenie sołectwa Opatowice

* Dane statystyczne od roku 2012

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Radziejów i GUS BDL

Sfera środowiskowa

Na terenie sołectwa **brak zagrożeń** związanych z przekroczeniem standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia i zdrowia ludzi bądź stanu środowiska. Problemem dostrzeżanym przez mieszkańców jest niska świadomość ekologiczna.

W związku z tym, że ogrzewanie gospodarstw domowych opiera się na indywidualnych źródłach ciepła, w większości wykorzystujących węgiel lub miał, w okresie grzewczym wzrasta **emisja szkodliwych związków** (dwutlenku węgla, dwutlenku siarki, dwutlenku azotu), co jest uciążliwe dla mieszkańców i środowiska.

Na terenie sołectwa występują złoża piasku kwarcowego. Złoże „Opatowice – Radziejów” jest udokumentowane i zatwierdzone decyzją Prezesa Centralnego Urzędu Geologii nr KZK/012/S/2206/70 z dnia 15.07.1970 r., w związku z czym podlega ochronie na mocy przepisów szczególnych. Występują tu również zasoby torfów.

Istniejące warunki sprzyjają rozwojowi energetyki wiatrowej – obecnie w Opatowicach umiejscowionych jest 6 wiatraków.

Na obszarze objętym rewitalizacją nie występują żadne formy ochrony przyrody.

Sfera przestrzenno-funkcjonalna i techniczna

Sołectwo Opatowice zgodnie z zapisami Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Radziejów należy do tzw. **strefy wiejskiej**, dla której określono odrębną politykę przestrzenną i kierunki rozwoju. Strefa wiejska charakteryzuje się przeważającym udziałem gleb należących do wysokich klas bonitacyjnych. Dominującą funkcją dla tej strefy jest **wysokotowarowe rolnictwo** oparte na wysokiej jakości glebach. Natomiast funkcją uzupełniającą jest mieszkalnictwo zagrodowe, usługi z zakresu obsługi rolnictwa i usługi o charakterze lokalnym. Dla tej strefy określono następujące dopuszczalne rodzaje działalności ekonomiczno-społecznych:

- Wysokotowarowe rolnictwo z promocją produkcji rolnej przyjaznej środowisku,
- Rolnictwo ekologiczne,
- Mieszkalnictwo o wiodącym rodzaju zabudowy zagrodowej,
- Usługi – głównie dla obsługi mieszkańców,

- Usługi związane z kompleksową obsługą rolnictwa,
- Składy, magazyny, obiekty przechowalnicze,
- Przemysł rolno-spożywczy,
- Wszelka działalność gospodarcza wraz z ofertą terenów dla przyszłych inwestycji, w tym produkcji energii elektrycznej,
- Komunikacja,
- Infrastruktura techniczna,
- Ochrona środowiska przyrodniczego,
- Leśnictwo,
- Ochrona zabytków i środowiska kulturowego.

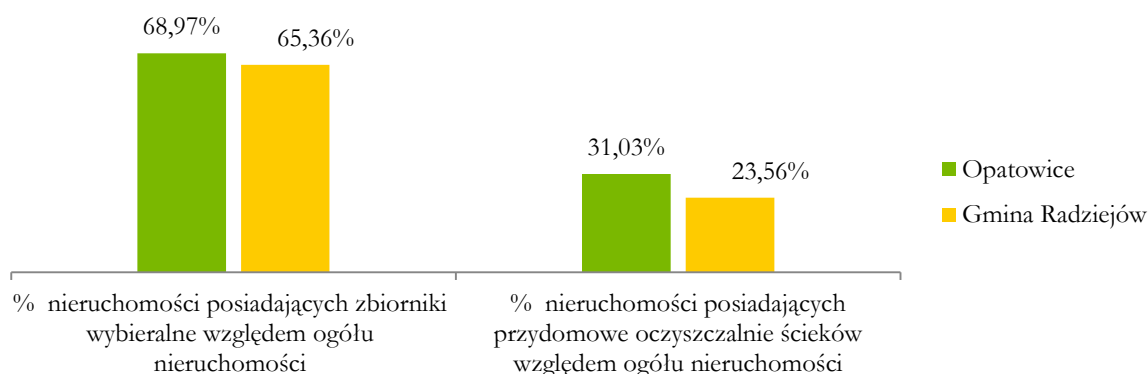
Teren sołectwa został zaliczony do następujących obszarów funkcjonalnych o zróżnicowanych zasadach zagospodarowania:

- R - obszar rolniczo-osadniczy, R₁ – podobszar rolniczy z obsługą rolną, charakteryzuje się wysokim udziałem gleb chronionych (powyżej 60% ogólnej powierzchni),
- W - obszar wielofunkcyjny, przewidziany do różnych form rolniczego i pozarolniczego użytkowania,
- E - obszar ekologiczny, stanowiący lub predysponowany do stanowienia zasobu biotycznego środowiska przyrodniczego Gminy, E₁ – podobszar leśny (grunty rolne słabych klas bonitacji, przewidziane do zalesienia), E₂ – podobszar łąkowo-bagienny (trwale użytki zielone, które powinny być bezwzględnie chronione przed zmianą sposobu ich użytkowania).

Przez teren sołectwa przebiegają drogi powiatowe (nr 2817C, 2818C, 2822C) oraz drogi gminne asfaltowe, utwardzone i nieutwardzone. **Brak chodników i ścieżek rowerowych**, a istniejąca **infrastruktura drogowa i oświetlenie** wymagają modernizacji. Poza autobusem szkolnym, na terenie sołectwa nie ma komunikacji publicznej.

Mieszkańcy sołectwa mają dostęp do **sieci wodociągowej** (SUW w Płowcach). Na terenie sołectwa brak infrastruktury gazowej – gaz w butlach wykorzystywany jest przede wszystkim na potrzeby gospodarstw domowych. Sołectwo **nie jest również skanalizowane** – gospodarka ściekowa opiera się na zbiornikach wybieralnych (szambach), które posiada 40 nieruchomości oraz przydomowych oczyszczalniach ścieków (18 nieruchomości). Zdecydowana większość nieruchomości budowlanych, bo aż **68,97% korzysta z szamb**, zaś pozostałe **31,03% posiada przydomowe oczyszczalnie ścieków**. Odsetek zbiorników wybieralnych jest więc wyższy niż w Gminie, ale jednocześnie udział nieruchomości posiadających oczyszczalnie jest korzystniejszy niż w Gminie. Konieczna jest dalsza modernizacja gospodarki ściekowej polegająca na budowie nowych przydomowych oczyszczalni ścieków.

Wykres 9. Gospodarka ściekowa w Opatowicach w 2015 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Radziejów

Na **infrastrukturę społeczną** w sołectwie Opatowice składają się: świetlica wiejska i plac zabaw. **Brakuje boiska sportowego** oraz innych elementów infrastruktury sportowo-rekreacyjnej, np. **siłowni zewnętrznej**.

Świetlica wiejska stanowi centrum życia społecznego i kulturalnego w sołectwie. To tutaj odbywają się spotkania w sprawach ważnych dla sołectwa, imprezy okolicznościowe dla mieszkańców i gości, pokazy, warsztaty, zajęcia dla dzieci. Świetlica została wybudowana w 2003 r., od tamtego czasu nie była remontowana. **Istniejąca świetlica wiejska nie zaspokaja potrzeb lokalnej społeczności ze względu na stan techniczny.** Mieszkańcy Opatowic wskazują na konieczność rozbudowy obiektu oraz jego termomodernizację wraz z ociepleniem ścian i malowaniem elewacji, remontem wewnątrz budynku – wygładzeniem ścian, malowaniem, remontem łazienek. Świetlica potrzebuje również dodatkowego wyposażenia – niezbędnego do realizacji różnego typu przedsięwzięć z zakresu animacji i integracji. Tylko dzięki remontowi i doposażeniu będzie mogła stać się miejscem tętniącym życiem, które jednoczy i aktywizuje lokalną społeczność.

Zdjęcie 1. Świetlica wiejska w Opatowicach

Źródło: Opracowanie własne

Kluczowe zjawiska negatywne i potencjały na obszarze sołectwa Opatowice

Kluczowe zjawiska	Negatywne	Potencjały
Spoleczne	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wysokie bezrobocie, ▪ Wiele rodzin korzystających z pomocy społecznej, ▪ Niska aktywność większości mieszkańców, ▪ Brak zajęć pozaszkolnych dla dzieci i młodzieży, ▪ Brak programów/zajęć kierowanych do osób starszych, ▪ Brak wsparcia dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym – np. bezrobotnych czy korzystających z pomocy społecznej, ▪ Brak ciekawej oferty kulturalnej rozrywkowej dla mieszkańców 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Brak interwencji policyjnych, ▪ Korzystniejsze niż w Gminie trendy demograficzne, ▪ Prężna działalność Koła Gospodyń Wiejskich.
Pozostałe (w tym gospodarcze, środowiskowe, przestrzenno-funkcjonalne)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Niski stopień przedsiębiorczości (niewiele osób prowadzi działalność gospodarczą), ▪ Zły stan infrastruktury drogowej i oświetlenia, brak chodników i ścieżek rowerowych, ▪ Brak kanalizacji, wiele gospodarstw korzystających ze zbiorników wybieralnych (szamb), ▪ Brak połączeń komunikacyjnych, ▪ Nienajlepszy stan techniczny 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Istnienie świetlicy wiejskiej, ▪ Wysoka jakość gruntów rolnych sprzyjająca rozwojowi rolnictwa.

Kluczowe zjawiska	Negatywne	Potencjały
	światlicy, braki w wyposażeniu.	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej diagnozy, spotkań z mieszkańcami i badania ankietowego

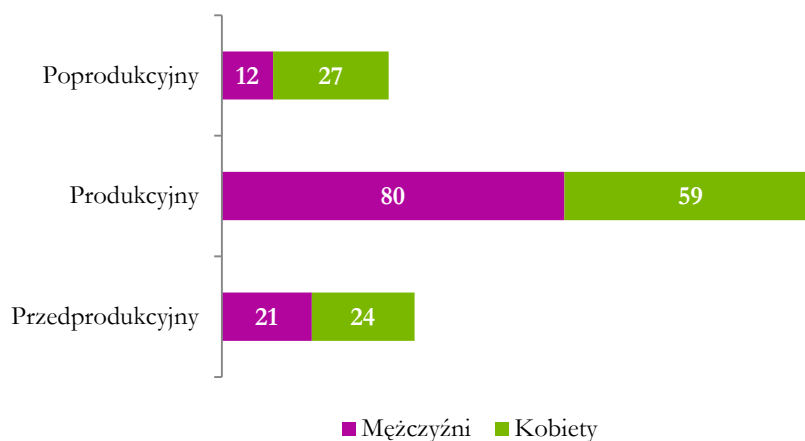
5.2 Zagorzycy

Sołectwo Zagorzycy położone jest około 4 km na południe od miasta Radziejów, z którym bezpośrednio graniczny. Ogólna powierzchnia sołectwa to 5,19 ha, co stanowi 5,60% powierzchni Gminy. W skład sołectwa wchodzi wyłącznie miejscowość Zagorzycy.

Sfera społeczna

Pod koniec 2015 r. na terenie sołectwa mieszkały 223 osoby (110 kobiet i 113 mężczyzn), co stanowi 4,84% mieszkańców Gminy.

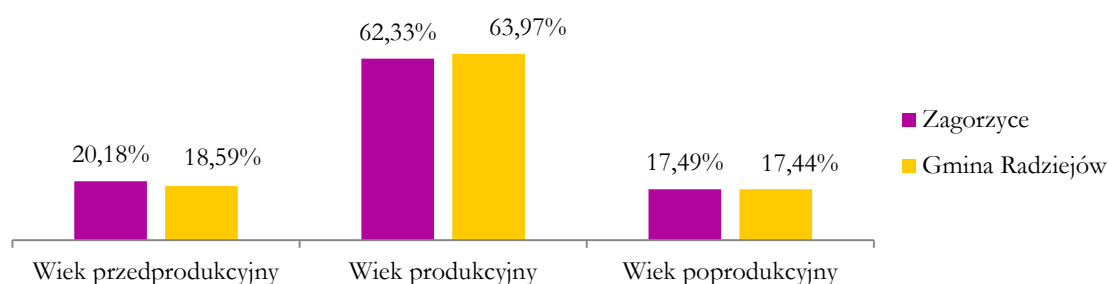
Wykres 10. Struktura wieku i płci w Zagorzycach w 2015 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Radziejów

Analizowany obszar zamieszkuje w przeważającej części osoby w wieku produkcyjnym (18-64 lat), które stanowią 62,33% ogółu osób zameldowanych na tym obszarze. Udział mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym (0-17 lat) wynosi 20,18% i jest wyższy niż udział osób wieku poprodukcyjnym – 17,49%. Jednak **wskaźnik obciążenia demograficznego** na badanym obszarze jest nieco **mniej korzystniejszy** niż w Gminie gdyż stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym wynosi w Zagorzycach **28,06%**, a średnio w Gminie 27,27%. Również odsetek osób starszych w strukturze społeczeństwa Zagorzyc (17,49%) jest wyższy niż przeciętnie w Gminie (17,44%), co wiąże się występowaniem **problemu starzejącego się społeczeństwa**. Stąd też niezbędne jest zapewnienie seniorom odpowiedniej i dopasowanej do potrzeb oferty. Aktualnie seniorzy są w żaden sposób aktywizowaniu i integrowani z resztą społeczeństwa. Również duża grupa dzieci i młodzieży w Zagorzycach **nie ma zapewnionej ciekawej oferty spędzania czasu wolnego**, problemem ten nasila się w sezonie wakacyjnym.

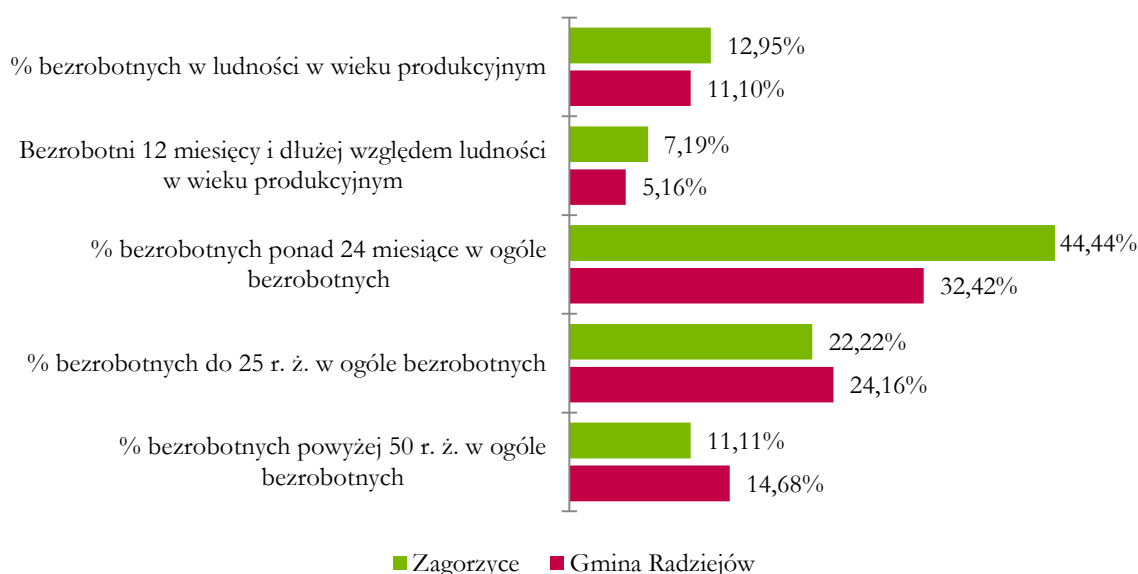
Wykres 11. Struktura wiekowa ludności w Zagorzycach w 2015 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Radziejów

Sołectwo charakteryzuje się wyższym niż w Gminie **poziomem bezrobocia**. W 2015 r. udział osób bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym wynosił **12,95%** (18 osób) przy średniej dla Gminy wynoszącej 11,10%. Ponadto stosunek liczby osób bezrobotnych pozostających bez pracy dłużej niż 12 miesięcy do ogółu osób w wieku produkcyjnym wynosił 7,19% (10 osób) i również przekraczał średnią dla Gminy (5,16%). W strukturze bezrobocia zwraca uwagę **wysoki udział osób pozostających bez pracy ponad 2 lata w ogólnej liczbie bezrobotnych** (8 osób). Na wyznaczonym podobszarze wynosi on 44,44% i jest wyższy od średniej dla Gminy wynoszącej 32,42%. Natomiast zarówno odsetek osób bezrobotnych do 25 roku życia, jak i po 50 roku życia w ogólnej liczbie bezrobotnych jest niższy od średniej dla Gminy. Osoby bezrobotne nie mają w Zagorzycach zapewnionego wsparcia. Brak działań aktywizujących takie osoby oraz włączających w życie całej społeczności.

Wykres 12. Struktura bezrobocia w Zagorzycach w 2015 r.

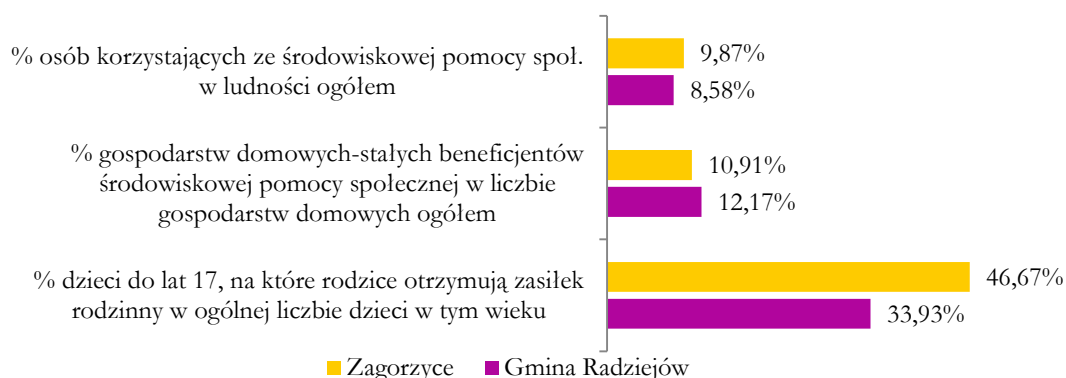

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Radziejów

Poziom samodzielność ekonomicznej mieszkańców mierzony odsetkiem osób korzystających z pomocy społecznej jest w Zagorzycach niższy niż średnio w Gminie o 1,29 p.p. Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem wyniósł w 2015 r. **9,87%** (22 osoby). Natomiast udział gospodarstw domowych – stałych beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w liczbie gospodarstw domowych ogółem na danym obszarze był korzystniejszy niż w Gminie, gdyż wynosił 10,91% (6 gospodarstw) wobec 12,17%. Na badanym obszarze bardzo **wysoki był poziom korzystania z zasiłków rodzinnych** – aż 46,67% dzieci do lat 17 było objętych pomocą w tym zakresie

(21 z 45 dzieci w tym wieku). Wysokie natężenie korzystania z pomocy społecznej rodzi potrzebę wsparcia osób i rodzin borykających się z niesamodzielnością ekonomiczną – przede wszystkim poprzez zapewnienie dostępu do oferty kulturalnej i edukacyjnej.

Wykres 13. Skala korzystania z pomocy społecznej w Zagorzycach w 2015 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Radziejów

Na badanym obszarze w 2015 r. **policja odnotowała tylko 1 zdarzenie związane z zakłócaniem miru domowego** (stanowi to 1,82% interwencji względem ogólnej liczby gospodarstw domowych). Nie odnotowano natomiast żadnych interwencji z powodu przestępstwa lub wykroczeń popełnionych przez młodzież między 13 a 18 rokiem życia.

Sołectwo Zagorzycy podlega pod rejon obsługi Szkoły Podstawowej nr 1 w Radziejowie. Jakość kształcenia w tej placówce mierzona wynikami ze sprawdzianu szóstoklasistów w badanym okresie była wyższa niż w województwie kujawsko-pomorskim, ale w latach 2013 i 2015 niższa niż w Gminie Radziejów.

Tabela 31. Zagorzycy – rejon obsługi szkoły i wyniki sprawdzianu szóstoklasistów

	2012	2013	2014	2015*	Przeciętny wynik z 3 lat (2013-2015)
SP nr 1 w Radziejowie	61%	63%	67%	65%	65%
Gmina Radziejów	55%	71%	62%	72%	68%
Woj. kuj.-pom.	55%	59%	63%	64%	62%

**Wyniki z I część sprawdzianu szóstoklasisty (tj. języka polskiego i matematyki).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Radziejów i OKE w Gdańsku

Przeciętny wynik sprawdzianu szóstoklasisty z lat 2013-2015 wyniósł 65% w Szkole Podstawowej nr 1 w Radziejowie i był w wyższy niż przeciętny wynik w województwie, ale niższy od wyniku osiągniętego w Gminie. Natomiast tzw. **względny wynik**, czyli stosunek wyniku uzyskanego w danej szkole na tle średniej wartości wojewódzkiej sprawdzianu szóstoklasistów w 2015 r. w Szkole Podstawowej nr 1 w Radziejowie **był niższy w każdym z trzech poprzedzających lat.**

Tabela 32. Zagorzycy – względny wynik sprawdzianu szóstoklasistów

	Stosunek wyniku w SP na tle średniej wartości woj. w 2012	Stosunek wyniku w SP na tle średniej wartości woj. w 2013	Stosunek wyniku w SP na tle średniej wartości woj. w 2014	Stosunek wyniku w SP na tle średniej wartości woj. w 2015
SP nr 1 w Radziejowie	111%	107%	106%	102%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Radziejów i OKE w Gdańsku

Na terenie Gminy działa jedna placówka kształcenia ponadpodstawowego - Gimnazjum Publiczne im. Kazimierza Wielkiego w Skibinie, które swoim zasięgiem obejmuje obszar całej Gminy. Wyniki egzaminu gimnazjalnego osiągane przez uczniów zostały szczegółowo przedstawione w rozdziale 2. *Uproszczona diagnoza Gminy Radziejów*. Ich analiza pokazuje konieczność zapewnienia młodzieży możliwości udziału w dodatkowych zajęciach przede wszystkim językowych.

Mimo wysokich wyników osiąganych w poszczególnych latach, potrzebna jest realizacja przedsięwzięć nastawionych na podnoszenie jakości edukacji, realizację zajęć pozaszkolnych rozwijających zainteresowania i zdolności dzieci i młodzieży.

Wśród organizacji aktywnie działających na terenie sołectwa należy wymienić przede wszystkim Koło Gospodyń Wiejskich, które organizuje życie na wsi.

Mieszkańcy sołectwa widzą potrzebę ożywienia świetlicy wiejskiej poprzez zatrudnienie animatora oraz zapewnienie zajęć przede wszystkim dla dzieci w okresie wakacyjnym, ale też zajęć rozwijających zdolności i zainteresowania uczniów oraz zajęć dla osób starszych, np. komputerowych. **W świetlicy powinny odbywać różnorakie zajęcia i spotkania o charakterze kulturalnym, edukacyjnym i integracyjnym skierowane do wszystkich mieszkańców i nastawione na ożywienie i pobudzenie do działania tej społeczności (np. poetyckie, prozdrowotne, sportowo-rekreacyjne, kulinarne, florystyczne, rękodzieła i inne).** Realizacja jakichkolwiek działań nie jest jednak możliwa bez wcześniejszego remontu termomodernizacji i doposażenia świetlicy, gdyż jej obecny stan znacznie utrudnia prowadzenia tu różnych przedsięwzięć.

Sfera gospodarcza

Na przestrzeni lat 2005 – 2015 liczba przedsiębiorstw działających na terenie sołectwa wzrosła z 3 do 7. Zaś liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą spadła z 7 w 2012 r do 5 w 2015 r. Wszystkie podmioty to mikro przedsiębiorstwa liczące do 9 pracowników. **Stopień przedsiębiorczości** mierzony wskaźnikiem liczby osób fizycznych, które prowadzą firmę w przeliczeniu na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2015 r. wyniósł **3,60** - był to drugi najniższy wynik w całej Gminie, gdzie średnia wyniosła 8,05.

Wykres 14. Przedsiębiorczość na terenie sołectwa Zagorzycze

* Dane statystyczne od roku 2012

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Radziejów i GUS BDL

Sfera środowiskowa

Na terenie sołectwa **brak zagrożeń** związanych z przekroczeniem standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia i zdrowia ludzi bądź stanu środowiska. Problemem dostrzeżanym przez mieszkańców jest niska świadomość ekologiczna w społeczeństwie.

W okresie grzewczym wzrasta **emisja szkodliwych związków** takich, jak dwutlenek węgla, dwutlenek siarki, dwutlenek azotu gdyż większość nieruchomości jest ogrzewana przy wykorzystaniu węgla lub miału.

Istniejące warunki sprzyjają rozwojowi energetyki wiatrowej – obecnie w Zagorzycach umiejscowionych jest 7 wiatraków.

Na obszarze rewitalizacji nie występują żadne formy ochrony przyrody.

Sfera przestrzenno-funkcjonalna i techniczna

Sołectwo Zagorzycy zgodnie ze Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Radziejów należy do **strefy wiejskiej**, dla której określono odrębną politykę przestrzenną i kierunki rozwoju. Strefa wiejska charakteryzuje się przeważającym udziałem gleb należących do wysokich klas bonitacyjnych. Dominującą funkcją dla tej strefy jest **wysokotowarowe rolnictwo** oparte na wysokiej jakości glebach. Natomiast funkcją uzupełniającą jest mieszkalnictwo zagrodowe, usługi z zakresu obsługi rolnictwa i usługi o charakterze lokalnym. Dla tej strefy określono następujące dopuszczalne rodzaje działalności ekonomiczno-społecznych:

- Wysokotowarowe rolnictwo z promocją produkcji rolnej przyjaznej środowisku,
- Rolnictwo ekologiczne,
- Mieszkalnictwo o wiodącym rodzaju zabudowy zagrodowej,
- Usługi – głównie dla obsługi mieszkańców,
- Usługi związane z kompleksową obsługą rolnictwa,
- Składy, magazyny, obiekty przechowalnicze,
- Przemysł rolno-spożywczy,
- Wszelka działalność gospodarcza wraz z ofertą terenów dla przyszłych inwestycji, w tym produkcji energii elektrycznej,
- Komunikacja,
- Infrastruktura techniczna,
- Ochrona środowiska przyrodniczego,
- Leśnictwo,
- Ochrona zabytków i środowiska kulturowego.

Teren sołectwa został zaliczony do następujących obszarów funkcjonalnych o zróżnicowanych zasadach zagospodarowania:

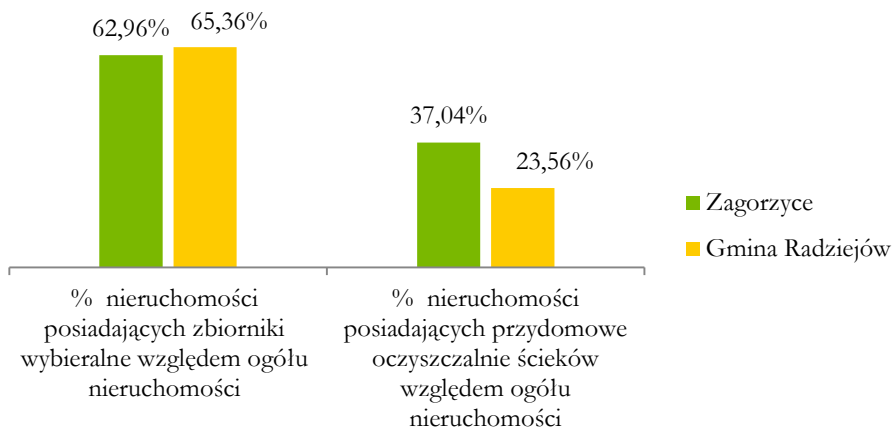
- W - obszar wielofunkcyjny, przewidziany do różnych form rolniczego i pozarolniczego użytkowania,
- E - obszar ekologiczny, stanowiący lub predysponowany do stanowienia zasobu biotycznego środowiska przyrodniczego Gminy, E₁ – podobszar leśny (grunty rolne słabych klas bonitacji, przewidziane do zalesienia), E₂ – podobszar łąkowo-bagienny (trwale użytki zielone, które powinny być bezwzględnie chronione przed zmianą sposobu ich użytkowania).

W granicach sołectwa przebiega droga wojewódzka nr 266 i droga powiatowa nr 2817C oraz drogi gminne. Na terenie sołectwa brak chodników i ścieżek rowerowych, a oświetlenie uliczne wymaga modernizacji. Spośród 12 940 m dróg gminnych na terenie sołectwa - 37,40% (4 840 m) to drogi asfaltowe. Pozostałe **62,60% to drogi utwardzone i nieutwardzone**. 9 odcinków dróg gruntowych w Zagorzycach o łącznej długości 8 100 m wymaga przebudowy.

Miejscowość jest zwodociągowana, brak natomiast dostępu do sieci kanalizacyjnej i gazowej. **Gospodarka ściekowa** opiera się na zbiornikach wybieralnych (szambach) oraz przydomowych oczyszczalniach ścieków. Zdecydowana większość nieruchomości budowlanych, bo aż **62,96%** (34 nieruchomości) **korzysta z szamb**, zaś pozostałe 37,04% (20 nieruchomości) posiada przydomowe

oczyszczalnie ścieków. Odsetek zbiorników wybieralnych jest nieco niższy niż w Gminie (65,36%), zaś udział nieruchomości posiadających oczyszczalnie jest korzystniejszy niż w Gminie (23,56%). Konieczna jest dalsza modernizacja gospodarki ściekowej polegająca na budowie nowych przydomowych oczyszczalni ścieków.

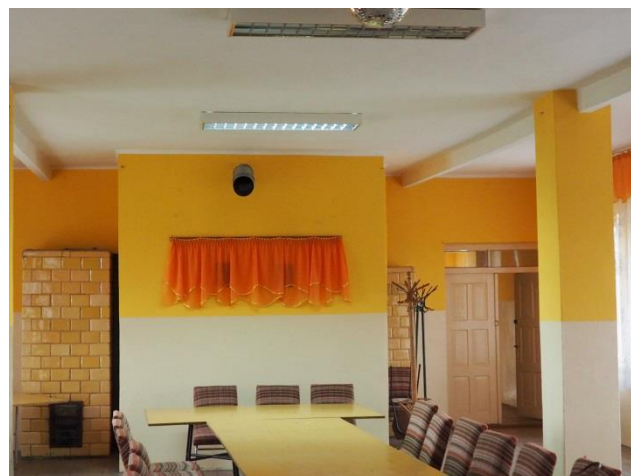
Wykres 15. Gospodarka ściekowa w Zagorzycach w 2015 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Radziejów

Jedynym obiektem pełniącym funkcje społeczne jest świetlica wiejska w Zagorzycach i położony obok plac zabaw. **Istniejąca świetlica wiejska nie zaspokaja potrzeb lokalnej społeczności ze względu stan techniczny** – budynek wymaga remontu i termomodernizacji - wymiany okien i drzwi, pokrycia dachowego, ocieplenia ścian i elewacji oraz zakupu niezbędnego wyposażenia. Również teren wokół świetlicy wymaga zagospodarowania poprzez stworzenie parkingu, siłowni zewnętrznej oraz ogrodzenie terenu dla zapewnienia bezpieczeństwa. Świetlica wiejska stanowi centrum życia społecznego i kulturalnego w sołectwie. To tutaj odbywają się spotkania w sprawach ważnych dla sołectwa, imprezy okolicznościowe, pokazy, warsztaty, zajęcia dla dzieci. Dzięki podjęci działań inwestycyjnych, możliwe będzie później realizowanie w świetlicy różnorodnych zadań nastawionych na aktywizację społeczno-zawodową i animację mieszkańców. Świetlica ożyje i stanie się centrum życia kulturalnego i społecznego Zagorzyc.

Zdjęcie 2. Świetlica wiejska w Zagorzycach

Źródło: Opracowanie własne

Kluczowe zjawiska negatywne i potencjały na obszarze sołectwa Zagorzyce

Kluczowe zjawiska	Negatywne	Potencjały
Spoleczne	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Postępujące starzenie się społeczeństwa, ▪ Problemy ze znalezieniem pracy, ▪ Wiele rodzin korzystających z pomocy społecznej, ▪ Brak programów/zajęć kierowanych do osób starszych, ▪ Brak atrakcyjnej oferty kulturalnej dla mieszkańców ▪ Brak miejsca do uprawiania sportu/rekreacji, ▪ Niska aktywność lokalnej społeczności – brak działań animacyjnych, ▪ Brak zajęć dla dzieci i młodzieży które stanowią liczną grupę w Zagorzycach 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Niski wskaźnik przestępczości, ▪ Aktywnie działające Koło Gospodyń Wiejskich.
Pozostałe (w tym gospodarcze, środowiskowe, przestrzenno-funkcjonalne)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Niewiele przedsiębiorstw i osób prowadzących działalność, ▪ Zły stan infrastruktury drogowej, brak chodników, ścieżek rowerowych, oświetlenia ulicznego, ▪ Brak kanalizacji, wiele gospodarstw korzystających ze zbiorników wybieralnych (szamb), ▪ Brak połączeń komunikacyjnych, ▪ Nienajlepszy stan techniczny świetlicy, braki w wyposażeniu. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Istnienie świetlicy wiejskiej jako miejsca aktywizacji i integracji społecznej.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej diagnozy, spotkań z mieszkańcami i badania ankietowego

6. Wizja stanu obszaru rewitalizacji po przeprowadzeniu rewitalizacji

Dla optymalnego przygotowania procesu rewitalizacji, pierwszym krokiem było przeprowadzenie pełnej diagnozy problemów z jakimi borykają się mieszkańcy i użytkownicy obszaru Gminy Radziejów. Na tej podstawie zdefiniowana została wizja zmiany (odnowy) obszaru wymagającego rewitalizacji, czyli sołectw Opatowice i Zagorzyce. Wizja wyprowadzenia obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego obejmuje okres do 2023 r. i odnosi się do wszystkich sfer, w których zdiagnozowano problemy. Ważne przy określaniu wizji było poznanie oczekiwań społeczeństwa wobec zamierzonej rewitalizacji danego obszaru – dotyczy to zarówno mieszkańców i użytkowników obszaru rewitalizacji, jak i wszystkich, na których będą mieć wpływ podjęte działania rewitalizacyjne. W oparciu o przeprowadzoną diagnozę oraz wyniki badań ankietowych, sformulowano poniższą wizję obszaru rewitalizacji.

WIZJA

Na wyznaczonym obszarze rewitalizacji w Gminie Radziejów (tj. w sołectwach Opatowice i Zagorzyce) występuje wiele problemów natury społecznej, które wzajemnie się nawarstwiają. O stanie kryzysowym występującym na tych obszarach świadczy długotrwałe bezrobocie (wiele osób pozostaje bez pracy przez ponad 2 lata) i nasilone korzystanie z pomocy społecznej przez mieszkańców oraz niższa jakość kształcenia na poziomie podstawowym i niski poziom przedsiębiorczości. Z jednej strony mieszkańcy nie są aktywni, z drugiej zaś na tych terenach brakuje ciekawej oferty kulturalnej i działań aktywizujących. Sytuację kryzysową utrwala zły stan jedynych miejsc aktywizacji społecznej, czyli świetlic wiejskich, braki w infrastrukturze służącej rekreacji, a także wymagająca modernizacji infrastruktura techniczna.

Zaplanowana w ramach rewitalizacji interwencja powinna wpłynąć na poprawę w zakresie poszczególnych zagadnień kryzysowych. Dlatego też w programie rewitalizacji zawarto przedsięwzięcia skierowane na: organizowanie i animowanie obecnie nieaktywnych mieszkańców, podejmowanie różnorodnych działań aktywizujących pod kątem społecznym i zawodowym osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, pobudzanie do przedsiębiorczości, wspieranie edukacji w szkołach, rozwijanie i modernizowanie infrastruktury społecznej i technicznej.

Oczekiwanym efektem rewitalizacji na obszarze rewitalizacji w 2023 r. będzie złagodzenie obecnie występujących problemów dzięki synergicznym efektom poszczególnych działań rewitalizacyjnych. Przede wszystkim zakłada się, że dzięki rewitalizacji dojdzie do zmniejszenia bezrobocia i korzystania z pomocy społecznej oraz wzrośnie liczba firm prowadzonych przez osoby fizyczne, a także poprawi się jakość kształcenia w szkołach. Obszar rewitalizacji, czyli sołectwa Opatowice i Zagorzyce w wyniku przeprowadzonej rewitalizacji będą miejscem, gdzie zamieszkuje aktywne i zorganizowane społeczeństwo biorące udział i współorganizujące różnorakie działania społeczne, kulturalne, sportowe, rekreacyjne i edukacyjne odbywające się w wyremontowanych i wyposażonych świetlicach wiejskich oraz na zagospodarowanych terenach rekreacyjnych. Jakość życia poprawi się również dzięki zmodernizowanej infrastrukturze technicznej.

7. Cele rewitalizacji i kierunki działań

W odpowiedzi na problemy zidentyfikowane na etapie diagnozy i konsultacji społecznych wyznaczono odpowiadające im wspólny cel rewitalizacji odnoszący się przede wszystkim do sfery społecznej oraz przestrzenno-funkcjonalnej. Poniżej sformułowany cel jest pochodną wizji określającej stan końcowy procesu rewitalizacji w roku 2023 i jest ukierunkowany na osiągnięcie efektów procesów rewitalizacji w województwie kujawsko-pomorskim, tj.:

- wzrost aktywności społecznej, ożywienie społeczne,
- zmniejszenie poziomu ubóstwa i wykluczenia społecznego, w tym poprzez poprawę warunków uczestnictwa osób w trudnej sytuacji w życiu społecznym i gospodarczym.

Poniższy cel został opisany przy pomocy skwantyfikowanych wskaźników z określonymi wartościami bazowymi i docelowymi. Do celu przypisano konkretne kierunki działań, stanowią one zestawienie najważniejszych grup działań pozwalających na osiągnięcie założonego celu. Zaś każdy z kierunków będzie realizowany za pomocą określonych przedsięwzięć.

Schemat 3. Cel rewitalizacji, kierunki działań i przedsięwzięcia

Źródło: Opracowanie własne

Powyższy cel został opisany skwantyfikowanymi wskaźnikami, z określonymi wartościami bazowymi i docelowymi planowanymi do osiągnięcia w 2023 r. Planowane wartości poszczególnych wskaźników do osiągnięcia przedstawia poniższa tabela.

Tabela 33. Wskaźniki dla celu rewitalizacji

Nazwa wskaźnika	Rok bazowy	Rok docelowy
Wsparte obiekty infrastruktury społecznej	0	2
Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją – km ²	0	9,68
Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanych obszarów	0	470
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczno-zawodowa	0	170
Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe	0	110

Źródło: Opracowanie własne

8. Lista przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Aby zapewnić osiągnięcie wyznaczonego celu oraz wyprowadzić wskazane obszary rewitalizowane ze stanu kryzysowego, a także zrealizować wytyczone kierunki działań niezbędne jest wskazanie przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Na przedsięwzięcie rewitalizacyjne składa się projekt lub grupa projektów i innych działań w szczególności o charakterze społecznym, gospodarczym, urbanistycznym, budowlanym, środowiskowym, konserwatorskim, edukacyjnym, naukowym, zdrowotnym lub kulturalnym, wynikających z programu rewitalizacji i logicznie powiązanych z treścią oraz celami programu.

W poniższej tabeli wskazano kluczowe dla procesu rewitalizacji przedsięwzięcia oraz projekty rewitalizacyjne nastawione na rozwiązywanie zdiagnozowanych problemów.

Tabela 34. Główne projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Obszar rewitalizacji ¹⁰	Przedsięwzięcie	Projekt (nr, nazwa)	Typ projektu ¹¹	Opis projektu					
				Podmiot realizujący projekt	Zakres realizowanych zadań	Lokalizacja	Szacowana wartość projektu (zł)	Prognozowane rezultaty	Sposób oceny i zmierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji
CEL REWITALIZACJI: Rozwój obszarów rewitalizacji w Gminie Radziejów poprzez zwiększenie aktywności społeczno-zawodowej, przedsiębiorczości i podniesienie jakości kształcenia oraz rozwój infrastruktury									
Kierunek działań: Rozwiązywanie problemów społecznych występujących na obszarach rewitalizacji									
1, 2	Organizowanie lokalnej społeczności i animacja społeczna	1. Aktywizacja społeczna, integracja i animacja na obszarze rewitalizacji w Gminie Radziejów Działanie 11.1 RPO	S	Gmina Radziejów	Działania w zakresie organizowania lokalnej społeczności i animacji społecznej z wykorzystaniem animatora aktywności lokalnej: - kurs/szkolenie na animatorów dla osób bezrobotnych z obszaru rewitalizacji, a następnie zatrudnienie po 1 animatorze do świetlicy w Zagorzycach i Opatowicach, - organizacja czasu wolnego dla dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, zwłaszcza w okresie prac polowym – zajęcia rozwijające zdolności i zainteresowania, nauka poprzez zabawę, zajęcia sportowo-rekreacyjne, - aktywna integracja międzypokoleniowa i animacja poprzez organizację cyklicznych imprez integracyjno-	świetlice wiejskie w Opatowicach i Zagorzycach	38 000,00	- Wzrost aktywności społecznej wśród osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, - Dostęp do kultury i ciekawych form spędzania czasu wolnego na obszarach charakteryzujących się wysokim bezrobociem i korzystaniem z pomocy społecznej, - Ożywienie świetlic wiejskich.	Wskaźniki rezultatu: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) – 2 osoby Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna – 100 osób

¹⁰ 1 – Opatowice, 2 - Zagorzyce

¹¹ S – społeczny, G-gospodarczy, Ś – środowiskowy, PF – przestrzenno-funkcjonalny, T - techniczny

Obszar rewitalizacji ¹⁰	Przedsięwzięcie	Projekt (nr, nazwa)	Typ projektu ¹¹	Opis projektu					
				Podmiot realizujący projekt	Zakres realizowanych zadań	Lokalizacja	Szacowana wartość projektu (zł)	Prognozowane rezultaty	Sposób oceny i zmierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji
					kulturalnych w świetlicy, - aktywizacja społeczna poprzez zajęcia animacyjno-kulturalno-rekreacyjne dla osób zagrożonych i ubóstwem lub wykluczeniem społecznym (np. wieczory z poezją, zajęcia taneczno-ruchowe, profilaktyka zdrowotna itp.). Wszystkie działania wskazane w projekcie będą odbywały się w wyremontowanych i wyposażonych świetlicach wiejskich w Opatowicach i Zagorzycach.				Wskaźniki produktu: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie – 200 osób
1, 2	Działania na rzecz podniesienia aktywności społecznej i zawodowej oraz przedsiębiorczości	2. Aktywizacja społeczno-zawodowa na obszarze rewitalizacji w Gminie Radziejów Działanie 11.1 RPO	S	Gmina Radziejów	Aktywizacja społeczno-zawodowa osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym (przede wszystkim bezrobotnych i korzystających z pomocy społecznej) poprzez: - szkolenia/kursy/warsztaty podnoszące kwalifikacje i dające nowe umiejętności społeczne i zawodowe (np. komputerowe, kulinarne, florystyczne, tradycyjnego rzemiosła, - rozbudzanie przedsiębiorczości: kursy/szkolenia/warsztaty na temat zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej. Kompilacja działań zachęcających do	świetlice wiejskie w Opatowicach i Zagorzycach	85 000,00	- Podniesienie aktywności społecznej i zawodowej oraz przedsiębiorczości - Podniesienie wiary we własne możliwości wśród osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym	Wskaźniki rezultatu: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy po opuszczeniu programu – 10 osób Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność

Obszar rewitalizacji ¹⁰	Przedsięwzięcie	Projekt (nr, nazwa)	Typ projektu ¹¹	Opis projektu					
				Podmiot realizujący projekt	Zakres realizowanych zadań	Lokalizacja	Szacowana wartość projektu (zł)	Prognozowane rezultaty	Sposób oceny i zmierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji
					<p>prowadzenia działalności gospodarczej i szkolenia dające nowe konkretne umiejętności mogą pomóc w podjęciu decyzji o rozpoczęciu prowadzenia własnej firmy. Działania zaplanowane w projekcie stanowią spójną koncepcję działań na rzecz wyprowadzenia osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym z sytuacji kryzysowej.</p> <p>Wszystkie działania wskazane w projekcie będą odbywały się w wyremontowanych i wyposażonych świetlicach wiejskich w Opatowicach i Zagorzycach.</p>				<p>społeczna – 70 osób</p> <p>Wskaźniki produktu:</p> <p>Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie – 70 osób</p>
1, 2	Poprawa jakości kształcenia	3. Podniesienie poziomu kształcenia i atrakcyjności ofert placówek oświatowych w Gminie Radziejów poprzez organizację	S	Gmina Radziejów	<p>Głównym celem projektu jest nabycie przez 144 uczniów/nic szkół kształcenia ogólnego w gminie Radziejów kompetencji kluczowych poprzez rozszerzanie oferty edukacyjno-wychowawczej szkół o dodatkowe zajęcia pozalekcyjne a także wyposażenie szkół w pomoce dydaktyczne. Główne zadania w projekcie:</p> <p>- Zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze na rzecz kształtowania i rozwijania kompetencji kluczowych uczniów/nic w</p>	Szkoły, do których uczęszcza ją dzieci i młodzież z obszaru rewitalizacji - SP w Bieganowie	503 195,00	- Podniesienie jakości kształcenia poprzez rozwój kompetencji kluczowych uczniów.	<p>Wskaźniki rezultatu:</p> <p>Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe po opuszczeniu programu – 144 osób</p> <p>Liczba szkół i placówek systemu oświaty wykorzystujących sprzęt TIK do prowadzenia</p>

Obszar rewitalizacji ¹⁰	Przedsięwzięcie	Projekt (nr, nazwa)	Typ projektu ¹¹	Opis projektu					
				Podmiot realizujący projekt	Zakres realizowanych zadań	Lokalizacja	Szacowana wartość projektu (zł)	Prognozowane rezultaty	Sposób oceny i zmierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji
		zajęć dodatkowych, wyposażenie pracowni oraz stworzenie modelu szkoły przyjaznej dla ucznia Poddziałanie 10.2.2 RPO			Szkole Podstawowej w Bieganowie - Indywidualna praca z uczniem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w Szkole Podstawowej w Bieganowie - Doradztwo pedagogiczne i psychologiczne w Szkole Podstawowej w Bieganowie - Realizacja zajęć dydaktycznych poza szkołą dla uczniów/nic z Publicznego Gimnazjum w Skibinie - Realizacja zajęć dydaktycznych poza szkołą dla uczniów/nic ze Szkoły Podstawowej w Bieganowie (wyjazdy).				zajęć edukacyjnych – 2 szt. Liczba szkół, w których pracownie przedmiotowe wykorzystują doposażenie do prowadzenia zajęć edukacyjnych – 2 szt. Wskaźniki produktu: Liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych w programie – 144 osób Liczba szkół i placówek systemu oświaty wyposażonych w ramach programu w sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych – 2 szt. Liczba szkół, których pracownie przedmiotowe zostały

Obszar rewitalizacji ¹⁰	Przedsięwzięcie	Projekt (nr, nazwa)	Typ projektu ¹¹	Opis projektu					
				Podmiot realizujący projekt	Zakres realizowanych zadań	Lokalizacja	Szacowana wartość projektu (zł)	Prognozowane rezultaty	Sposób oceny i zmierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji
									<p>doposażone w programie – 2 szt. Liczba uczniów zagrożonych przedwczesnym opuszczeniem systemu oświaty objętych wsparciem w programie – 144 osób Liczba uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi i uczniów młodszych objętych pracą indywidualną – 28 osób</p>
Kierunek działań: Lepsza jakość infrastruktury społecznej i technicznej									
1	Wsparcie infrastruktury społecznej	4. Rozbudowa i przebudowa świetlicy wiejskiej w Opatowicach Działanie 7.1 RPO	PF /T	Gmina Radziejów	- Wymiana pokrycia dachowego, wymiana okien i drzwi, ocieplenie ścian i elewacja, remont wewnątrz budynku – wygładzenie ścian, malowanie, remont łazienek, wymiana elektryki, wymiana podłóg, wymiana instalacji wodno – kanalizacyjnych, - Rozbudowa o pomieszczenia socjalne, - Rozbudowa sali głównej,	Opatowice	998 802,75	- Ożywienie obszaru rewitalizacji - Poprawa jakości jednego w danym sołectwie obiektu aktywizacji społecznej - Stworzenie miejsc do prowadzenia działań społecznych.	Wskaźniki rezultatu: Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanych obszarów – 240 osób Wskaźniki produktu: Liczba wspartych obiektów infrastruktury

Obszar rewitalizacji ¹⁰	Przedsięwzięcie	Projekt (nr, nazwa)	Typ projektu ¹¹	Opis projektu					
				Podmiot realizujący projekt	Zakres realizowanych zadań	Lokalizacja	Szacowana wartość projektu (zł)	Prognozowane rezultaty	Sposób oceny i zmierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji
					<ul style="list-style-type: none"> - Zakup wyposażenia (stoły, krzesła, AGD), - Zakup wyposażenia do prowadzenia szkoleń i zajęć (sprzęt komputerowy i oprogramowanie), - Zakup i montaż boiska rekreacyjnego. - Zmodernizowana i doposażona świetlica wiejska oraz teren wokół będą wykorzystywane do realizacji projektów społecznych z zakresu aktywizacji społeczno-zawodowej, animacji i integracji. 				zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach - 1 szt. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją – 0,1490 ha
2	Wsparcie infrastruktury społecznej	5. Rozbudowa i przebudowa świetlicy wiejskiej w Zagorzycach Działanie 7.1 RPO	PF /T	Gmina Radziejów	<ul style="list-style-type: none"> - Wymiana okien, drzwi, zmiana konstrukcji dachu, ocieplenie ścian i elewacja, remont wewnątrz budynku – wygładzenie ścian, malowanie, remont łazienek, wymiana podłóg, wymiana elektryki, wymiana instalacji wodno – kanalizacyjnych, - Rozbudowa o pomieszczenia socjalne, - Rozbudowa sali głównej, - Zakup wyposażenia (stoły, krzesła, AGD), - Zakup wyposażenia do prowadzenia szkoleń i zajęć (sprzęt komputerowy i oprogramowanie). - Zmodernizowana i doposażona 	Zagorzyce	604 702,54	<ul style="list-style-type: none"> - Ożywienie obszaru rewitalizacji - Poprawa jakości jednego w danym sołectwie obiektu aktywizacji społecznej - Stworzenie miejsc do prowadzenia działań społecznych. 	<p>Wskaźniki rezultatu:</p> <p>Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanych obszarów – 218 osób</p> <p>Wskaźniki produktu:</p> <p>Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach - 1 szt. Powierzchnia</p>

Obszar rewitalizacji ¹⁰	Przedsięwzięcie	Projekt (nr, nazwa)	Typ projektu ¹¹	Opis projektu						
				Podmiot realizujący projekt	Zakres realizowanych zadań	Lokalizacja	Szacowana wartość projektu (zł)	Prognozowane rezultaty	Sposób oceny i zmierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji	
					światlica wiejska będzie wykorzystywana do realizacji projektów społecznych z zakresu aktywizacji społeczno-zawodowej, animacji i integracji.					obszarów objętych rewitalizacją – 0,45 ha

Źródło: Opracowanie na podstawie zgłoszonych fiszek projektowych

Tabela 35. Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Obszar rewitalizacji (nr/nazwa)	Lp.	Typ przedsięwzięcia ¹²	Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne
1	2	3	4
Cel: Rozwój obszarów rewitalizacji w Gminie Radziejów poprzez zwiększenie aktywności społeczno-zawodowej, przedsiębiorczości i podniesienie jakości kształcenia oraz rozwój infrastruktury			
Kierunek działań: Lepsza jakość infrastruktury społecznej i technicznej			
Przedsięwzięcie: Wsparcie infrastruktury społecznej			
Opatowice	1	PF	Budowa boiska rekreacyjnego w Opatowicach (PROW)
Zagorzyce	2	PF	Budowa silowni zewnętrznej w Zagorzycach (PROW)
Opatowice	3	PF	Zagospodarowanie terenu wokół świetlicy w Opatowicach (PROW)
Przedsięwzięcie: Poprawa i rozwój infrastruktury technicznej			

¹² S – społeczny, G-gospodarczy, Ś – środowiskowy, PF – przestrzenno-funkcjonalny, T - techniczny

Opatowice	4	PF	Budowa ścieżki pieszo – rowerowej wzdłuż drogi powiatowej KD P 2822 C Radziejów – Opatowice (RPO, inne)
Opatowice i Zagorzyce	5	PF	Modernizacją oświetlenia w Opatowicach i Zagorzycach (budżet gminy)
Opatowice i Zagorzyce	6	PF	Przebudowa dróg gminnych w Opatowicach i Zagorzycach (budżet gminy)
Kierunek działań: Rozwiązywanie problemów społecznych występujących na obszarach rewitalizacji			
Przedsięwzięcie: Działania na rzecz podniesienia aktywności społecznej i zawodowej oraz przedsiębiorczości			
Opatowice i Zagorzyce, cała Gmina	7	S	Zwiększenie dostępności osób niepełnosprawnych do specjalistycznych usług społecznych świadczonych przez Pracownię Rehabilitacji i Integracji Sensorycznej (Bemarol - Beata Przybylska) (RPO, poddziałanie 9.3.2)

Źródło: Opracowanie na podstawie zgłoszonych fiszek projektowych

9. Mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym programem rewitalizacji

Podczas programowania procesu rewitalizacji nadrzędną zasadą jaką kierowano się przy wyborze projektów rewitalizacyjnych było zapewnienie ich komplementarności w różnych wymiarach, przede wszystkim przestrzennym, problemowym, proceduralno-instytucjonalnym, międzyokresowym i źródeł finansowania.

9.1 Koncepcja projektów zintegrowanych

W niniejszym programie zastosowano tzw. **formułę projektów zintegrowanych**, która polega na tym, że w przypadku realizacji projektów infrastrukturalnych finansowanych m. in. z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), planuje się również zrealizować projekty „miękkie” finansowane m. in. ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS), ukierunkowane na rozwiązywanie zdiagnozowanych problemów społecznych występujących na podobszarach wskazanych do rewitalizacji (Zagorzycy i Opatowice), którym podporządkowany zostanie projekt infrastrukturalny. Przy czym **projekty infrastrukturalne pełnią jedynie funkcję uzupełniającą** dla projektów społecznych, a ich realizacja jest niezbędna dla prowadzenia działań społecznych. Ponadto projekty rewitalizacyjne będą komplementarne z działaniami społecznymi i kulturowymi realizowanymi cyklicznie przez Gminę Radziejów oraz np. przez Kola Gospodyń Wiejskich, co pozytywnie wpłynie na zasięg i moc oddziaływania przedsięwzięć planowanych w ramach rewitalizacji.

Zarówno w Opatowicach, jak i w Zagorzycach jedynymi obiektami, w którym mogą być prowadzone działania z zakresu integracji o charakterze środowiskowym i animacji lokalnej społeczności oraz aktywizacji społeczno-zawodowej są świetlice wiejskie. Niestety stan obydwu budynków, w których znajdują się świetlice jest niezadowolający – wymagają one remontu i rozbudowy, a także termomodernizacji, gdyż obecnie w sezonie zimowym prowadzenie w nich jakichkolwiek zajęć jest praktycznie niemożliwe. Również wyposażenie tych świetlic jest bardzo ubogie. **W obecnej chwili stan tych obiektów i braki w wyposażeniu sprawiają, że realizowanie tam działań z zakresu rewitalizacji społecznej jest wykluczone.** Dlatego pierwszym krokiem jaki należy podjąć w ramach rewitalizacji jest realizacja przedsięwzięć infrastrukturalnych dotyczących remontu i doposażenia świetlic, a w kolejnym kroku w tych odnowionych świetlicach prowadzone będą zaplanowane przedsięwzięcia społeczne.

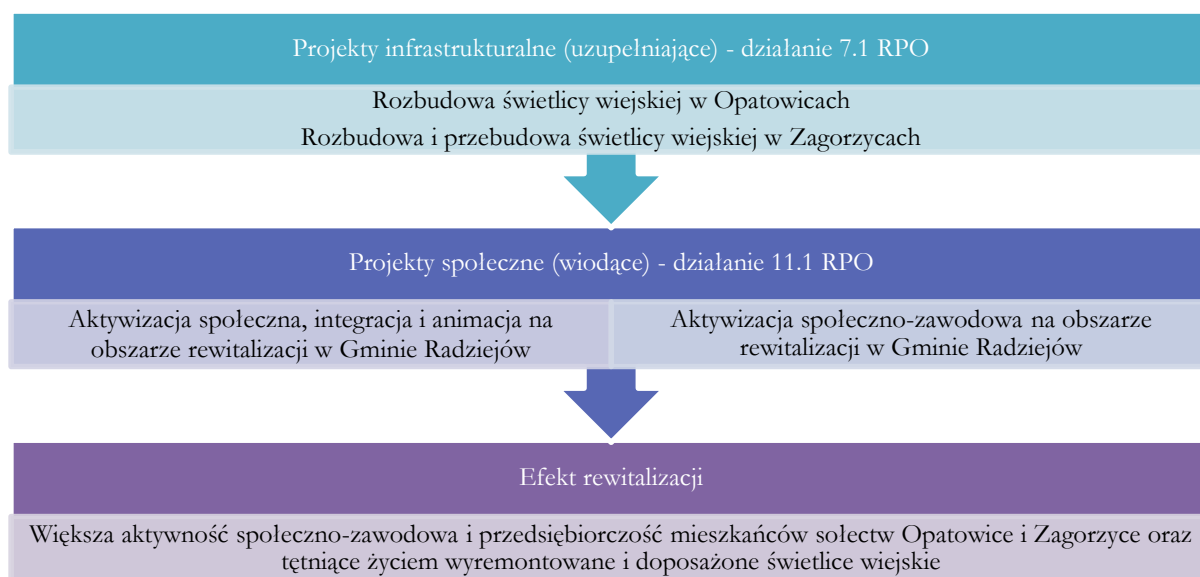
W „Zasadach programowania...” wskazano, że „mając na uwadze konieczność wzmocnienia kompleksowości przedsięwzięć rewitalizacyjnych Instytucja Zarządzająca RPO dla projektów, które objęte są dofinansowaniem w ramach działania 6.2, poddziałania 6.4.1 oraz działania 7.1 przewiduje zastosowanie formuły projektów zintegrowanych. W związku z powyższym w przypadku projektów zaplanowanych do wsparcia w ramach powyższych działań/poddziałania wnioskodawca we wniosku o dofinansowanie projektu zobowiązany będzie wykazać, iż zrealizował lub planuje realizację projektu „miękkiego”, finansowanego ze środków EFS, ukierunkowanego na rozwiązanie zdiagnozowanych problemów społecznych występujących na danym obszarze, któremu podporządkowany zostanie przedmiotowy projekt infrastrukturalny”. W niniejszym programie znalazły się 2 projekty, które będą realizowane w ramach wskazanych działań i poddziałań RPO i w przypadku których niezbędne jest zastosowanie formuły projektów zintegrowanych:

- Rozbudowa świetlicy wiejskiej w Opatowicach – działanie 7.1 RPO,

- Rozbudowa i przebudowa świetlicy wiejskiej w Zagorzycach - działanie 7.1 RPO.

Poniższy schemat przedstawia koncepcję zintegrowania projektów rewitalizacyjnych.

Schemat 4. Koncepcja zintegrowanych projektów rewitalizacyjnych

Źródło: Opracowanie własne

9.2 Komplementarność problemowa

Zaplanowane projekty rewitalizacyjne dopełniają się tematycznie, a program rewitalizacji będzie oddziaływał na obszar rewitalizacji w niezbędnych aspektach (tj. społecznym i przestrzenno-funkcyjnym). Tym samym prowadzona rewitalizacja ma charakter kompleksowy, a nie fragmentaryczny, a realizowane projekty doprowadzą wskazany obszar do pożądanego stanu, o którym mowa w rozdziale 7. *Cele rewitalizacji i kierunki działań*. Podczas podejmowania strategicznych decyzji przez samorząd lokalny na innych polach, pod uwagę brane będą zaplanowane działania rewitalizacyjne, aby zapewnić lepszą koordynację tematyczną i organizacyjną działań administracji. Należy wskazać, że program rewitalizacji wykazuje zgodność z dokumentami strategicznymi m. in. na poziomie lokalnym (co zostało wskazane w rozdziale 1), tak więc już na poziomie programowania rewitalizacji została zapewniona komplementarność problemowa.

Planowany zakres interwencji w sposób znaczący wpływa na zidentyfikowane problemy będące podstawą delimitacji obszaru zdegradowanego.

Tabela 36. Powiązanie projektów rewitalizacyjnych z problemami będącymi podstawą delimitacji

Problemy	Sposób rozwiązania problemów	Projekty
<ul style="list-style-type: none"> - Niesamodzielność ekonomiczna mieszkańców – nasilone korzystanie z pomocy społecznej, - Bezrobocie – wiele osób pozostaje bez pracy przez ponad 2 lata, - Niski poziom kształcenia na poziomie podstawowym, - Brak oferty spędzania czasu wolnego/zajęć pozaszkolnych dla dzieci 	<ul style="list-style-type: none"> - Działania w zakresie organizowania lokalnej społeczności i animacji społecznej z wykorzystaniem animatora aktywności lokalnej (przeszkolenie i zatrudnienie animatorów w świetlicach), - Organizacja czasu wolnego dla dzieci i młodzieży – zajęcia nastawione nie tylko na zabawę, ale i naukę, - Aktywna integracja międzypokole- 	1. Aktywizacja społeczna, integracja i animacja na obszarze rewitalizacji w Gminie Radziejów

Problemy	Sposób rozwiązania problemów	Projekty
<p>i młodzieży,</p> <ul style="list-style-type: none"> - Brak atrakcyjnej oferty kulturalnej dla wszystkich grup wiekowych, - Niska aktywność mieszkańców, - Brak działań na rzecz animacji i integracji mieszkańców. 	<p>niowa i animacja poprzez organizację cyklicznych imprez integracyjno-kulturalnych,</p> <ul style="list-style-type: none"> - Aktywizacja społeczna poprzez zajęcia animacyjno-kulturalno-rekreacyjne dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym 	
<ul style="list-style-type: none"> - Niesamodzielną ekonomiczną mieszkańców – nasilone korzystanie z pomocy społecznej, - Bezrobocie – wiele osób pozostaje bez pracy przez ponad 2 lata, - Niski stopień przedsiębiorczości, - Niska aktywność mieszkańców, - Brak wsparcia w formie aktywizacji społecznej i zawodowej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym - Brakuje łatwego dostępu do dobrej jakości niedrogich usług specjalistycznych świadczonych na rzecz osób niepełnosprawnych, niesamodzielnych 	<ul style="list-style-type: none"> - Aktywizacja społeczno-zawodowa osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym poprzez szkolenia, kursy i warsztaty podnoszące kompetencje, - Rozbudzanie przedsiębiorczości i zachęcanie do prowadzenia działalności gospodarczej poprzez odpowiednie kursy i szkolenia. 	<p>2. Aktywizacja społeczno-zawodowa na obszarze rewitalizacji w Gminie Radziejów</p> <p>Zwiększenie dostępności osób niepełnosprawnych do specjalistycznych usług społecznych świadczonych przez Pracownię Rehabilitacji i Integracji Sensorycznej</p>
<ul style="list-style-type: none"> - Niski poziom kształcenia na poziomie podstawowym. 	<ul style="list-style-type: none"> - Rozszerzenie oferty szkół o dodatkowe zajęcia podnoszące kompetencje kluczowe uczniów - dodatkowe zajęcia pozalekcyjne matematyczno-przyrodnicze i doradztwo edukacyjnozawodowe i psychologiczne 	<p>3. Kształtowanie i rozwój kompetencji kluczowych uczniów/nic szkół kształcenia ogólnego w Gminie Radziejów</p>
<ul style="list-style-type: none"> - Zły stan techniczny świetlic wiejskich ogranicza możliwość wykorzystywania ich jako miejsc aktywizacji lokalnej, - Ubogie lub brak wyposażenia świetlic do prowadzenia zajęć, - Braki w infrastrukturze sportowej i rekreacyjnej (np. boiska, siłownie zewnętrznej). 	<ul style="list-style-type: none"> - Rozbudowa i remont świetlic oraz ich wyposażenie w niezbędny sprzęt, tak aby mogły pełnić rolę miejsc aktywizacji i integracji mieszkańców, - Zagospodarowanie terenów wokół świetlic poprzez stworzenie obiektów infrastruktury rekreacyjnej, np. siłowni zewnętrznych, - Zakup wyposażenie pozwalającego na prowadzenie różnorodnych zajęć i kursów. 	<p>4. Rozbudowa świetlicy wiejskiej w Opatowicach</p> <p>5. Rozbudowa i przebudowa świetlicy wiejskiej w Zagorzycach</p> <p>Budowa boiska sportowego w Opatowicach (projekt uzupełniający)</p> <p>Budowa siłowni zewnętrznej w Zagorzycach (projekt uzupełniający)</p> <p>Zagospodarowanie terenu wokół świetlicy w Opatowicach (projekt uzupełniający)</p>
<ul style="list-style-type: none"> - Zły stan istniejących dróg, - Brak ścieżek rowerowych, - Niezadowalający stan oświetlenia ulicznego. 	<ul style="list-style-type: none"> - Modernizacja istniejącej infrastruktury i budowa nowej. 	<p>Budowa ścieżki pieszo – rowerowej wzdłuż drogi powiatowej KD P 2822 C Radziejów – Opatowice</p>

Problemy	Sposób rozwiązania problemów	Projekty
		(projekt uzupełniający) Modernizacją oświetlenia w Opatowicach i Zagorzycach (projekt uzupełniający) Przebudowa dróg gminnych w Opatowicach i Zagorzycach (projekt uzupełniający)

Źródło: Opracowanie własne

9.3 Komplementarność przestrzenna

Wszystkie projekty rewitalizacyjne będą realizowane na obszarze rewitalizacji, natomiast zasięg ich oddziaływania będzie dużo większy niż wyznaczony obszar rewitalizacji. Projekty realizowane na terenie sołectw Opatowice i Zagorzycy będą wpływać nie tylko na mieszkańców tych sołectw, ale również sołectw sąsiednich. Dzięki tak dużemu promieniowaniu zaplanowanych projektów zapewnione zostanie, że program rewitalizacji będzie efektywnie oddziaływał na cały obszar dotknięty kryzysem.

Prowadzone działania nie spowodują przenoszenia problemów z obszarów rewitalizacji na inne obszary. Nie będą również prowadzić do niepożądanych efektów społecznych takich jak segregacja społeczna i wykluczenie.

9.4 Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

Przedstawiony w rozdziale 12. *System zarządzania realizacją programu rewitalizacji* został zaprojektowany w taki sposób aby zapewnić efektywne współdziałanie różnych instytucji na jego rzecz (samorządu gminnego i jego jednostek organizacyjnych oraz pomocniczych, organizacji pozarządowych, sektora przedsiębiorców i mieszkańców) oraz wzajemne uzupełnianie się i spójność procedur. System zarządzania programem rewitalizacji został osadzony w systemie działania i zarządzania Gminy Radziejów w związku z czym zapewniona jest komplementarność proceduralna i instytucjonalna.

9.5 Komplementarność źródeł finansowania

Projekty rewitalizacyjnej zawarte w niniejszym programie będą finansowane w oparciu o uzupełniające się środki z Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) oraz środki własne Gminy Radziejów. Bedzie to polegać na realizacji projektów o charakterze zintegrowanym, czyli projektów społecznych i infrastrukturalnych służących osiągnięciu wspólnego celu. Ponadto planowane jest pozyskanie środków z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW). Niektóre projekty będą realizowane wyłącznie ze środków własnych. Na etapie tworzenia programu rewitalizacji, jeden z przedsiębiorców działających na terenie Gminy Radziejów wyraził chęć realizacji projektu wpisującego się w ideę rewitalizacji – projekt ten został umieszczony na liście uzupełniającej. Ze względu na długi okres realizacji programu (do 2023 r.) nie wyklucza się nawiązania dalszej współpracy w przyszłości i realizacji projektów finansowanych ze środków publicznych i prywatnych.

9.6 Komplementarność międzyokresowa

W latach 2007-2013 na obszarze rewitalizacji, tj. w sołectwa Zagorzyce i Opatowice realizowano szereg projektów, które świadczą o tym, że działania podjęte w ramach rewitalizacji stanowią kontynuację dotychczasowych kierunków działań. W perspektywie 2007-2013 poprawiono stan infrastruktury aktywizacji społecznej i infrastruktury rekreacyjnej oraz realizowano projekty skierowane na podnoszenie jakości edukacji i aktywizację społeczno-zawodową mieszkańców. W obecnej perspektywie 2014-2020 w ramach rewitalizacji planuje się realizację projektów wykazujących komplementarność z projektami zrealizowanymi w latach 2007-2013, tj. planuje się remont świetlic wiejskich oraz szeroko zakrojone działania z zakresu aktywizacji społeczno-zawodowej, animacji, integracji, podnoszenia przedsiębiorczości i jakości edukacji.

W latach 2007-2013 na obszarze rewitalizacji realizowano następujące projekty:

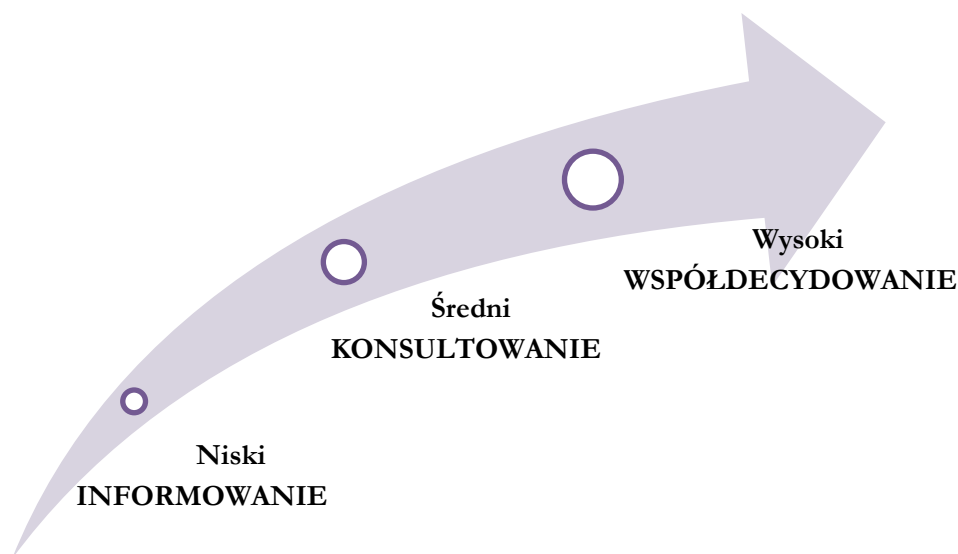
- „Wyposażenie świetlic wiejskich w Bieganowie, Piolunowie, Kłonówku, Opatowicach i Wąsewie” – PROW 2007-2013,
- „Zagospodarowanie terenów przylegających do świetlic wiejskich w Czołowie, Kolonii Wąsewo, Zagorzycach i remizy w Broniewie oraz wyposażenie pomieszczeń pełniących funkcję świetlicy wiejskiej w remizie w Broniewie” – PROW 2007-2013,
- „Zagospodarowanie terenów przylegających do istniejących świetlic wiejskich w Bieganowie, Piolunowie i Zagorzycach oraz do remizy w Szostce” – PROW 2007-2013
- „Dożynki gminno – parafialne w Zagorzycach w 2011 r.” – środki własne,
- „Budowa placów zabaw w miejscowościach Zagorzyce i Przemsytki” - PROW 2007-2013,
- „Zapewnienie dostępu do edukacji przedszkolnej w gminie Radziejów” – PO KL 2007-2013,
- „Program Aktywizacji Zawodowej w Gminie Radziejów” - PO KL 2007-2013,
- „Wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów w gminie Radziejów” - PO KL 2007-2013,
- „Zmniejszenie nierówności w stopniu upowszechnienia edukacji przedszkolnej w Gminie Radziejów” - PO KL 2007-2013,
- „Z przeszłością w przyszłość” - PO KL 2007-2013.

10. Mechanizmy włączenia interesariuszy w proces rewitalizacji

10.1 Interesariusze rewitalizacji

Partycypacja społeczna jest nieodłącznym elementem procesu rewitalizacji i stanowi fundament działań na każdym etapie tego procesu (diagnozowanie, programowanie, wdrażanie, monitorowanie). Partycypacja powinna być ukierunkowana na możliwie dojrzałe formy uczestnictwa społeczności w podejmowaniu decyzji, które jej dotyczą.

Schemat 5. Stopień zaangażowania interesariuszy

Źródło: Opracowanie własne

Celem rewitalizacji jest wyprowadzenie ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, poprzez prowadzone w sposób kompleksowy, zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, które są skoncentrowane terytorialnie i prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie programu rewitalizacji. Podmioty zaliczane do **interesariuszy rewitalizacji**, to nie tylko mieszkańcy danego obszaru, ale również szereg innych podmiotów i osób, które w jakiś sposób związane są z tym obszarem i na których rewitalizacja będzie miała wpływ.

Schemat 6. Interesariusze rewitalizacji

Mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy wieczysti nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze

Mieszkańcy gminy inni niż mieszkańcy obszaru rewitalizacji

Podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić działalność gospodarczą na terenie gminy

Podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić działalność społeczną na terenie gminy, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne

Jednostka samorządu terytorialnego i jej jednostki organizacyjne

Organy władzy publicznej

Źródło: Opracowanie własne

Aktywne uczestnictwo interesariuszy w procesie rewitalizacji zapewniają konsultacje społeczne. W ramach partycypacji społecznej nie ograniczono się jedynie do informowania czy konsultowania podejmowanych przez lokalne władze działań, ale dążą do stosowania bardziej zaawansowanych metod partycypacji, takich jak współdecydowanie i aktywne uczestnictwo w przygotowywaniu projektów zawartych w programie. **Partycypacja społeczna** obejmuje przygotowanie, prowadzenie i ocenę rewitalizacji w sposób zapewniający aktywny udział interesariuszy, poprzez udział w różnych formach konsultacji społecznych **na etapie diagnozowania i programowania oraz wdrażania i monitorowania**.

10.2 Partycypacja społeczna na etapie diagnozowania i programowania

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Radziejów został wypracowywany przez samorząd gminny i poddany dyskusji w oparciu o diagnozę lokalnych problemów: społecznych, gospodarczych,

przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych i środowiskowych. Prace nad przygotowaniem programu opierały się na współpracy ze wszystkimi grupami interesariuszy, w tym szczególnie ze społecznością zamieszkującą obszar rewitalizacji i organizacjami pozarządowymi oraz innymi użytkownikami obszaru.

Konsultacje społeczne były nieodłącznym elementem procesu wyznaczania obszaru rewitalizacji oraz przygotowania programu rewitalizacji.

Konsultacje społeczne w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Konsultacje społeczne dotyczące wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji trwały 15 dni **od 14 czerwca 2016 r. do 28 czerwca 2016 r.** W tym czasie odbyły się spotkania z mieszkańcami i dyskusje, zbierane były uwagi do konsultowanych materiałów oraz przeprowadzone zostały ankiety. Po zakończeniu konsultacji Rada Gminy Radziejów uchwałą nr X/97/2016 z dnia 28.06.2016 r. podjęła decyzję o przystąpieniu do opracowania Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Radziejów na lata 2016-2023.

Tabela 37. Formy konsultacji społecznych wykorzystane na etapie diagnozowania

Formy konsultacji społecznych	Opis przebiegu konsultacji
<p>Zbieranie uwag w postaci papierowej lub elektronicznej</p> 	<p>W terminie od 14 do 28 czerwca 2016 r. trwały konsultacje społeczne podczas których interesariusze mieli możliwość wnoszenia uwag do diagnozy dotyczącej wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji za pomocą formularza konsultacji społecznych (wzór formularza przedstawia załącznik nr 1).</p> <p>Formularz uwag był dostępny na stronie www.ugradziejow.pl oraz w siedzibie Urzędu Gminy. Wypełniony formularz konsultacji można było przekazać e-mailem, przesłać pocztą tradycyjną na adres Urzędu Gminy lub dostarczyć osobiście do Urzędu.</p>
<p>Spotkania</p> 	<p>Spotkania z mieszkańcami odbyły się 17 czerwca 2016 r. w Zagorzycach i Broniewku oraz 25 lipca 2016 r. w Opatowicach. W celu ułatwienia zrozumienia prezentowanych treści i odniesienia się do nich, na spotkaniach wykorzystano wizualizację w postaci prezentacji graficznej. Przebieg spotkań wyglądał następująco:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Powitanie uczestników spotkania, • Etapy prac nad Lokalnym Programem Rewitalizacji, • Podstawowe pojęcia związane z rewitalizacją, • Zasięg obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na mapie, • Diagnoza obszaru rewitalizacji: <ol style="list-style-type: none"> a) kryzysowe zjawiska w sferze społecznej, b) kryzysowe zjawiska w pozostałych sferach, c) potencjały obszaru, • Dyskusja na temat plusów i minusów danego obszaru, wizji jego rozwoju, celów rozwojowych i przedsięwzięć, • Przypomnienie o toczących się konsultacjach, • Ankieta (opis znajduje się w dalszej części tabeli).
<p>Debaty</p>	<p>Debaty były jednym z elementów spotkań. Uczestnicy debaty starali się odpowiedzieć na następujące pytania:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jakie są plusy i minusy zamieszkiwania w danej miejscowości – dobre i złe strony tego obszaru?

	<ul style="list-style-type: none"> • Jak dany obszar powinien wyglądać w przyszłości? • Jakie cele rozwojowe należy postawić? • Jakie przedsięwzięcia należy podjąć w ramach rewitalizacji aby osiągnąć cele i zrealizować wizję?
<p style="text-align: center;">Ankiety</p> 	<p>Podczas konsultacji społecznych przeprowadzono ankietę dotyczącą obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Celem badania było poznanie opinii mieszkańców na temat aktualnych problemów, czynników i zjawisk kryzysowych występujących na obszarach zdegradowanych gminy oraz potrzeb i oczekiwanych działań w zakresie rewitalizacji, mających na celu ich ożywienie społeczno-gospodarcze. Ankietę przeprowadzono także podczas spotkań z mieszkańcami.</p> <p>Ankieta była dostępna na stronie www.ugradziejow.pl oraz w siedzibie Urzędu Gminy. Wypełnioną ankietę można było przekazać e-mailem, przesłać pocztą tradycyjną na adres Urzędu Gminy lub dostarczyć osobiście do Urzędu.</p> <p>Łącznie zebrano 28. Wzór ankiety stanowi załącznik nr 2. Wyniki przeprowadzonej ankiety przedstawia załącznik nr 3.</p>

Źródło: Opracowanie własne

Zdjęcie 3. Spotkania podczas I konsultacji

Źródło: Opracowanie własne

Zdjęcie 4. Informacje o konsultacjach społecznych diagnozy obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

AKTUALNOŚCI O GMINIE INWESTYCJE DOKUMENTY

Rewitalizacja Gminy Radziejów

2016-06-14

Szanowni Państwo,

Zapraszamy do konsultacji społecznych projektu uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Rewitalizacja to szeroki proces przemian społecznych, przestrzennych i ekonomicznych na obszarze, znajdującym się w kryzysie. Jej celem jest ponowne przywrócenie do życia zdegradowanej części miasta i obszaru wiejskiego oraz uzupełnienie jej o nowe funkcje. Mówiąc prościej – chodzi o to, żeby w takim miejscu dobrze się przebywało, mieszkało i pracowało. Remonty budynków czy modernizacja dróg to tylko niewielka część działań składających się na rewitalizację. Poprawa przestrzeni musi iść w parze z polepszeniem warunków życia, co zapewniają szerokie działania społeczne, kulturalne, edukacyjne czy ekonomiczne podejmowane w tym procesie. Konsultacje mają na celu zebranie od interesariuszy rewitalizacji uwag, opinii i propozycji odnośnie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Radziejów.

Konsultacje potrwać 15 dni, od 14 czerwca 2016 r. do 28 czerwca 2016 r.

W tym czasie zapraszamy Państwa do zapoznania z załączonymi poniżej dokumentami i wyrażenia swoich opinii/uwag poprzez formularz konsultacji.

Wypełniony formularz konsultacji można przekazywać:

- bezpośrednio do Urzędu Gminy Radziejów (pok. nr 212),
- drogą elektroniczną na adres mailowy: budownictwo@ugradziejow.pl
- drogą korespondencyjną na adres: Urząd Gminy Radziejów, ul. Kościuszki 20/22, 88-200 Radziejów.

Zapraszamy również do udziału w spotkaniach konsultacyjnych:

- Zagorzyce: 20 czerwca 2016 r., godz. 10.00 w budynku świetlicy wiejskiej.
- Broniewek: 20 czerwca 2016 r., godz. 12.00 w budynku świetlicy wiejskiej.

Załączniki

 Diagnoza obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji gminy.	942 KE
 Mapa obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji gminy.	2,01 ME
 Formularz konsultacji.	33 KE

Źródło: www.ug.radziejow.pl

Konsultacje społeczne projektu Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Radziejów na lata 2016-2023

Kolejne konsultacje społeczne dotyczące projektu programu rewitalizacji zostały przeprowadzone w dniach 1 – 15 września 2016 r. W tym czasie wszyscy zainteresowani mogli zgłaszać swoje uwagi i propozycje zmian do projektu dokumentu za pośrednictwem formularza uwag. Odbłyły się również spotkania konsultacyjne z mieszkańcami obszarów rewitalizacji celem przedstawienia im wyników prac oraz ostatecznej listy projektów jakie zgłosili do zamieszczenia w programie i dyskusje na temat wdrażania programu w Gminie.

Tabela 38. Formy konsultacji społecznych wykorzystane na etapie programowania

Formy konsultacji społecznych	Opis przebiegu konsultacji
<p>Zbieranie uwag w postaci papierowej lub elektronicznej</p> 	<p>W terminie od 1 do 15 września 2016 r. trwały konsultacje społeczne podczas których interesariusze mieli możliwość wnoszenia uwag do projektu Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Radziejów na lata 2016-2023 za pomocą formularza konsultacji społecznych (wzór formularza przedstawia załącznik nr 1).</p> <p>Formularz uwag był dostępny na stronie www.ugradziejow.pl oraz w siedzibie Urzędu Gminy. Wypełniony formularz konsultacji można było przekazać e-mailem, przesłać pocztą tradycyjną na adres Urzędu Gminy lub dostarczyć osobiście do Urzędu.</p>
<p>Spotkania</p> 	<p>Spotkania z mieszkańcami odbyły się 8 września 2016 r. w Zagorzycach i Opatowicach. W celu ułatwienia zrozumienia prezentowanych treści i odniesienia się do nich, na spotkaniach wykorzystano wizualizację w postaci prezentacji graficznej. Program spotkania wyglądał następująco:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Powitanie uczestników, ▪ Przedstawienie etapów prac nad programem, ▪ Przypomnienie podstawowych pojęć związanych z rewitalizacją, ▪ Omówienie wizji obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji, ▪ Cele i kierunki działań rewitalizacyjnych, ▪ Szczegółowe omówienie poszczególnych projektów rewitalizacyjnych zawartych w programie, ▪ Sposoby partycypowania mieszkańców we wdrażaniu programu. <p>Po zaprezentowaniu programu odbyły się rozmowy na temat tego kiedy możliwa będzie realizacja przedsięwzięć zawartych w programie.</p>

Źródło: Opracowanie własne

Zdjęcie 5. Spotkania podczas II konsultacji

Źródło: Opracowanie własne

Zdjęcie 6. Informacja o konsultacjach projektu programu rewitalizacji

Lokalny Program Rewitalizacji

2016-09-01

Szanowni Państwo,

Przedstawiamy do Państwa opinii projekt Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Radziejów na lata 2016 – 2023.

Lokalny Program Rewitalizacji to wieloletni program działań w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej, infrastrukturalnej, którego celem jest wyprowadzenie obszaru ze stanu kryzysowego. Program jest podstawą do ubiegania się o środki na rewitalizację, m. in. z funduszy unijnych.

Konsultacje potrwać 14 dni, od 1 września 2016 r. do 15 września 2016 r.

W tym czasie zapraszamy Państwa do zapoznania z załączonymi poniżej dokumentami i wyrażenia swoich opinii/uwag poprzez formularz konsultacji.

Wypełniony formularz konsultacji można przekazywać:

- bezpośrednio do Urzędu Gminy Radziejów (pok. nr 212),
- drogą elektroniczną na adres mailowy: budownictwo@ugradziejow.pl
- drogą korespondencyjną na adres: Urząd Gminy Radziejów, ul. Kościuszki20/22, 88-200 Radziejów.

Zapraszamy również do udziału w spotkaniach konsultacyjnych:

Zagorzyce: 8 września 2016 r., godz. 10.00 w budynku świetlicy wiejskiej
Opatowice: 8 września 2016 r., godz. 11.00 w budynku świetlicy wiejskiej

Załączniki

 Formularz konsultacji	32,5 KB
 LPR Radziejów	2,36 MB

Autor Staszak Rafał

Źródło: www.ug.radziejow.pl

Konsultacje społeczne były prowadzone zgodnie z zasadami Kanonu Konsultacji Społecznych:

- Dobrej wiary – konsultacje przebiegały w duchu dialogu obywatelskiego, wzajemnego szacunku i poszanowania odmiennych racji,
- Powszechności – wszyscy interesariusze rewitalizacji zainteresowani tematyką rewitalizacji mogli wziąć udział w konsultacjach, np. poprzez uczestnictwo w spotkaniach i wyrażać swoje poglądy,
- Przejrzystości – informacje o celach prowadzonych konsultacji, ich przebiegu, formach w jakich będą prowadzone były powszechnie dostępne, np. poprzez stronę internetową,
- Responsywności – pytania, uwagi i wnioski zgłaszane podczas konsultacji nie były pozostawiane bez odpowiedzi; najczęściej pytań padało podczas spotkań z mieszkańcami,
- Koordynacji – za przeprowadzenie konsultacji odpowiedzialny był Urząd Gminy Radziejów, wyznaczenie pracownicy koordynowali ich przebieg,
- Przewidywalności - konsultacje prowadzono już na etapie diagnozowania, a następnie na etapie programowania, sposób ich prowadzenia był jasno określony,
- Poszanowania interesu ogólnego – ostateczny kształt dokumentu został wypracowany w toku konsultacji, podczas, których zgłaszano różne uwagi i stanowiska; niniejszy program reprezentuje interes publiczny i dobro ogólne.

10.3 Partycypacja społeczna na etapie wdrażania i monitorowania

Po podjęciu przez Radę Gminy uchwały w sprawie uchwalenia Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Radziejów na lata 2016-2023 i pozytywnej ocenie programu przez Instytucję Zarządzającą Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2016-2020, rozpocznie się etap wdrażania programu i monitorowanie postępów. Etap ten potrwa do roku 2023 lub wcześniejszego zrealizowania programu.

Dla zapewnienia prawidłowego przebiegu wdrażania programu oraz prac nad nim oraz zaangażowania w jego przygotowanie przedstawicieli różnych grup Wójt Gminy Radziejów zarządzeniem nr 111/2016 z 21.03.2016 r. powołał zespół ds. rewitalizacji. W składzie zespołu znaleźli się:

- Wójt Gminy Radziejów,
- Sekretarz Gminy Radziejów,
- Inspektor ds. pozyskiwania funduszy unijnych,
- Inspektor ds. inwestycji,
- Radni Gminy Radziejów,
- Przewodnicząca KGW w Gminie Radziejów,
- Przedstawiciel mieszkańców.

Wskazany zespół brał czynny udział we wszystkich pracach związanych z opracowaniem programu rewitalizacji, w tym również organizował i prowadził konsultacje społeczne, ankietyzację mieszkańców, zajmował się upowszechnianiem informacji i promocją dotyczącą procedury związanej z opracowaniem programu na każdym jej etapie wśród mieszkańców, sołtysów, radnych, osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym mieszkających na obszarach przeznaczonych do rewitalizacji. Na etapie wdrażania i monitorowania LPR będzie on pełnił funkcję doradcą w sprawach związanych z rewitalizacją, jako przedstawiciel interesariuszy. Najważniejszym jego zadaniem będzie wyrażanie woli mieszkańców w zakresie rewitalizacji.

Informowanie i konsultowanie

Aby zapewnić i utrzymać zainteresowanie społeczeństwa rewitalizacją oraz zagwarantować wszystkim interesariuszom wiedzę i możliwość uczestniczenia w procesie rewitalizacji, przez cały okres wdrażania prowadzone będą działania związane z promocją i informowaniem o realizacji poszczególnych projektów rewitalizacyjnych zawartych w programie i stanie wdrażania programu. Zapewnienie informacji o rewitalizacji w najszerszym możliwym zakresie. Informacja nie ogranicza się tylko do zamieszczania komunikatów na stronie internetowej ale obejmuje również dyskusje, debaty, spotkania, kontakty telefoniczne i osobiste. Informowanie i konsultowanie będzie prowadzone poprzez:

- Stronę internetową www.ug.radziejow.pl,
- Biuletyn Informacji Publicznej,
- Zebrania sołeckie,
- Promocję działań rewitalizacyjnych podczas lokalnych imprez,
- Wykorzystanie przedstawicieli lokalnych społeczności i liderów,
- Promowanie uczestnictwa – zachęcanie do aktywnego włączania się w proces rewitalizacji,
- Zbieranie od interesariuszy uwag nt. prowadzonej rewitalizacji.

Działanie

Podjęmowane będą działania na rzecz ułatwienia interesariuszom aktywnego angażowanie się w działania prowadzone w trakcie procesu rewitalizacji. W tym celu w rewitalizację zostaną włączeni lokalni liderzy oraz animatorzy działający w świetlicach. Będą oni pełnić rolę pośredników pomiędzy interesariuszami a Gminą. Planuje się też zachęcanie mieszkańców obszaru rewitalizacji do udziału w rozmaitych przedsięwzięciach realizowanych w ramach prowadzonej rewitalizacji, jak np. udział w realizowanych szkoleniach, warsztatach, spotkaniach. Rolę centrów informacji o rewitalizacji będą pełnić świetlice wiejskie na obszarach rewitalizowanych, które będą również miejscem realizacji konkretnych projektów społecznych.

11. Szacunkowe ramy finansowe w odniesieniu do głównych i uzupełniających projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Tabela 39. Główne projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne – harmonogram i szacunkowe ramy finansowe

Obszar rewitalizacji (nr/nazwa)	Termin realizacji projektu	Projekt (nr, nazwa)	Typ projektu ¹³	Przedsięwzięcie (nr, nazwa)	Podmiot/y realizujący/e projekt	Szacowana wartość projektu (zł)	Poziom dofinansowania		Źródło finansowania				Działanie SZOOP RPO	Podziałanie SZOOP RPO	Zintegrowanie
							%	zł	Środki publiczne			Środki prywatne			
									EFS	EFRR	Inne				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
1, 2	2019-2023	1. Aktywizacja społeczna, integracja i animacja na obszarze rewitalizacji w Gminie Radziejów	S	Organizowanie lokalnej społeczności i animacja społeczna	Gmina Radziejów	38 000,00	85	32 300,00	X		X		11.1	-	
1, 2	2019-2023	2. Aktywizacja społeczno-zawodowa na obszarze rewitalizacji w Gminie Radziejów	S	Działania na rzecz podniesienia aktywności społecznej i zawodowej oraz przedsiębiorczości	Gmina Radziejów	85 000,00	85	72 250,00	X		X		11.1	-	
1, 2	III kwartał 2018 r. – III kwartał 2019 r.	3. Podniesienie poziomu kształcenia i atrakcyjności ofert placówek oświatowych	S	Poprawa jakości kształcenia	Gmina Radziejów	503 195,00	94,52	475 635,00	X		X		10.2	10.2.2	

¹³ S – społeczny, G-gospodarczy, Ś – środowiskowy, PF – przestrzenno-funkcjonalny, T - techniczny

Obszar rewitalizacji (nr/nazwa)	Termin realizacji projektu	Projekt (nr, nazwa)	Typ projektu ¹³	Przedsięwzięcie (nr, nazwa)	Podmiot/y realizujący/e projekt	Szacowana wartość projektu (zł)	Poziom dofinansowania		Źródło finansowania				Działanie SZOOP RPO	Poddziałanie SZOOP RPO	Zintegrowanie
							%	zł	Środki publiczne			Środki prywatne			
									EFS	EFRR	Inne				
		w Gminie Radziejów poprzez organizację zajęć dodatkowych, wyposażenie pracowni oraz stworzenie modelu szkoły przyjaznej dla ucznia													
1	III kwartał 2018 r. – II kwartał 2019 r.	4. Rozbudowa i przebudowa świetlicy wiejskiej w Opatowicach	PF/T	Wsparcie świetlic wiejskich	Gmina Radziejów	998 802,75	28	435 365,73		X			7.1	-	1, 2
2	III kwartał 2018 r. – II kwartał 2019 r.	5. Rozbudowa i przebudowa świetlicy wiejskiej w Zagorzycach	PF/T	Wsparcie świetlic wiejskich	Gmina Radziejów	604 704,54	71,99	435 365,73		X			7.1	-	1, 2

Źródło: Opracowanie na podstawie zgłoszonych fiszek projektowych

Tabela 40. Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne – harmonogram i szacunkowe ramy finansowe

Obszar rewitalizacji (nr/nazwa)	Lp.	Typ przedsięwzięcia ¹⁴	Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne	Szacowana wartość przedsięwzięcia (zł)	Źródło finansowania	
					Środki publiczne	Środki

¹⁴ S – społeczny, G-gospodarczy, Ś – środowiskowy, PF – przestrzenno-funkcjonalny, T - techniczny

					EFS	EFRR	Inne	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Opatowice	1	PF	Budowa boiska rekreacyjnego w Opatowicach	20 000,00			PROW	
Zagorzycy	2	PF	Budowa siłowni zewnętrznej w Zagorzycach	25 000,00			PROW	
Opatowice	3	PF	Zagospodarowanie terenu wokół świetlicy w Opatowicach	10 000,00			PROW	
Opatowice	4	PF	Budowa ścieżki pieszo – rowerowej wzdłuż drogi powiatowej KD P 2822 C Radziejów – Opatowice	2 000 000,00		RPO, Działanie 3.4	inne	
Opatowice i Zagorzycy	5	PF	Modernizacją oświetlenia w Opatowicach i Zagorzycach	50 000,00			budżet gminy	
Opatowice i Zagorzycy	6	PF	Przebudowa dróg gminnych w Opatowicach i Zagorzycach	400 000,00			budżet gminy	
Opatowice i Zagorzycy, cała Gmina	7	S	Zwiększenie dostępności osób niepełnosprawnych do specjalistycznych usług społecznych świadczonych przez Pracownię Rehabilitacji i Integracji Sensorycznej (Bemarol - Beata Przybylska)	350 000,00		RPO, Poddziałanie 9.3.2		

Źródło: Opracowanie na podstawie zgłoszonych fiszek projektowych

12. System zarządzania realizacją programu rewitalizacji

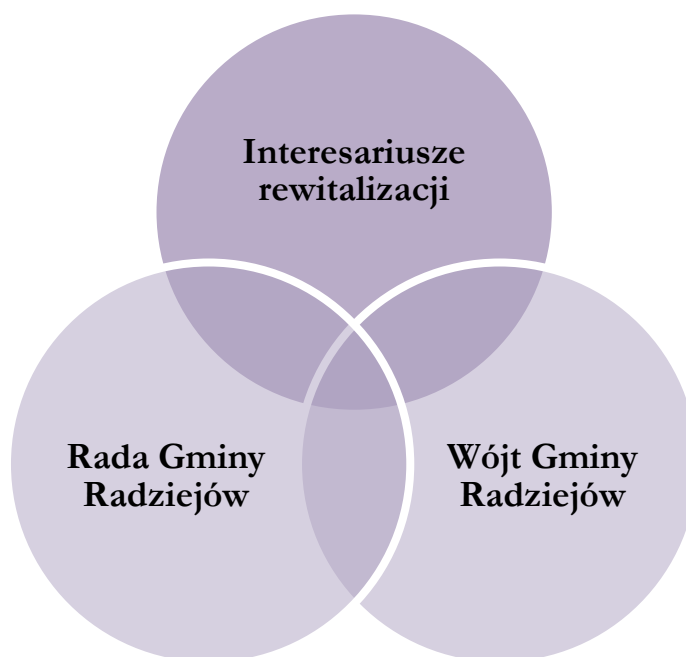
Złożoność procesu rewitalizacyjnego wymaga właściwego zarządzania w celu uzyskania zamierzonych efektów rewitalizacji oraz odpowiadających im kierunków działań służących eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk. Wszelkie koszty związane z zarządzaniem programem będą pokrywane z budżetu gminy.

Podmioty uczestniczące w realizacji programu rewitalizacji i ich zadania

Jednym z kluczowych czynników sukcesu programu rewitalizacji jest sprawna koordynacja działań i sprawny przepływ informacji pomiędzy podmiotami zaangażowanymi w jego realizację. Istotą procesu rewitalizacji jest prowadzenie przez interesariuszy skoordynowanych działań na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki. Charakterystyka interesariuszy i mechanizmy partycypacyjne opisane zostały w *rozdziale 10*.

Głównymi podmiotami zaangażowanymi w proces przygotowania i wdrożenia programu są: Wójt Gminy, Rada Gminy i interesariusze rewitalizacji.

Schemat 7. Podmioty uczestniczące w realizacji programu rewitalizacji

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 41. Najważniejsze zadania podmiotów uczestniczących w procesie przygotowania i wdrażania programu rewitalizacji

Podmiot	Zadania
Interesariusze rewitalizacji	<ul style="list-style-type: none">Aktywny udział w pracach związanych z wdrażaniem programu rewitalizacji i jego realizacją, m. in. poprzez udział w spotkaniach dotyczących rewitalizacji, opiniowanie sposobu wdrażania programu i realizacji poszczególnych zadań.Wskazywanie potrzeb rewitalizacyjnych danego obszaru.
Wójt Gminy Radziejów	<ul style="list-style-type: none">Koordynowanie całego procesu rewitalizacji,Prowadzenie analiz służących wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru

	<p>rewitalizacji, sporządzeniu lub zmianie programu, ocenie aktualności i stopnia jego realizacji,</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Prowadzenie konsultacji społecznych, ▪ Wystąpienie z wnioskiem do Rady Gminy o podjęcie uchwały w sprawie przystąpienia do opracowania Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Radziejów na lata 2016-2023.
Rada Gminy	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Podjęcie uchwały w sprawie przystąpienia do opracowania Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Radziejów na lata 2016-2023, ▪ Zatwierdzenie i uchwalenie Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Radziejów na lata 2016-2023, ▪ Wprowadzenie przedsięwzięć rewitalizacyjnych zawartych w Lokalnym Programie Rewitalizacji Gminy Radziejów na lata 2016-2023, służących realizacji zadań własnych gminy, do załącznika do uchwały w sprawie wieloletniej prognozy finansowej gminy, ▪ Uchwalanie zmian Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Radziejów na lata 2016-2023, ▪ Podjęcie uchwały o uchyleniu Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Radziejów na lata 2016-2023 w całości lub w części w przypadku stwierdzenia osiągnięcia celów rewitalizacji w nim zawartych.

Źródło: Opracowanie własne

Sposób koordynacji działań podmiotów uczestniczących w programie rewitalizacji

Ponieważ koordynatorem całego procesu rewitalizacji będzie Urząd Gminy Radziejów, który jako instytucja samorządowa posiada odpowiedni potencjał organizacyjny oraz doświadczenie niezbędne do realizacji tego zadania, Wójt Gminy Radziejów wyznaczy pracownika (pracowników) odpowiedzialnego za wsparcie wszystkich powyższych organów w realizacji ich zadań.

Tabela 42. Najważniejsze zadania podmiotu koordynującego działania w programie rewitalizacji

Podmiot	Zadania
Urząd Gminy Radziejów – wyznaczony pracownik (pracownicy)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Współpraca ze wszystkimi podmiotami zaangażowanymi w realizację programu, ▪ Koordynowanie działań projektowych wymagających jednoczesnego zaangażowania jednostek i spółek gminy oraz strony społecznej, ▪ Składanie wniosków i pozyskiwanie środków zewnętrznych na realizację projektów, ▪ Ocena projektów zgłoszonych do realizacji na obszarze objętym rewitalizacją pod kątem osiągnięcia celów programu, ▪ Przygotowywanie projektów aktualizacji programu, w tym w szczególności wykazu projektów, ▪ Promocja programu, ▪ Organizacja i wdrażanie systemu monitorowania programu, ▪ Dokonywanie okresowych przeglądów realizacji zadań, ▪ Sporządzanie raportów okresowych oraz raportu końcowego z realizacji programu, ▪ Współpraca z innymi referatami Urzędu Gminy w zakresie realizacji programu, ▪ Współpraca z zespołem ds. rewitalizacji.

Źródło: Opracowanie własne

Wdrażanie Lokalnego Programu Rewitalizacji wymaga zaangażowania lokalnych partnerów z sektora: publicznego, społecznego i gospodarczego. Realizacja niniejszego programu wiąże się z udziałem podmiotu zarządzającego i koordynującego poszczególne działania także w procesie monitoringu i oceny programu (przede wszystkim zapewnienie zgodności z harmonogramem realizacji programu rewitalizacji).

Głównym zadaniem wszystkich podmiotów zaangażowanych w proces rewitalizacji jest ukierunkowanie, kontrolowanie i ocena z punktu widzenia zapewnienia pełnej spójności z dokumentami strategicznymi. Jest to wyjątkowo istotne z uwagi na znaczenie realizacji programu dla sprawnej implementacji pozostałych instrumentów rozwoju gminy, a także np. dla możliwości pozyskiwania środków z funduszy strukturalnych.

System wdrażania programu rewitalizacji został przedstawiony na poniższym schemacie.

Schemat 8. System wdrażania programu rewitalizacji

Źródło: Opracowanie własne

System informacji i promocji

Partycypacja społeczności lokalnej (szczegółowo opisana w *rozdziale 10*) na każdym etapie powstawania i realizacji programu rewitalizacji odgrywa niezmiernie istotną rolę, dostarczając najbardziej rzetelnych informacji na temat problemów, potrzeb oraz potencjałów danego obszaru, które nie są możliwe do uzyskania na podstawie jedynie analizy danych statystycznych. Zaangażowanie na każdym etapie interesariuszy zainteresowanych udziałem w programie (m.in. organizacji pożytku publicznego, stowarzyszeń, przedsiębiorców, mieszkańców Gminy Radziejów) umożliwi im aktywny udział w planowaniu i wdrażaniu zmian społecznych, gospodarczych i infrastrukturalnych zgodnie z ich potrzebami i interesami. Dlatego też niezbędne jest umożliwienie wymiany informacji i dyskusji o kształcie, jaki powinna przybrać rewitalizacja za pomocą różnorodnych instrumentów promocyjnych i informacyjnych.

Działania informacyjne i promocyjne są nierozdzielnie związane z mechanizmami włączenia interesariuszy w proces rewitalizacji. Aby udział lokalnej społeczności w tworzeniu i wdrażaniu programu przyniósł spodziewane efekty, konieczne jest prowadzenie szeregu działań, skupiających się przede wszystkim na:

- Organizacji zebrań z mieszkańcami zwłaszcza obszarów rewitalizowanych oraz partnerami społecznymi i gospodarczymi, które stanowią forum wymiany informacji i pomysłów na działania rewitalizacyjne,
- Publikowaniu ogłoszeń o wszelkich sprawach związanych z rewitalizacją
- Wykorzystaniu możliwości kontaktu elektronicznego,

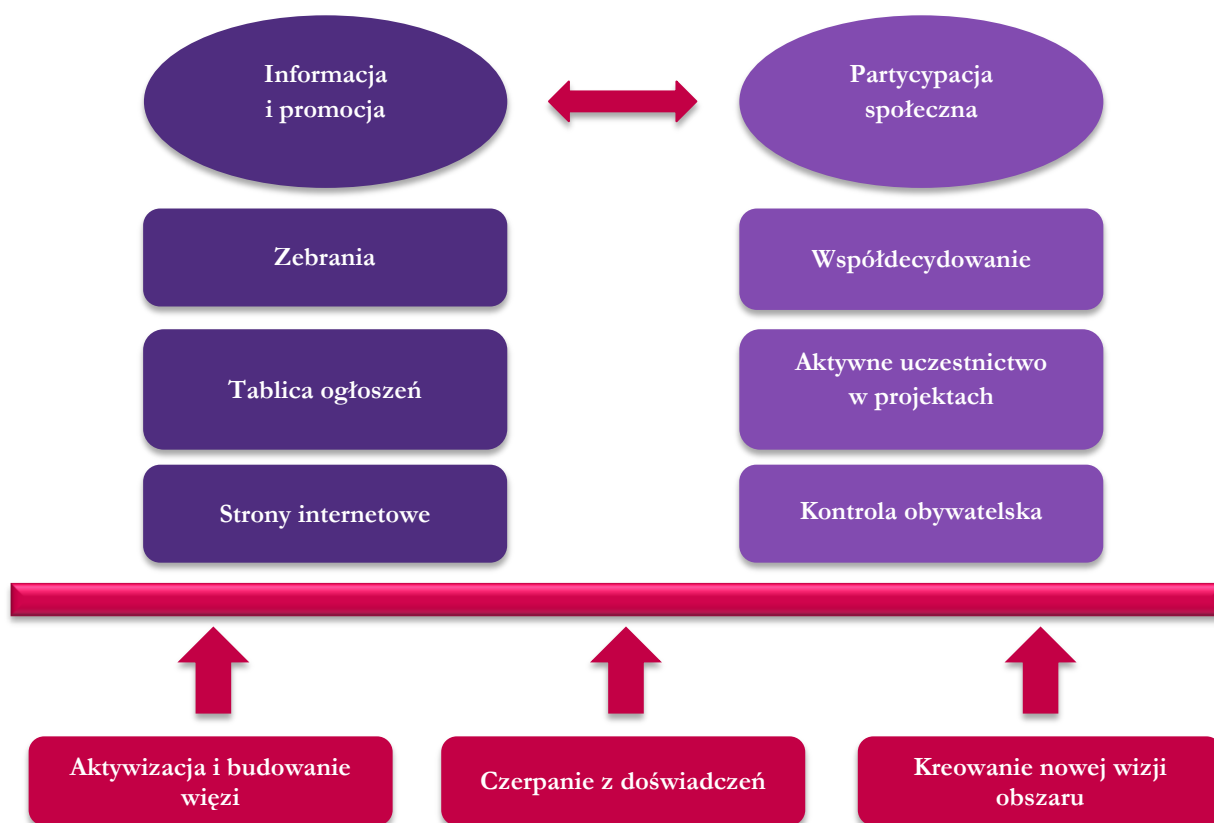
- Wykorzystanie przedstawicieli lokalnych społeczności i liderów.

Dzięki tak zorganizowanej informacji i promocji społeczność lokalna zyska możliwość aktywnego udziału w tworzeniu wizji obszaru zdegradowanego po rewitalizacji, współdecydowania o kształcie zmian oraz kontroli społecznej nad procesem realizacji programu. Stosowane instrumenty informacji i promocji programu rewitalizacji w powiązaniu z zaawansowanymi metodami partycypacji, takimi jak współdecydowanie, aktywne uczestnictwo w projektach czy kontrola obywatelska przyczynią się do wyłonienia na obszarach rewitalizacji lokalnych liderów.

Wszelkie formy partycypacji społecznej, w połączeniu z formami informacji i promocji, mają na celu pobudzenie i aktywizację społeczności na rzecz rozwoju lokalnego z wykorzystaniem posiadanej wiedzy i doświadczenia wszystkich interesariuszy, tak aby wszelkie podejmowane działania prowadziły do urzeczywistnienia wizji obszaru po rewitalizacji.

Poniższy schemat przedstawia instrumenty systemu informacji i promocji w powiązaniu z mechanizmami włączenia mieszkańców i partnerów w proces rewitalizacji.

Schemat 9. System informacji i promocji a partycypacja społeczna

Źródło: Opracowanie własne

Ramowy harmonogram realizacji programu

Ramowy harmonogram realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Radziejów na lata 2016-2023 obejmuje okres od 2016 r. kiedy zostały rozpoczęte prace nad programem do końca 2023 r., czyli do planowanego zakończenia realizacji projektów wynikających z programu.

Schemat 10. Ramowy harmonogram realizacji programu

Źródło: Opracowanie własne

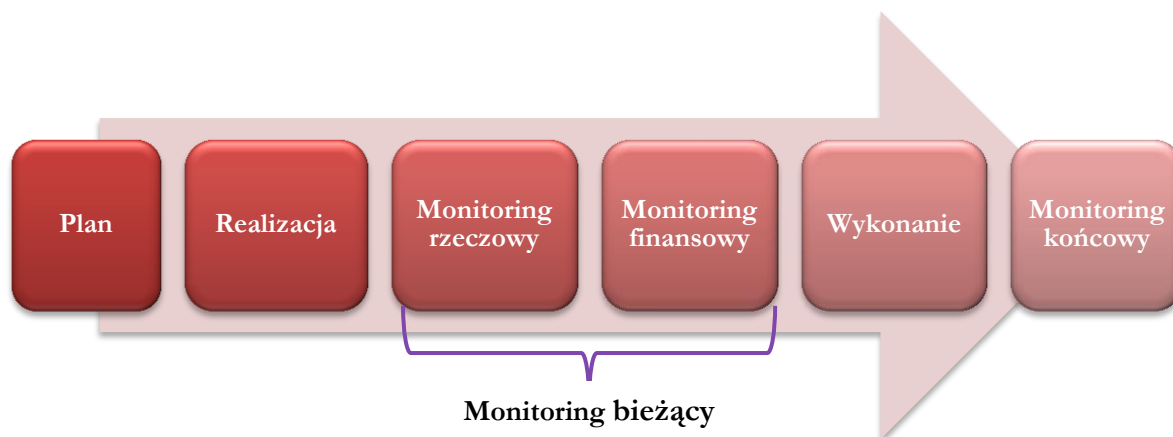
Szczegółowe informacje na temat realizacji programu wynikają z rozdziału 11. *Szacunkowe ramy finansowe w odniesieniu do głównych i uzupełniających projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych.*

13. System monitoringu, oceny skuteczności działań i system wprowadzania zmian

System monitoringu i oceny skuteczności działań

Monitorowanie postępów realizacji oparte będzie na stałym pozyskiwaniu i analizowaniu danych dotyczących realizacji poszczególnych projektów. Bieżąca i systematyczna analiza danych ilościowych i jakościowych osiągniętych w trakcie realizacji projektu i porównanie ich z zaplanowanymi w programie, pozwoli na wykrycie rozbieżności oraz umożliwi odpowiednio wczesną korektę możliwych do przewidzenia komplikacji. Zastosowane będą dwie formy monitoringu: monitorowanie postępu prac oraz monitorowanie środków finansowych projektu.

Schemat 11. Formy monitoringu

Źródło: Opracowanie własne

Monitoring rzeczowy obejmuje proces realizacji i polegać będzie przede wszystkim na bieżącej kontroli zakresu merytorycznego prowadzonych działań oraz harmonogramu wdrażania projektu na podstawie pomiarów osiągania założonych rezultatów oraz wskaźników realizacji i ich analizy, a także weryfikacji przedmiotowej zgodności z założeniami programu rewitalizacji.

Monitoring finansowy obejmuje zarządzanie środkami przyznanymi na realizację programu i jest podstawą oceny sprawności ich wydatkowania. Polegać będzie na bieżącej kontroli finansowych aspektów inwestycji: przepływów gotówkowych i poziomu wykorzystania funduszy w poszczególnych kategoriach budżetowych, weryfikacji kwalifikowalności kosztów oraz gromadzeniu informacji o źródłach finansowania programu i stopniu wykorzystania dotacji. Istotnym elementem będzie również kontrola wykonania wzajemnych rozliczeń i zobowiązań z podwykonawcami, ewentualnymi partnerami, uczestnikami projektu i pracownikami oraz weryfikacja finansowej zgodności z założeniami programu.

Monitoring końcowy zweryfikuje, czy wytyczone cele zostały zrealizowane.

Wszystkie projekty objęte programem rewitalizacji będą podlegały jednakowemu systemowi oceny. Odpowiedzialny za to będzie wyznaczony pracownik Urzędu Gminy. Do jego obowiązków należeć będzie także wykonanie wzoru formularza oceny projektu, który będzie wypełniany przez poszczególne podmioty wykonujące projekty rewitalizacyjne. Źródłem monitorowania będzie dokumentacja powykonawcza. Umożliwi to oszacowanie wartości wskaźników produktu i rezultatu z perspektywy pojedynczej inwestycji, co z kolei umożliwi opisanie i porównanie efektów w sposób jednoznaczny i przejrzysty. Gromadzenie kart projektów inwestycji już zrealizowanych pozwoli ocenić ich skuteczność oraz zdefiniować zagrożenia i szanse inwestycji o zbliżonym charakterze. Stanowiąc to będzie punkt odniesienia w następnych latach procesu rewitalizacji i pozwoli nadać mu pożądany kierunek oraz uniknąć błędów dotychczas popełnionych. Okresowe badanie stopnia realizacji wskaźników będzie się odbywać co 3 lata.

System wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu programu

Ze względu na cel i charakter Lokalny Program Rewitalizacji ma formułę otwartą, tzn. że w przypadku zmiany wymogów prawnych, pojawiania się nowych problemów oraz wykreowania nowych projektów – będzie on aktualizowany. Projekty odpowiadające na zidentyfikowane problemy będą systematycznie przygotowywane w całym okresie wdrożeniowym.

Sytuacje, w których konieczna może być zmiana programu to m.in.:

- Zmiana aktualnych warunków sytuacji społeczno-gospodarczej Gminy,

- Nowo zidentyfikowane potrzeby i oczekiwania mieszkańców obszarów kryzysowych,
- Wzrost bądź spadek poziomu zaangażowania podmiotów lokalnych w planowane działania,
- Konieczność dostosowania działań do możliwości budżetu gminy oraz dostępności środków zewnętrznych.

W przypadku stwierdzenia, że program rewitalizacji wymaga zmiany, Wójt wystąpi do Rady Gminy z wnioskiem o jego zmianę. Zmiana programu nastąpi w trybie, w jakim został on uchwalony.

14. Ocena oddziaływania na środowisko

Zgodnie z ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko¹⁵ projekt Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Radziejów na lata 2016-2023 został przedłożony Regionalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska w Bydgoszczy oraz Państwowemu Wojewódzkiemu Inspektorowi Sanitarnemu w Bydgoszczy celem uzgodnienia konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Wskazane organy uzgodniły, że **dla niniejszego dokumentu nie ma konieczności przeprowadzania strategicznej oceny oddziaływania na środowisko**. W związku z powyższym Wójt Gminy Radziejów obwieszczeniem poinformował o odstąpieniu od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla dokumentu.

¹⁵ Dz. U. z 2013 r., poz. 1235 ze zmianami

Załączniki

I

FORMULARZ KONSULTACJI SPOŁECZNYCH

dotyczących wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Radziejów

....., dnia 2016 r.

CZĘŚĆ I - DANE UCZESTNIKA KONSULTACJI SPOŁECZNYCH

Imię i nazwisko:

Nazwa organizacji:

Adres korespondencyjny:

Telefon/ e-mail:

1. Uwagi do projektu uchwały:

LP.	CZĘŚĆ DOKUMENTU, KTÓREGO DOTYCZY UWAGA (ROZDZIAŁ, PUNKT)	TREŚĆ PROPONOWANEJ UWAGI	UZASADNIENIE

Wyrażam zgodę na gromadzenie, przetwarzanie i przekazywanie moich danych osobowych, zbieranych w celu przeprowadzenia konsultacji społecznych dotyczących projektu programu współpracy zgodnie z Ustawą z dnia 29 sierpnia 1997r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2015 r., poz. 2135).

.....
czytelny podpis

Załącznik 1. Wzór formularza konsultacji społecznych

FORMULARZ KONSULTACJI SPOŁECZNYCH

Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Radziejów na lata 2016-2023

....., dnia 2016 r.

CZĘŚĆ I - DANE UCZESTNIKA KONSULTACJI SPOŁECZNYCH

Imię i nazwisko:

Nazwa organizacji:

Adres korespondencyjny:

Telefon/ e-mail:

1. Uwagi do projektu uchwały:

LP.	CZĘŚĆ DOKUMENTU, KTÓREGO DOTYCZY UWAGA (ROZDZIAŁ, PUNKT)	TREŚĆ PROPONOWANEJ UWAGI	UZASADNIENIE

Wyrażam zgodę na gromadzenie, przetwarzanie i przekazywanie moich danych osobowych, zbieranych w celu przeprowadzenia konsultacji społecznych dotyczących projektu programu współpracy zgodnie z Ustawą z dnia 29 sierpnia 1997r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2015 r., poz. 2135).

.....
czytelny podpis

Załącznik 2. Wzór ankiety

Ankieta dotycząca wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Radziejów

Szanowni Państwo!

Prosimy o udzielenie odpowiedzi na pytania z poniższej ankiety. Celem badania jest poznanie Państwa opinii na temat aktualnych problemów, czynników i zjawisk kryzysowych występujących na obszarze gminy oraz potrzeb i oczekiwanych działań w zakresie rewitalizacji, mających na celu ożywienie społeczno-gospodarcze tych terenów. Ankieta jest całkowicie anonimowa. Wyniki ankiety będą gromadzone i wykorzystywane przez firmę Dorfin Grant Thornton w celu opracowywania Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Radziejów na lata 2016 - 2023.

1. Jak ocenia Pan(i) jakość życia w swoim miejscu zamieszkania?
 - a. Bardzo dobrze
 - b. Dobrze
 - c. Ani dobrze ani źle
 - d. Źle
 - e. Bardzo źle

2. Gdzie Pan(i) i członkowie Pana(i) rodziny głównie korzystają z poniższych usług?

	W miejscu zamieszkania	W innej miejscowości w gminie	Poza gminą	Nie korzystam
Opieka przedszkolna				
Edukacja podstawowa				
Zajęcia pozalekcyjne				
Podstawowa opieka zdrowotna				
Usługi rehabilitacyjno-opiekuńcze				
Sport i rekreacja				
Rozrywka				
Dostęp do internetu				

3. Największe problemy społeczne w Pana(i) miejscu zamieszkania.

(Proszę zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi)

- a. Alkoholizm
- b. Narkomania
- c. Bezrobocie
- d. Wiele rodzin mających problemy w sprawach opiekuńczo-wychowawczych
- e. Wiele osób starszych/chorych, które nie mają zapewnionej opieki
- f. Przemoc w rodzinie
- g. Duża liczba osób żyjących w ubóstwie
- h. Zakłócanie porządku publicznego/bójki/rozboje
- i. Brak miejsca do uprawiania sportu/rekreacji
- j. Brak miejsc z atrakcyjną ofertą kulturalną
- k. Niska aktywność lokalnej społeczności

Inne

4. Największe problemy w sferze gospodarczej w Pana(i) miejscu zamieszkania.

(Proszę zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi)

- a. Brak miejsc pracy
- b. Brak terenów inwestycyjnych/miejsc do prowadzenia działalności gospodarczej
- c. Brak wsparcia dla przedsiębiorców
- d. Brak dobrego dojazdu do miejscowości
- e. Duża konkurencja lepiej rozwiniętych sąsiednich miejscowości/gmin

Inne

5. Największe problemy w sferze przestrzenno-technicznej w Pana(i) miejscu zamieszkania.

(Proszę zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi)

- a. Nielad architektoniczny (brzydkie, przypadkowe budownictwo)
- b. Brak miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego
- c. Niedostatecznie rozwinięta lub brak sieci kanalizacyjnej
- d. Brak lub zbyt mało przydomowych oczyszczalni ścieków
- e. Brak dbałości mieszkańców o otoczenie ich posesji
- f. Zły stan dróg
- g. Brak lub niedostateczna ilość połączeń komunikacyjnych
- h. Dostęp do sieci światłowodowej

Inne

6. Największe problemy w sferze środowiskowej w Pana(i) miejscu zamieszkania.
(Proszę zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi)
- a. Dzikie wysypiska
 - b. Zanieczyszczenie powietrza (przez ruch samochodowy, tradycyjne piece grzewcze)
 - c. Niewłaściwa gospodarka odpadami
 - d. Niska świadomość ekologiczna
- Inne
7. Czego według Pana(i) najbardziej potrzeba w Pana(i) miejscu zamieszkania, aby stało się ono bardziej przyjazne dla mieszkańców i mogło się lepiej rozwijać?

.....
.....

METRYCZKA

Płeć

- a. Mężczyzna b. Kobieta

Wiek:

- a. Do 18 lat
- b. Od 18 do 24 lat
- c. Od 25 do 29 lat
- d. Od 30 do 39 lat
- e. Od 40 do 49 lat
- f. Od 50 do 59 lat
- g. 60 lat i więcej

Wykształcenie:

- a. Podstawowe
- b. Zasadnicze zawodowe
- c. Średnie
- d. Wyższe

Reprezentowany sektor:

- a. Rolnictwo
- b. Przemysł
- c. Usługi
- d. Administracja
- e. Uczeń
- f. Emeryt
- g. Bezrobotny

Miejsce zamieszkania:

.....

Dziękujemy za udzielenie odpowiedzi!

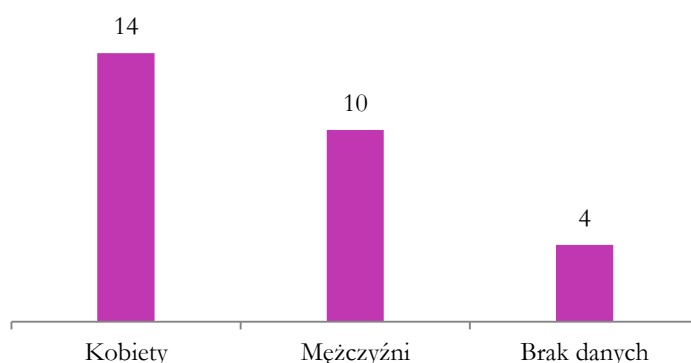
Załącznik 3. Wyniki ankietyzacji mieszkańców

W okresie realizacji konsultacji społecznych na terenie Gminy Radziejów otrzymano łącznie 28 ankiet (w wersji papierowej lub elektronicznej). Kwestionariusz ankiet zawierał zarówno pytania zamknięte z gotową kafeterią odpowiedzi, jak i pytania otwarte, w których respondenci udzielali odpowiedzi własnymi słowami.

Dane metryczkowe

W badaniu ankietowym wzięło udział łącznie 28 osób z miejscowości położonych na terenie Gminy Radziejów. W badanej grupie znalazło się 14 kobiet i 10 mężczyzn, 4 osoby nie podały płci.

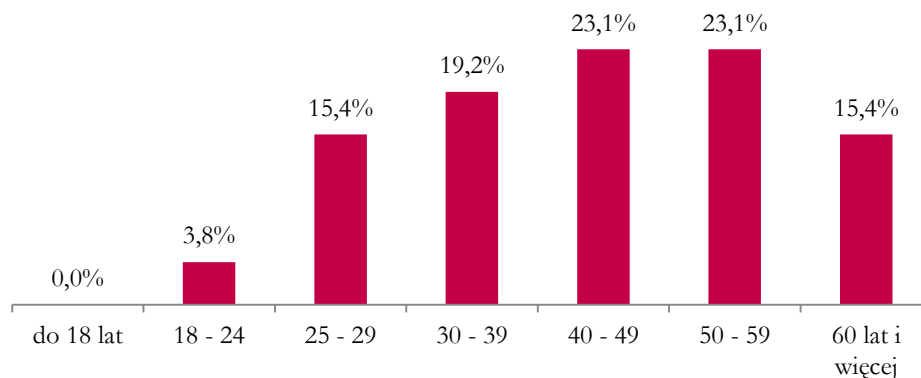
Wykres 16. Płeć osób biorących udział w badaniu ankietowym

Źródło: Opracowanie własne

Respondenci biorący udział w badaniu deklarowali głównie wiek od 40 do 59 lat.

Wykres 17. Wiek osób biorących udział w badaniu ankietowym

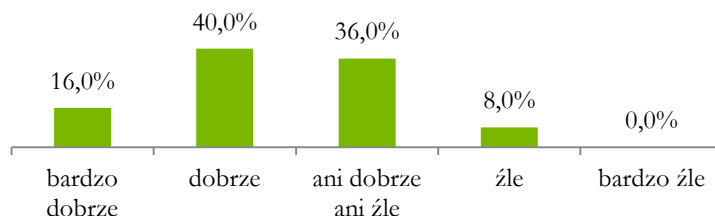
Źródło: Opracowanie własne

Opinie w badaniu ankietowym wyraziły osoby deklarujące różny poziom wykształcenia: średnie (12 osób), zasadnicze zawodowe (7 osób), wyższe (4 osoby), a także podstawowe (1 osoba). Ankietowani reprezentowali różne sektory: rolnictwo (14 osób), administracja (2 osoby), usługi (2 osoby). W badaniu brały udział również osoby bezrobotne (6 osób) oraz emeryci (3 osoby).

1. Jak ocenia Pan(i) jakość życia w swoim miejscu zamieszkania?

Osoby biorące udział w badaniu na dobrym poziomie oceniły jakość życia w swoim miejscu zamieszkania. Większość respondentów – 40% udzieliła odpowiedzi „dobrze”. Natomiast 36% respondentów wybrało odpowiedź „ani dobrze ani źle”. Na bardzo dobrym poziomie jakość życia w danej miejscowości oceniło 16%. Zaledwie 8% respondentów uznało, że żyje im się źle.

Wykres 18. Ocena jakości życia w miejscu zamieszkania

Źródło: Opracowanie własne

2. Gdzie Pan(i) i członkowie Pana(i) rodziny korzystają z poniższych usług?

Dostęp osób ankietowanych do poszczególnych usług jest bardzo podobny. Poszczególni badani deklaruwali, że w głównej mierze z poszczególnych usług korzystają w innej w miejscowości w gminie. Gmina Radziejów jest gminą wiejską okalającą miasto Radziejów, które świadczy większość usług dla okolicznych mieszkańców, należy więc zauważyć, że w tym przypadku ankietowani wskazując jako miejsce korzystania z poszczególnych usług inną miejscowość w gminie, mieli na uwadze właśnie miasto Radziejów. Większość respondentów deklarowała dostęp do Internetu w miejscu zamieszkania.

Tabela 43. Lokalizacja korzystania z usług (udział procentowy)

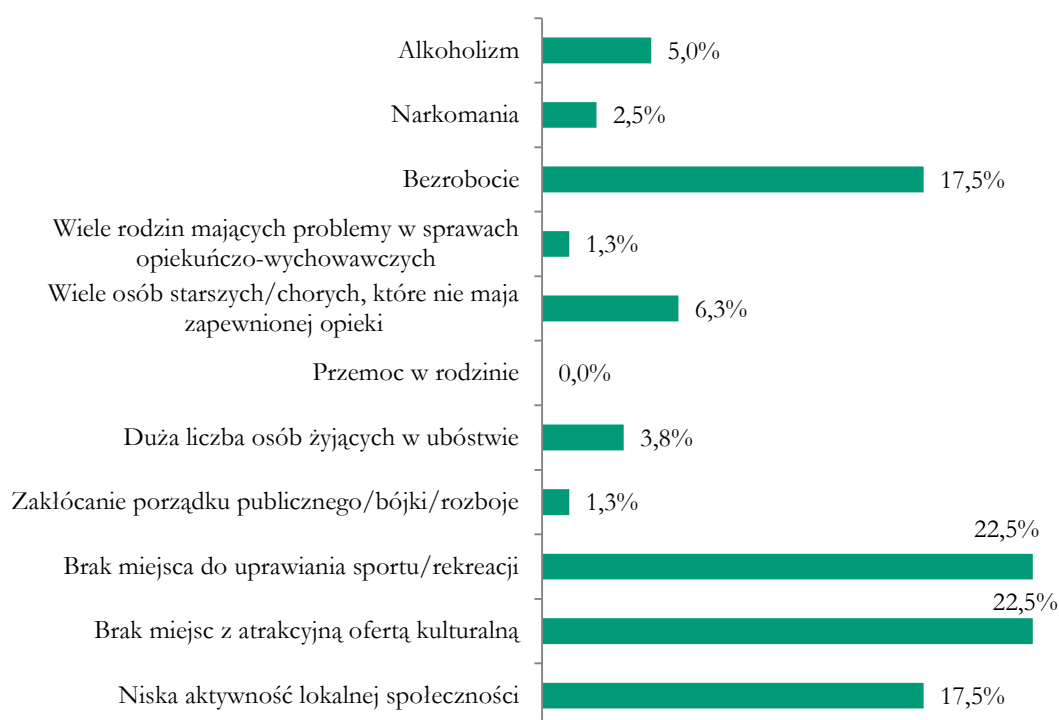
	W miejscu zamieszkania (%)	W innej miejscowości w gminie (%)	Poza gminą (%)	Nie korzystam (%)
Opieka przedszkolna	4%	48%	0%	48%
Edukacja podstawowa	4%	60%	4%	32%
Zajęcia pozalekcyjne	4%	60%	12%	24%
Podstawowa opieka zdrowotna	4%	60%	32%	4%
Usługi rehabilitacyjno-opiekuńcze	4%	52%	36%	8%
Sport i rekreacja	16%	52%	28%	4%
Rozrywka	24%	44%	24%	8%
Dostęp do Internetu	88,46%	7,69%	3,85%	0%

Źródło: Opracowanie własne

3. Największe problemy społeczne w Pana(i) miejscu zamieszkania.

Największym problemem na analizowanym terenie jest brak miejsca do uprawiania sportu/rekreacji oraz brak miejsc z aktualną ofertą kulturalną – odpowiedzi takiej udzieliło po 22,5% badanych. Problematyczna jest także: niska aktywność lokalnej społeczności (17,5%) oraz bezrobocie (17,5%).

Wykres 19. Największe problemy społeczne na danym obszarze

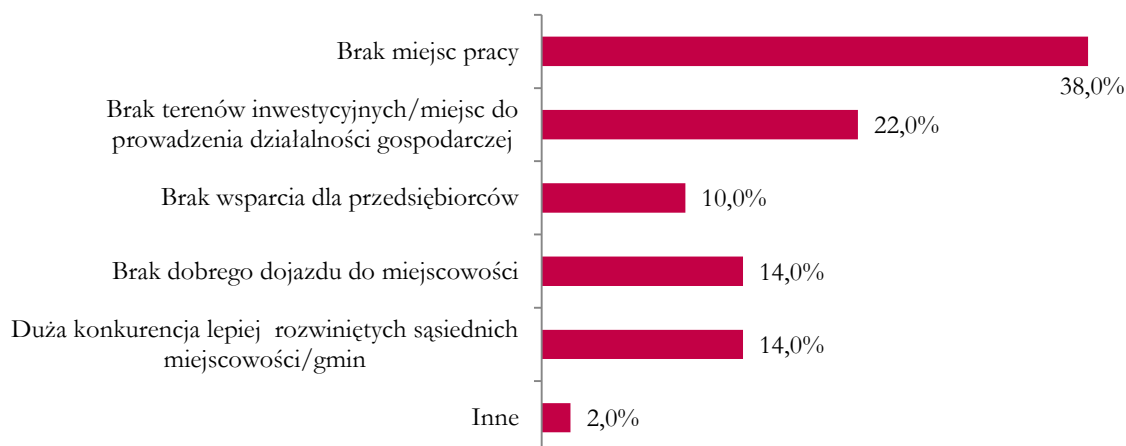

Źródło: Opracowanie własne

4. Największe problemy w sferze gospodarczej w Pana(i) miejscu zamieszkania.

Największym problemem w sferze gospodarczej w miejscu zamieszkania respondentów jest brak miejsc pracy – aż 38% ankietowanych udzieliło takiej odpowiedzi. Dużym utrudnieniem na danym terenie jest również brak terenów inwestycyjnych – 22% odpowiedzi. Ankietowani zwrócili także uwagę na brak dogodnego dojazdu do miejscowości – opinię taką wyraziło 14% respondentów oraz dużą konkurencję ze strony lepiej rozwiniętych sąsiednich miejscowości/gmin – 14% badanych.

Wykres 20. Największe problemy gospodarcze na danym obszarze

Źródło: Opracowanie własne

5. Największe problemy w sferze przestrzenno-technicznej w Pana(i) miejscu zamieszkania.

Głównym problemem wskazywanym przez respondentów w sferze przestrzenno-technicznej na terenie ich miejscowości jest zły stan dróg (25% wskazań). Negatywnie ocenione zostały również kwestie związane z brakiem lub niedostateczną ilością połączeń komunikacyjnych (23,5% odpowiedzi) oraz dostępem do sieci światłowodowej (19,1% odpowiedzi). Ponadto respondenci zwracali uwagę na niedostatecznie rozwiniętą lub brak sieci kanalizacyjnej (8,8%) oraz brak lub zbyt mało przydomowych oczyszczalni ścieków (8,8%).

Wykres 21. Największe problemy przestrzenno-techniczne na danym obszarze

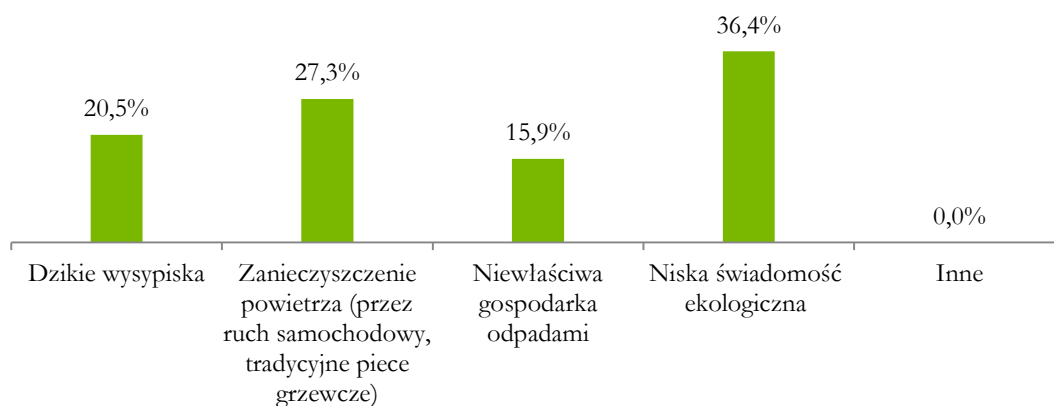

Źródło: Opracowanie własne

6. Największe problemy w sferze środowiskowej w Pana(i) miejscu zamieszkania.

W sferze środowiskowej najczęściej wskazywanym problemem była niska świadomość ekologiczna mieszkańców (36,4% odpowiedzi), ale także zanieczyszczenie powietrza spowodowane przez ruch samochodowy i tradycyjne piece grzewcze (27,3% odpowiedzi) oraz dzięki wysypiska śmieci (20,5% odpowiedzi).

Wykres 22. Największe problemy środowiskowe na danym obszarze

Źródło: Opracowanie własne

7. Czego według Pana(i) najbardziej potrzeba w Pana(i) miejscu zamieszkania, aby stało się ono bardziej przyjazne dla mieszkańców i mogło się lepiej rozwijać?

Osoby biorące udział w badaniu ankietowym wskazały różnego rodzaju potrzeby, jakie ich zdaniem istnieją w zamieszkiwanym przez nie miejscu. W odpowiedziach respondentów pojawiły się zarówno kwestie społeczne i techniczne.

Do najważniejszych potrzeb społecznych zaliczono:

- Organizację zajęć dla dzieci, młodzieży i seniorów (np. komputerowych),
- Działania na rzecz większej integracji społeczeństwa,
- Zajęcia dydaktyczne dla dzieci i młodzieży,
- Szkolenia i kursy dla osób bezrobotnych i słabo wykształconych,
- Zajęcia integracyjno-sportowo-rozrywkowe dla mieszkańców,
- Tworzenie nowych miejsc pracy.

Ankietowani zwrócili również uwagę na potrzeby w kwestii infrastrukturalnej:

- Remonty świetlic,
- Poprawa stanu dróg,
- Dopuszczenie świetlic,
- Budowa oświetlenia ulicznego, ścieżek pieszo-rowerowych i chodników,
- Budowa infrastruktury sportowej.

Spis tabel

Tabela 1. Wyniki sprawdzianu szóstoklasistów w latach 2012-2015.....	17
Tabela 2. Wyniki egzaminu gimnazjalnego w latach 2013-2015	18
Tabela 3. Podmioty gospodarcze w 2015 r.	18
Tabela 4. Zestawienie obiektów infrastruktury społecznej w Gminie Radziejów	20
Tabela 5. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem w sołectwach położonych na północny zachód od Radziejowa	23
Tabela 6. Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku w sołectwach położonych na północny zachód od Radziejowa.....	23
Tabela 7. Stosunek interwencji służb porządkowych (policji, straży) z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego względem ogółu gospodarstw domowych w sołectwach położonych na północny zachód od Radziejowa	24
Tabela 8. Wskaźniki występowania stanu kryzysowego w sferze społecznej w sołectwach położonych na północny zachód od Radziejowa	24
Tabela 9. Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym w sołectwach położonych na północny wschód od Radziejowa	25
Tabela 10. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem w sołectwach położonych na północny wschód od Radziejowa	25
Tabela 11. Skuteczność kształcenia dzieci na poziomie podstawowym w sołectwach położonych na północny wschód od Radziejowa	26
Tabela 12. Wskaźniki występowania stanu kryzysowego w sferze społecznej w sołectwach położonych na północny wschód od Radziejowa	26
Tabela 13. Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym w sołectwach położonych na południowy zachód od Radziejowa.....	27
Tabela 14. Stosunek osób bezrobotnych pozostających bez pracy 12 miesięcy i dłużej względem ludności w wieku produkcyjnym w sołectwach położonych na południowy zachód od Radziejowa	27
Tabela 15. Stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym w sołectwach położonych na południowy zachód od Radziejowa.....	28
Tabela 16. Wskaźniki występowania stanu kryzysowego w sferze społecznej w sołectwach położonych na południowy zachód od Radziejowa.....	28
Tabela 17. Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem w sołectwach położonych na południowy wschód od Radziejowa.....	29
Tabela 18. Udział bezrobotnych pozostających bez pracy ponad 24 miesiące w ogóle bezrobotnych w sołectwach położonych na południowy wschód od Radziejowa.....	29
Tabela 19. Skuteczność kształcenia dzieci na poziomie podstawowym w sołectwach położonych na południowy wschód od Radziejowa.....	30
Tabela 20. Wskaźniki występowania stanu kryzysowego w sferze społecznej w sołectwach położonych na południowy wschód od Radziejowa.....	31
Tabela 21. Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem w sołectwach najbardziej oddalonych od Radziejowa.....	32
Tabela 22. Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku w sołectwach najbardziej oddalonych od Radziejowa.....	32
Tabela 23. Przeciętny wynik sprawdzianu szóstoklasistów w danej szkole za ostatnie 3 lata w sołectwach najbardziej oddalonych od Radziejowa.....	33
Tabela 24. Wskaźniki występowania stanu kryzysowego w sferze społecznej w sołectwach najbardziej oddalonych od Radziejowa	33
Tabela 25. Opatowice i Zagorzyce – cechy obszaru zdegradowanego.....	35
Tabela 26. Powierzchnia i ludność Gminy Radziejów objęta rewitalizacją.....	38

Tabela 27. Cel rewitalizacji: rozwój społeczny dzieci i młodzieży w rejonach o niskim poziomie kształcenia w szkołach podstawowych i gimnazjalnych.....	40
Tabela 28. Cel rewitalizacji: zwiększenie partycypacji w życiu społecznym dla społeczności w rejonach o wysokim uzależnieniu od świadczeń pomocy społecznej.....	41
Tabela 29. Opatowice – rejon obsługi szkoły i wyniki sprawdzianu szóstoklasistów.....	44
Tabela 30. Opatowice – względny wynik sprawdzianu szóstoklasistów.....	45
Tabela 32. Zagorzyce – rejon obsługi szkoły i wyniki sprawdzianu szóstoklasistów.....	52
Tabela 33. Zagorzyce – względny wynik sprawdzianu szóstoklasistów.....	52
Tabela 35. Wskaźniki dla celu rewitalizacji.....	58
Tabela 36. Główne projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne.....	60
Tabela 37. Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne.....	66
Tabela 38. Powiązanie projektów rewitalizacyjnych z problemami będącymi podstawą delimitacji.....	69
Tabela 39. Formy konsultacji społecznych wykorzystane na etapie diagnozowania.....	74
Tabela 40. Formy konsultacji społecznych wykorzystane na etapie programowania.....	78
Tabela 41. Główne projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne – harmonogram i szacunkowe ramy finansowe.....	82
Tabela 42. Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne – harmonogram i szacunkowe ramy finansowe.....	83
Tabela 43. Najważniejsze zadania podmiotów uczestniczących w procesie przygotowania i wdrażania programu rewitalizacji.....	85
Tabela 44. Najważniejsze zadania podmiotu koordynującego działania w programie rewitalizacji.....	86
Tabela 45. Lokalizacja korzystania z usług (udział procentowy).....	96

Spis schematów

Schemat 1. Proces rewitalizacji.....	5
Schemat 2. Powiązania z dokumentami strategicznymi i planistycznymi.....	9
Schemat 3. Cel rewitalizacji, kierunki działań i przedsięwzięcia.....	58
Schemat 4. Koncepcja zintegrowanych projektów rewitalizacyjnych.....	69
Schemat 5. Stopień zaangażowania interesariuszy.....	72
Schemat 6. Interesariusze rewitalizacji.....	73
Schemat 7. Podmioty uczestniczące w realizacji programu rewitalizacji.....	85
Schemat 8. System wdrażania programu rewitalizacji.....	87
Schemat 9. System informacji i promocji a partycypacja społeczna.....	88
Schemat 10. Ramowy harmonogram realizacji programu.....	89
Schemat 11. Formy monitoringu.....	90

Spis wykresów

Wykres 1. Liczba ludności w Gminie Radziejów.....	16
Wykres 2. Struktura demograficzna w 2015 r.....	17
Wykres 3. Wskaźnik osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym.....	35
Wykres 4. Struktura wieku i płci w Opatowicach w 2015 r.....	42
Wykres 5. Struktura wiekowa ludności w Opatowicach w 2015 r.....	43
Wykres 6. Struktura bezrobocia w Opatowicach w 2015 r.....	43
Wykres 7. Skala korzystania z pomocy społecznej w Opatowicach w 2015 r.....	44
Wykres 8. Przedsiębiorczość na terenie sołectwa Opatowice.....	46
Wykres 9. Gospodarka ściekowa w Opatowicach w 2015 r.....	48

Wykres 10. Struktura wieku i płci w Zagorzycach w 2015 r.	50
Wykres 11. Struktura wiekowa ludności w Zagorzycach w 2015 r.....	51
Wykres 12. Struktura bezrobocia w Zagorzycach w 2015 r.	51
Wykres 13. Skala korzystania z pomocy społecznej w Zagorzycach w 2015 r.....	52
Wykres 14. Przedsiębiorczość na terenie sołectwa Zagorzyce	53
Wykres 15. Gospodarka ściekowa w Zagorzycach w 2015 r.....	55
Wykres 16. Płeć osób biorących udział w badaniu ankietowym	95
Wykres 17. Wiek osób biorących udział w badaniu ankietowym.....	95
Wykres 18. Ocena jakości życia w miejscu zamieszkania.....	96
Wykres 19. Największe problemy społeczne na danym obszarze.....	97
Wykres 20. Największe problemy gospodarcze na danym obszarze	97
Wykres 21. Największe problemy przestrzenno-techniczne na danym obszarze	98
Wykres 22. Największe problemy środowiskowe na danym obszarze	99

Spis map

Mapa 1. Położenie Gminy Radziejów na tle powiatu radziejowskiego	16
Mapa 2. Podział Gminy na potrzeby analizy wskaźnikowej.....	22
Mapa 3. Obszary zdegradowane na terenie gminy Radziejów	37
Mapa 4. Obszar zdegradowany i rewitalizacji w gminie Radziejów	41